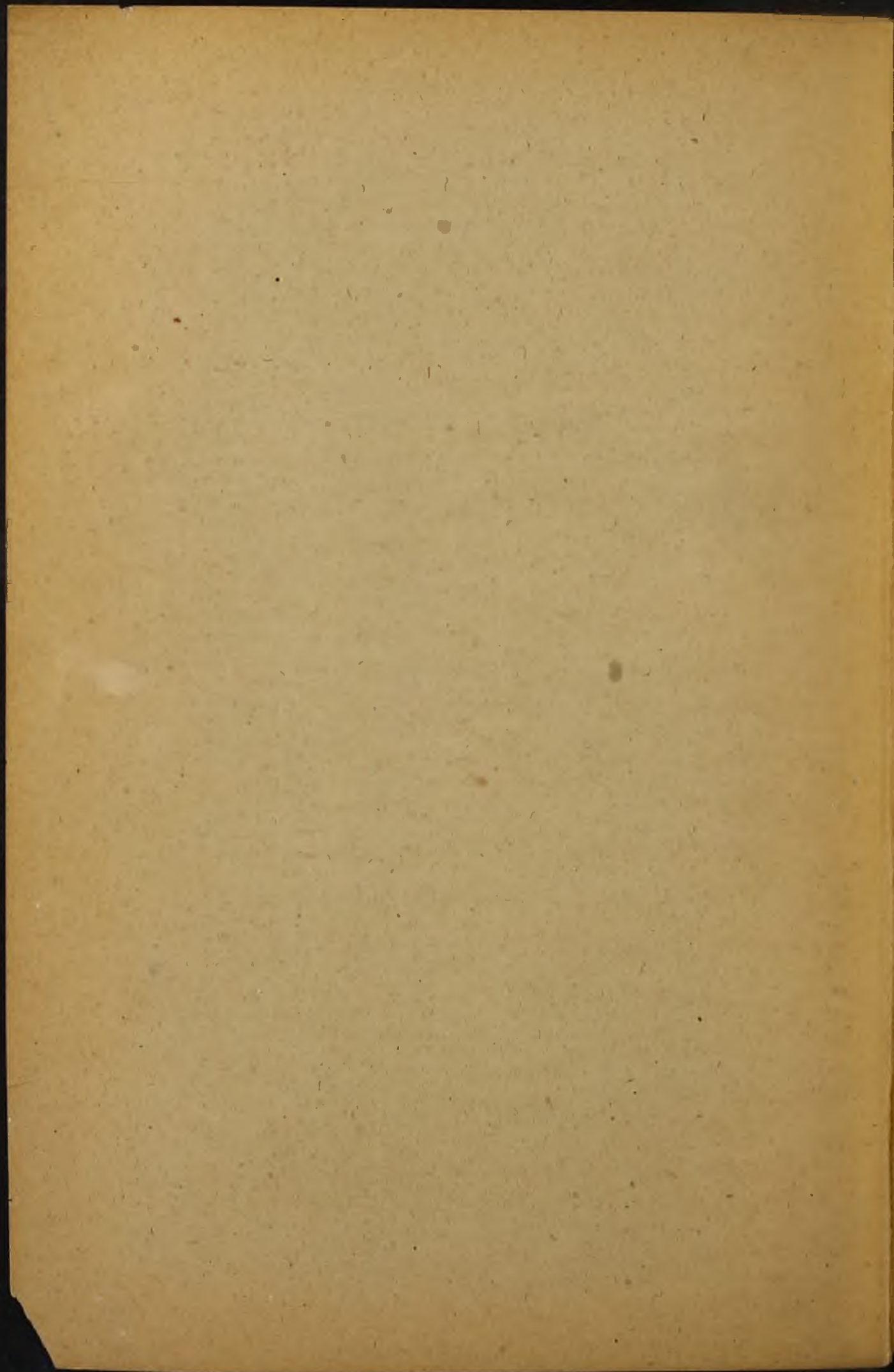

1531/1936.

II

a központban 11·29, az egész körben 7·83%. Csillaghegynek imaháza van (Mátyás király-u. 31) 1935. évtől fogva. — A gyermekek (15) áll. elemibe járnak.

b) Szentendre fiókegyház Szentendre megyei város területén. Ph. tá. tel. vá. (a HÉV végállomása) és hajóállomás helyben. A misszió központjától vasúton 11·7 km. távolságra van, közúton (autóbuszközlekedés) 7 km. 1912-ben alakult fiókegyházzá szórványból s újjáalakult 1933, a misszió szervezésekor. Hét község tartozik hozzá a pomázi járásból. Lsz. Szentendre 193, Dunabogdány 6, Kisoroszi 5, Pilisszentlászló 1, Pócsmegyer 20, Szigetmonostor 10, Tahitótfalu 13, Visegrád 32. A fiókegyház területén összesen 280.

Szentendrén (7241 hold) a lakosság száma 7210; evang. 193, ref. 841, r. kat. 5663, g. kat. 35, g. kel. 239, izr. 229, egyéb vall. 10. A hozzá tartozó egész területen (38.472 hold) a lakosság száma 19.130; ebből evang. 280, ref. 4420, baptista 65, r. kat. 13.755, g. kat. 50, g. kel. 249, izr. 278, egyéb vall. 42. Az evang. hívek arányszáma Szentendrén 2·67%, az egész körben 1·46%; a protestánsoké együtt Szentendrén 14·34%, az egész területen 24·30%.

Istentiszteleteit egy régi, e célra átalakított házban tartja, amely ajándékképpen szállt a gyülekezetre. Havonta két istentisztelet van. Nyelve magyar. A gyermekek állami, ref. vagy r. kat. elemi iskolába járnak. Számuk 21. A polgári iskolában tanul: —

c) *Pilisvörösvár*, Pilisvörösvár nagyközség és bányatelep területén. Ph. tá. tel. vá. helyben. (Budapest nyugati p.-u.—Esztergom vonalon.) A misszió központjától vasúton 15·5 km. távolságra van, áll. műúton (autóbuszközlekedés) a távolság 12 km. Fiókegyházzá 1925. évben alakult szórványból, és Óbuda gondozta; 1933-ban alkatrésze lett a pilisvidéki missziói körnek. Ez a missziói körrész összesen hét községből áll.

Lsz. Pilisvörösvár 139, Klotildliget 38, Pilisesaba 16, Pilisszántó 13, Pilisszentiván 39, Pilisszentkereszt 2; a budavidéki járásból Nagykovácsi 8, Solymár 23. A fiókegyház területén összesen 278. Pilisvörösvárott (4221 hold) a lakosság száma 7815. Ebből evang. 139, ref. 279, róm. kat. 7232, g. kat. 21, gör. kel. 15, izr. 117, egyéb vall. 12. Az egész hozzátartozó közigazgatási területen (22.450 hold) 23.261 ember lakik, mégpedig 278 evang., 628 ref., 22.023 r. kat., 55 g. kat., 42 g. kel., 214 izr., 21 egyéb vall. Az evang. hívek arányszáma Vörösvárott 1·77%, a fiókegyház egész területén 1·19%, a protestánsoké együtt Vörösvárt 5·35%, az egész hozzátartozó területen 3·89%.

Temploma nincsen. Az istentiszteletet az állami iskola egyik termében tartják kéthetenként. Az istentisztelet nyelve

magyar. A tanulók az áll. elemi iskolába járnak. Számuk 6. / polgári iskolába járók száma

A teljes missziói gyülekezet lélekszáma **942.**

Az egész pilisvidéki misszió 22 községében (79.807 hold) a lakosság száma 64.221. Evang 942, ref. 6374, baptista 65, róm kat. 54.616 g. kat. 203, g. kel. 1101, izr. 826, egyéb vall. és felekezet nélküli 103.

Az evang. hívek arányszáma 1·46%, a protestánsoké 11·31%.

A missziói egyházközség kormányzata.

a) Csillaghegy, mint missziói központ.

Lp. **Mikler Sámuel** (1933 óta), lakik Csillaghegyen Mátyás király-út 31. Ugyanitt van a közös lelkészi hivatal is. A lelkész végzi a vallástanítást a misszió egész területén, mindenfajta iskolában.

F: **Mezriczky Elek**, p. ü. főtanácsos, lakik Csillaghegyen, Király Béla-u. 6 (1928 óta).

Gondnok. **Szilárdi Alfréd**, postatanácsos (1933 óta).

Ellenőr. **Avemária Kálmán**, MÁV titkár (1933 óta).

Jegyző. **Szilárdi Alfréd** (1933 óta).

Ügyész. **Dr. Mikler Gusztáv**, Budapest I., Lisznyay-u. 5 (1934 óta).

Énekvezér (kántor:) —

Az egyháztanács 37 tagból áll; mind a három rész küld képviselőket, mégpedig Csillaghegy 16-ot, Szentendre 6-ot, Pilisvörösvár 7-et, sőt Pomáz is küld 8 tagot.

b) Szentendre.

F. **Kovács Pál**, külügym. számvevőségi főtanácsos (1933 óta).

Mf. **Belopotoczky Lajos**, a Pénzügyi Központ főtitkárja (1933 óta).

Gondnok. **Gábrriel Károly** Hév. állomáselőljáró (1933 óta).

Ellenőr. **Buza János** főv. el. isk. igazgató.

Jegyző. **Kalchbrenner József** művezető.

Énekvezér. (Kántor.) —

A helyi egyháztanács 6 tagból áll; e hat tag a közös egyháztanácsnak is tagja.

c) Pilisvörösvár.

F. **Tirscher Frigyes**, bányaigazgatóhelyettes, Pilisvörösváron (1926 óta).

Gondnok. id. **Breuer Rezső**, áll. tanító (1930 óta).

Ellenőr. **Jesse Antal**.

Jegyző. Kesselbauer Károly.

Énekvezér (kántor). —

Az egyháztanács 10 tagból áll; a közös tanácsba 7 tagot küld.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

1. Az *Egyházi Gyámintézet* helyi szervezete. Vezetősége az egyházközség vezetősége.

Egyéb adat nem érkezett, de az előkészítő munka folyamatban van.

13. Dunaharaszti missziói egyházközség.

E missziói egyházközség, tán helyesebben missziói kerület, Pest-Pilis-Solt-Kiskún vármegyének központi és ráckevei járásában terül el. A budapesti egyházmegye 1933-ban alakította a Dunaharaszti körül és a vasút mentén fekvő szórványközségekből, amelyek előbb Pestszenterzsebetnek és még régebben a pesti deáktéri német és magyar testvéregyházaknak természetes tartozékai voltak. A misszió fenntartásával járó teher túlnyomó részét a budapesti egyházmegye a külön kivetett missziói járulékokból fedezi.

A missziói egyház központja **Dunaharaszti** nagyközség, a központi járásban. Itt van a missziói lelkész lakása. Ph., tá., tel., vá. helyben (Budapest keleti p.-u.-Szabadka vonal két állomással). Ezenkívül Budapesttel és a Csepel-sziget községei nagy részével összeköti a helyiérdekű vasút Budapest közvágóhíd-Dunaharaszti-Ráckeve vonala (naponta körülbelül 30 járat oda s vissza).

A missziói egyházközség (kerület) a következő alkatrészekből áll:

a) *Dunaharaszti*, a misszió központja. Lsz. Dunaharaszti 274. Hozzá tartozik a ráckevei járásból két község: Szigetszentmiklós 49, Taksony (Dunakisvarsánnal és egyéb lakótelepekkel) 56, összesen 379 lélek.

b) *Soroksár*, fiókegyházközség (központi járás). Lsz. 172.

c) *Tököl-Horthy-liget* fiókegyházközség és szórványa (valamennyi község a ráckevei járásban). Lsz. Tököl-Horthy-liget 154, Lórév 2, Makád 6, Ráckeve 60, Szigetbecse 4, Szigetcsép —, Szigetszentmárton 6, Szigetújfalu 4, összesen 236.

A teljes gyülekezet lélekszáma **787**.

Dunaharasztiin (5007 holdon) a lakosság száma 8040. E számból róm. kat. 6541, gör. kat. 38, gör. kel. 27, ref. 986, izr. 151, egyéb vall. 23. A hozzá tartozó két községben (16.429 hold) a lakosság száma 18.218; még pedig 105 evang. 4034

ref., 5851 róm. kat., 25 gör. kat., 57 gör. kel., 84 izr., 22 egyéb vall. Az egész Dunaharaszti kör területe 21.436 hold; a lakosok száma 18.218; 379 evang., 5020 ref., 12.392 róm. kat., 63 gör. kat., 84 gör. kel., 235 izr., 45 egyéb vall.

a) *Soroksár* szervezett fiókegyházközség területén (7177 hold) a lakosság száma 14.387; evang. 172, ref. 647, róm. kat. 13.228, gör. kat. 66, gör. kel. 17, izr. 245, egyéb vall. 12.

b) *Tököl-Horthy-ligeten* (9913 hold) a lakosság száma 5378. Evang. 154, ref. 456, róm. kat. 4481, gör. kat. 26, gör. kel. 176, izr. 74, egyéb vall. 11. A hozzátartozó 7 községben (28.122 hold) a lakosok száma 13.884; evang. 82, ref. 3741, róm. kat. 13.630, gör. kat. 54, gör. kel. 843, izr. 243, egyéb vall. 19. Az egész Tököl-Horthy-ligeti kör területén (38.035 hold) 19.222 lakos él; evang. 236, ref. 4197, róm. kat. 13.630, gör. kat. 54, gör. kel. 843, izr. 243, egyéb vall. 19.

Az egész missziói egyházközség területén (66.648 hold) a lakosok száma 51.827; evang. 787, ref. 9846, róm. kat. 39.250, gör. kat. 183, gör. kel. 944, izr. 723, egyéb vall. 76.

Az evang. hívek arányszáma Dunaharasztiin a gyülekezet központján 3.40%, a dunaharaszti kör szórványában 1.03%, az egész kör területén 2.07%, Soroksáron 1.19%, Tököl-Horthy-ligeten 2.86%, a tököl-Horthy-ligeti szórványban 0.59%, az egész kör (fiók) községeiben 1.28%, végül az egész missziói területen 1.51%.

A protestánsok arányszáma Dunaharasztiin 15.67%, Dunaharaszti szórványában 40.66%, az egész kör területén 29.63%, Soroksáron 5.69%, Tököl-Horthy-ligeten 11.34%, a Tököl-Horthy-ligeti szórványban 27.61%, az egész kör községeiben 23.06%, az egész missziói területen pedig 10.86%.

A misszió területén szervezett gyülekezeti életet élő szekták nincsenek. Szórványosan akadnak baptisták, ádventisták, de ezek sem egyházunkból szakadtak el s jelenleg egyik bevett egyházra sem jelentenek komoly veszedelmet.

Az istentiszteleteket mindenütt az állami elemi iskolákban tartják, arányosan elosztva a kör központok közt, még pedig Dunaharasztiin (Rákóczi-u.) minden vasárnapon és ünnepeken, Soroksárt (Hősök-tere), Horthy-ligeten (Szilágyi-u.) és Ráckeven (Községi elemi isk. Fő-utca), Dunakisvársányban (Községi elemi iskola Fő-utca.) havonta 1—1 ízben. Az istentisztelet nyelve mindenütt magyar.

Evang. felekezeti iskola híján a gyermekek mindenütt áll. elemi iskolába járnak; a vallást mindenütt a missziói lelkész tanítja. A tanulók száma Dunaharasztiin 35, Soroksárt 10, Tököl-Horthy-ligeten 22, Ráckeven 10, Taksony-Dunakisvársányban 5. Dunaharasztiin a polgári iskolában 1 leány. A tanulók teljes száma 83.

Mivel az egyházi élet alapvetése csak két év előtt indult

meg, a misszióknak még önálló egyházépítő intézményei s egyesületei nincsenek. Első gond most a szétszórt hívek felkeresése, az istentisztelethez szoktatása, a gyermekek vallásbeli oktatása. Van azonban a missziói kerületnek minden községre kiterjedő hatáskörrel belmissziói bizottsága három alosztállyal: *a)* férfi, *b)* női és *c)* ifjúsági alosztály. Az első a Luther-Szövetség, a második a nőegylet, a harmadik az ifjúsági egyesület munkáját végzi. Elnökei: a lelkész és másodfelügyelő. A szervezkedés kezdő fokán a missziói munkának ily formája a létező viszonyoknak teljesen megfelel és ez idő szerint a legcélszerűbb módnak bizonyult.

A missziói egyházközség kormányzata.

A missziói egyházközséget alkotó egyházrészek nem az egyenlő jogú és rangú társegyházak, hanem az anyaegyház és fiókegyházak viszonyában állanak egymással. A lelkészi hivatal: Dunaharaszti, Fő-utca 28 sz.

1. Dunaharaszti, mint központi egyház.

(Helyrajzi adatait lásd fent. 1933-ban alakult szórványból.)

Missziói lelkész: **Sipos András** lp. (1933 óta).

F.: **Dr. Szelényi Aladár** ügyvéd, kormányfőtanácsos, az egyetemes egyház világi főjegyzője, Budapest, IV., Ferenc József rakpart 3. (1933 óta.)

Mf.: **Ványi Béla** székesfővárosi számtanácsos (1934 óta).
L. Dunaharaszti.

Gondnok: *Gáspár Mihály* ny. vasúti tisztviselő.

Ellenőrök: *Szigeti Árpád*, *Glätser György*, *Szóka István*.

Jegyző: *Fábián István* Máv művezető.

Ügyész: **Dr. Bánszky János**. (Budapest, I. Városmajor-utca 28/c.

Megbízott kántor: *Sipos Andrásné*.

Az egyháztanács tagjainak száma 16, a fiókegyházbeliek nélkül.

Az Egyházi Gyámintézet helyi szervezete az egyházközség elnökségének és tisztviselőinek vezetése alatt működik.

2. Soroksár fiókegyház.

Soroksár nagyközség területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskún vármegye központi járásában. Ph., tá., tel., vá. helyben (a Máv Budapest-Szabadka vonalán és a HÉV Budapest-Ráckeve vonalán). 1933-ban alakult szórványból. Az anyaegyháztól vasúton 7 km. távolságra van. Istentisztelet havonta 1-szer magyar nyelven. (A lélekszám adatait lásd fent.)

F.: Schönlebe Brunó gyáros (1933 óta).

Gondnok: Gödri Márton ny. el. iskolai tanító (1933 óta).

Jegyző: Gödri Vilmos mérnök.

A helyi egyháztanács 4 tagból áll.

3. Tököl-Horthy-liget fiókegyház.

Tököl község területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskún vármegye ráckevei járásában, Ph., tá., tel., vá. helyben (HÉV Budapest-ráckevei vonala). Alakulás éve 1933. Az anyaegyháztól vasúton 11 km. távolságra van. Istentisztelet havonta egy, nyelve magyar. (Lélekszámot l. fent.)

F.: Honfalvi Würztler Béla zenetanár (1935 óta). (L. Tököl-Horthy-ligeten.)

Gondnok: Paréj Mihály ny. postastisztviselő.

Jegyző: Wochaner Géza áll. tanító.

Kántor: Wochaner Géza.

A helyi egyháztanács 6 tagból áll.

14. Pestújhely missziói egyházközség az egyházmegye közvetlen gondozása alatt.

Pestújhely nagyközség területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye központi járásában. Előbb Rákospalotához tartozott a 1920-ban alakult külön községgé. Előbbi neve Széchenyi-telep volt. Ph. tá. tel. vá. helyben. (MÁV. nyugati p.-u.—Rákos—Kőbánya felső p.-u. vonalon). 1911-ben alakult fiókegyházközséggé szóróvánvból és a rákospalotai anyaegyház gondozta. Önálló missziói egyházzá 1920. évben lett s a budapesti városi egyházmegye közvetlen hatósága alatt áll.

Lsz. 531. Az egész község (247 hold) lakossága 11.340 fő. Ebből r. kat. 7.979, g. kat. 144, ref. 1930, g. kel. 35, izr. 668, egyéb vall. és felekezet nélküli 53. Az evang. hívek arányszáma 4,68%, a protestánsoké együtt 21,70%.

Temploma 1933. évben épült. Minden vasárnapon és ünnepen van istentisztelet, ezenkívül a szokásos állami és nemzeti ünnemen. Az istentisztelet nyelve magyar.

Evang. iskola híján a gyermekek állami elemi iskolába járnak, ahol a tanulók száma 36. Ezen kívül van r. kat. felsőkereskedelmi s polgári fiú- és leányiskola 28 tanulóval. A tanulók összes száma 64. A vallást valamennyi iskolában a megbízott missziói gondozó lelkész tanítja.

Az egyházközség kormányzata.

Megbízott missziói gondozólelkész: **Komjáthy Béla** újpesti vallástanító lelkész. (L. Újpest, Lőrinc-utca 38.) 1926 óta.

Felügyelő: **Kaczián Sándor** gyógyszerész (1934 óta).

Örökös tb. felüvelő: **Raksányi Elemér** közs. főjegyző.

Másodfelügyelő: **Raksányi Mihály** OKH cégvezető.

Gondnok: **Tulok József** detektívfelügyelő-helyettes.

Pénztáros: **Blaskovits Gábor**.

Ellenőr: **Lukátsi Sándor** és **Zsiray Vendel**.

Jegyző: **Braniczik Ferenc**.

Megbízott énekvezér: **Boross János** áll. elemi isk. tanító. (1920 óta.)

Helyettesek a kántorságban és vallástanításban az evang. vall. állami iskolai tanítók.

Az egyháztanács 12 tagból áll.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

Nőegylet. Alakult 1925. Tagok száma 40. Alapszabályszerű hivatása jótékonyság, szegények, öregek gondozása, a templom rendbentartása. Tb. elnök. Komjáthy Béláné, a lelkész neje. Elnök Mandula Ferencné. Alelnökök: Dr. Korbély Gézőné, Kovács Lászlóné, Zeuner Erichné. Titkárok Kármán Margit és Kiss-Pál Lajosné. Jegyzők: Mathiász Dénesné, Tánczos Margit. Pénztáros Pribék Kálmánné. Vál. tagok száma a tisztviselőkkel együtt 20.

Szektás mozgalomról az egyházközségből adat nem érkezett.

Összefoglalás.

A budapesti egyházmegyének 256,910 holdnyi területén összesen 1,429.309 ember él. E számból evang. 65.136 (4,55%), ref. 180.202 (12,60%), unitárius 3.018 (0,21%), baptista 1.061, róm. kat. 938.672 (65,67%), gör. kat. 13.732 (0,96%), gör. keleti 7.215 (0,50%), izraelita 200.179 (14,00%), nazarénus 52, nyílt felekezet nélküli 430, szektás felekezetlen 132, egyéb vallású 745.

Ezenkívül van 188 anglikán és 111 mohamedán (Budapestben).

Az evang. hívek közül az anyaegyházközségek belső területén állandó és közvetlen lelkészi gondozás alatt él 44.415 (68,18%); időleges lelkészi gondozás alatt a) leányegyházban evang. felekezeti iskolával 304 (0,48%); b) fiókegyházban evang. felekezeti iskola nélkül, esetleg rendes vallástanítással 3.305 (5,08%); az anyaegyház székhelyéhez tartozó tanyákon és pusztákon, külső területen 15.705 (24,12%); az anyaegyház-

községektől távolosó szórványközségekben (belső területen és pusztákon együtt) 1.407 (2.16%),

Az egyházmegye területén a nyugdíjasokon, katonai lelkészeken és a középiskolák törzskarába tartozó vallásanárokon s a kizárólag közigazgatási munkára beosztott okleveles lelkészeken (3) kívül lelkipásztori munkát végez 13 rendes lelkész, 5 missziói lelkész, 22 vallásanító lelkész, 10 segédlelkész; összesen 50.

Egy lelkészre 5.138 holdnyi munkterület és 1.302 lélek esik.

Az egyházmegye a szórványok lelki gondozásáról külön missziói körök létesítésével gondoskodott. A vele járó anyagi terhekhez az egyházmegye valamennyi anyaegyháza önkéntes adóvállalással hozzájárul.

IV. Csanád—csongrádi egyházmegye.

Ez egyházmegye a régi békési nagy egyházmegyéből vált ki, mint teljesen új alakulat. A különválást, illetőleg a régi egyházmegye három részre oszlását az 1895. évi aug. 11. és 12-én tartott esperességi gyűlés mondotta ki, amelyet a bányakerület ugyanazon év aug. 28—31-i közgyűlésén (46. p.), az egyetemes közgyűlés pedig okt. 10—12. napjain kelt határozatával (63. p.) jóváhagyott. Az új egyházmegye 1896 január elején alakult meg 11 anyaegyházzal. Területe kiterjedt Csongrád és Csanád megyére, Jász-Nagykun-Szolnok megye tiszai alsó járására és a központi járás déli részére, Torontál megye nagyszentmiklósi, perjamosi és török-kanizsai járására. A trianoni békekötés megfosztotta területét egy részétől (Torontál és Csanád megyében), amelyet az egyházmegye gyülekezeteinek ismertetése után mutatunk ki. Elvesztette továbbá Hódmezővásárhely külső területének keleti részét, mely Kardoskút néven önálló gyülekezetté alakult (1916) s 1925-ben a békési egyházmegyéhez csatlakozott.

A különválás (1896) óta az egyházmegye területén a következő új gyülekezetek keletkeztek: Kardoskút (1916), Battonya (1927), Csépa (1927), Mezőhegyes és Nagyrév önálló missziói központok (1928—1934).

1896 óta az egyházmegyét a következő esperesek kormányozták:

1896—1921-ig Petrovics Soma szentesi lelkész.

1921—1932-ig Saguly János pitvarosi lelkész.

1932-től Egyed Aladár szegedi lelkész.

Egyházmegyei felügyelők voltak:

1896—1917-ig Hász Antal nagybirtokos, Magyar-Bánhegyes.

1917—1923-ig dr. Gerhauser József kir. törvényszéki bíró, Szeged.

1923—1935-ig vitéz jószáshelyi Purgly Emil ny. földműv. miniszter, Budapest.

Az egyházmegye kormányzata.

a) Elnökség.

Esperes: **Egyed Aladár** szegedi lelkész (1932 óta).

Alesperes: **Benkőzi Dániel** battonyai lelkész (1935 óta).

F.: vitéz **jószáshelyi Purgly Emil** ny. földművelésügyi miniszter, földbirtokos, Tompapuszta (p. Battonya) és Budapest, XI., Budafoki-út 13 (1923 óta).

Mf.: **Paraszky Gyula** törvényszéki elnök, kir. kúriai bíró, Szeged (óta).

b) Az egyházmegye tisztviselői.

Főjegyzők:

Aljegyzők: **Virányi Lajos** szentesi lelkész (1934 óta) és dr. **Urbán János** egyetemi gyakornok, Szeged (1935 óta).

Ügyész: dr. **Matolay Miklós** ügyvéd, Szentesen (1934 óta).

Pénztáros: **Maczák György** lelkész, Nagybánhegyes.

Számvevő: **Réti Béla** takarékpénztári cégjegyző, Szeged.

Körlelkész: **Keken András** lelkész H.-m.-vásárhely (1934 óta).

Esp. segédlelkész: **Nagy József**.

Ellenőr: **Félix László**.

c) Az egyházmegye bizottságai.

Számvevőszék. Elnök: dr. Deák Gyula gazdasági főfelügyelő, Mezőhegyesen. Tagok: Bolla Pál gazd. felügyelő (Mezőhegyes), Kárász Mihály ny. tanító, földbirtokos, Réti Béla számvevő (Szeged).

Tanügyi bizottság. Elnöksége: az egyházmegye elnöksége; tagjai: Sztik Gusztáv alesperes, Kertész Ferenc körlelkész, Trnyovszky Sámuel ny. kántortanító (Ambrózfalva), dr. Benkő István gimn. tanár (Szeged), Pazár Béla gimn. tanár (Szeged), vitéz Magyar János tanító (Szeged), Országh József ny. tanító (Szeged), Balás Pál tanító (Nagybánhegyes). Iskolalátogatók: a körlelkész, Kárász Mihály s v. Magyar János.

Pénzügyi bizottság. Elnöksége: az egyházmegye elnöksége. Tagok: Kozma Ferenc bankvezérigazgató, Scultéty Rezső ny. bankigazgató, Réti Béla cégjegyző (szegediek), Brózik Károly (Tiszaföldvár).

Jogügyi bizottság. Elnöksége: az egyházmegye elnöksége. Tagok: dr. Polner Ödön egyetemi tanár (Szeged), dr. Albertényi Adolf ügyvéd (Szentes), dr. Mátéffy György (Szentes), Brózik Károly lelkész (Tiszaföldvár).

Szabályrendeletbíráló bizottság. Elnöksége: az egyházmegye elnöksége. Tagok: dr. Polner Ödön egyetemi tanár,

Kiss Ferenc ny. min. tan., Parasz kay Gyula törvényszéki elnök (valamennyi Szegeden).

Hiványügyi bizottság. Elnöksége: az egyházmegye elnöksége. Tagok: Brózik Károly és Kertész Ferenc lelkészek, Kárász Mihály, Dobozy Jenő áll. elemi iskolai igazgató (Pitvaros), Gubcso András (Pitvaros).

Nyugdíjügyi bizottság: Elnöksége az egyházmegye elnöksége. Tagok: dr. Istók Barnabás ny. várm. főorvos (Makó), dr. Nikelszky Jenő polgármester (Makó), dr. Engel Rudolf (Szeged) és Maczák György (Nagybánhegyes).

Fegyelmi bizottság. Elnöksége: az egyházmegye elnöksége. Tagok: dr. Ereky István egyetemi tanár (Szeged), Fodor Jenő ny. polgármesterhelyettes (Szeged), Sztik Gusztáv alesperes, dr. Magyar József főgimn. tanár (Makó).

Építészeti bizottság. Elnöksége: az egyházmegye elnöksége. Tagok: Kneffel Sándor, Máv. főmérnök (Szeged), Istók Zoltán főmérnök (Makó), Méder Dániel és Szojka Jenő (mindkettő Szeged).

Számvizsgáló bizottság. Elnöksége: az egyházmegye elnöksége. Tagok: Jaczkó Emil malomigazgató (Makó), Hász Antal földbirtokos (Nagybánhegyes), Kárász Mihály, Brachna Gábor Th. M. (Makó).

Lelkészegyesület. Elnöke:

Tanítóértekezlet. Elnöke:

Egyházmegyei Gyámintézet. Egyházi elnök: Brózik Károly lelkész, Tiszaföldvár. Világi elnök: Nágel Henrik földbirtokos, Mezőkovácsházán. Bizottsági tagok: Maczák György, Sztik Gusztáv, Benkóczi Dániel lelkészek, Steiner László földbirtokos (Battonya), Bruckner Ede vaskereskedő (Szeged), Haász Antal (Nagybánhegyes). Jegyző és a többi tisztviselők: az egyházmegye megfelelő tisztviselői.

Egyházmegyei törvényszék.

Elnökség: **Egyed Aladár** esperes és vitéz jószáshelyi **Purgly Emil** egyházmegyei felügyelő.

Bírák: Brózik Károly (Tiszaföldvár), Sztik Gusztáv (Csánadalberti) Benkóczi Dániel (Battonya) lelkészek: Parasz kay Gyula kir. törvényszéki elnök (Szeged), dr. Nikelszky Jenő polgármester (Makó), Habermann Gusztáv kir. törvényszéki tanácselnök (Szeged), dr. Albertényi Adolf ügyvéd (Szentés) világi bírák; v. Pazár Béla ny. gimn. tanár (Szeged) és Ország József ny. el. isk. igazgató (Szeged) a tanári és tanítói karból.

Jegyző: *Dr. Genersich Rudolf* ügyvéd (Hódmezővásárhely).

Az egyházmegye területén élő nyugalmazott lelkészek, theol. és vallástanárok, lelkészözegek:

- a) *Lelkészek:* Plavetz Gyula (Hódmezővásárhely).
- b) *Lelkészözegek:* Thomay Józsefné (Szeged), Draskóczy Edéné (Makó).

Az egyházmegye zsinati képviselői:

Egyed Aladár, esperes.

Vitéz Purgly Emil, egyházmegyei felügyelő.

1. Ambrózfalva.

Ambrózfalva nagyközség területén, Csanád-Arad-Toron-tál id. egyesített vármegye nagylaki járásában. Ph., tá. tél. helyben. Vá. helyben (Máv Mezőtúr-Mezőhegyes vonala). 1844—1850-ig fiókegyház volt Pitvaros, majd 3 év múlva Tótkomlós gondozása alatt. 1850-ben alakult anyaegyházzá; egyházi anyakönyvei 1845 óta vannak. Szórványterülete: Nagymajláth és Nagykopáncs ugyancsak a nagylaki járásban.

Lsz. az anyában 931, a szórványban (Nagymajláth 55, Nagykopáncs 172) 227. A teljes gyülekezet lélekszáma 1158. Ambrózfalva község területén (1950 hold) 1025 lélek él, még pedig evang. 931 (90.82%), ref. 48 (4.68%), róm. kat. 35, gör. kat. 2, gör. kel. 1, izr. 3, egyéb vall. 5. A két szórványhely területén pedig (6214 hold) 1480 lakosból evang. 227 (15.33%), ref. 855 (57.76%), róm. kat. 352 (23.78%), gör. kat. 6, gör. kel. 6, izr. —, egyéb vall. 34. Az egész gyülekezet-hez tartozó közigazgatási területen (8164 hold) a lakosság száma 2505. E számból evang. 1158 (46.22%), ref. 903 (36.04%), róm. kat. 387 (15.44%), gör. kat. 8, gör. kel. 7, izr. 3, egyéb vall. 39.

A protestánsok együttes arányszáma a gyülekezet központjában 95.51%, a szórványban 73.78%, a gyülekezet egész területén 82.27%.

A szektáskodó mozgalom hanyatlóban van.

Temploma 1863—64. évben épült. A templomon kívül az iskolában is van istentisztelet hetenként szerdán este; továbbá reggeli és esti írásmagyarzatok. Az istentisztelet nyelve feles arányban tót és magyar. Minden vasárnap, amikor a tót nyelvű gyülekezeti istentisztelet van, külön az iskolások és külön a

Jegyzet: Nagykopáncsot időközben Tótkomlóshoz és a békési egyházmegyéhez csatolták. Mivel azonban a békési egyházmegye szövegét már nem változtathattuk meg, — a stat. adatokat itt is változatlanul hagytuk.

fiatalság részére magyar nyelvű istentiszteletet tartanak. A nyári hónapok kivételével minden héten bibliaórát tart a lelkész mindkét nembeli fiatalság részére magyar nyelven. Szerdán este az iskolában adventkor, bójtkor ellenben a templomban van felváltva magyar és tót nyelvű istentisztelet. Evang. iskola híján a gyermekek állami elemi iskolába járnak, ahol szerződés szerint evang. és ref. tanerők tanítanak. A vallástanítást azonban maga a lelkész végzi. A tanulók száma 126. Van a községben áll. kisdudó is.

A gyülekezet kormányzata.

L.: **Kertész Ferenc** (1921 óta).

Tb. és valóságos felügyelő: **Kárász Mihály** ny. tanító és földbirtokos, Ambrózfalván.

Mf.: **Czabarka Mihály** földmives.

Gondnok: **Csirik János** földmives.

Ellenőr: **Ifj. Csirik András** földmives.

Kántor és jegyző: **vitéz Szalay Jenő** áll. tanító (1922 óta).

Evang. tanítók az áll. elemi iskolában: **Málnási János**, **vitéz Szalay Jenő**, **Kusztós Sándor** (ref.).

Az egyháztanács 12 tagból áll — a hivatalbeli tagokon kívül.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

1. *Evang. Luther-Szövetség.* Munkaköre népművelő előadások rendezése. Elnöke a lelkész; alelnök: **vitéz Szalay Jenő**; titkár: **Málnási János**; pénztáros: **ifj. Makszin András**.

2. *Keresztyén Ifjúsági Egyesület (KIE).* 13 munkálkodó taggal. Védője s irányítója a lelkész; elnöke: **Restár Sándor** szobafestő.

3. *Leány Egyesület.* Elnök: **Málnási Jánosné**. Tagjai száma: 12—15 között váltakozik.

2. Battonya.

Battonya nagyközség területén, Csanád-Arad-Torontál id. egyesített vármegyék battonyai járásában. Ph., tá., tel., vá. helyben (Szeged-Csanádi vasút vonala). A hívek 1861-ben a ref. testvérekkel közös egyházközséget alkottak; 1925-ben az evangélikusok kiváltak a közös egyházból és fiókegyházzá, 1926-ban missziói egyházzá, 1929-ben anyaegyházzá alakultak. Egyházi anyakönyvei 1927 óta vannak. Szórványterülete hét község a battonyai és mezőkovácsházi járásban.

Battonya község területén hét önálló egyházközségnek van lelkésze és szervezete: a róm. kat., gör. kat., gör. kel. szerb;

gör. kel. román; ref., evang. és a zsidó hitközségnek. Lélekszámra az evang. egyház ötödik a sorban. Az egyház gondozása alatt álló községekben, Battonyán is vannak nyilván nem tartott baptisták, nazarénusok, ádventisták, akik már az egyházközség megalakulásakor megvoltak, egyébként is a róm. kat. és a gör. kel. egyház hívei közt hódítottak leginkább; egyházunkból 10 éven belül megállapíthatóan nem gyarapodtak. Újabb időben a járási hatóság rendelete gátat vetett terjeszkedésük elé. Az evang. egyházzal, mivel nem belőle váltak ki, semmi viszonyban vagy kapcsolatban nincsenek.

Lsz. Battonyán 258 (eebből a tanyákra 79 lélek esik), a szórványterületen 399; a teljes gyülekezett lélekszáma 657. A szórványterület a következő községekre terjed ki: a) a battonyai járásban Dombegyháza 49, Kevermes 24, Magyar-Dombegyháza —, összesen 73; b) a mezőkovácsházi járásban Dombiratos 6, Kunágota 122, Mezőkovácsháza 110, Végegyháza 88, összesen 326. 1933. évben Nagybánhegyes határából az „Egyéb tanyák“ elnevezésű területrészt Végegyházához csatolták, aminek következtésüképen Battonya szórványterülete is megnövekedett ugyanezen területtel és lélekszáma e terület lakosságával.

Battonyán (25.656 hold) a lakosság száma 12.718. E számból evang. 258 (2·02%), ref 1078 (8·35%), róm. kat. 8149 (64·08%), gör. kat. 175 (1·38%), gör. kel. 2857 (22·04%), izr. 152 (1·19%), egyéb vall. 49. A görögkeleti vallás hívei közül az oláhokra 1155 (9·08%), a szerbekre 1591 esik (12·50%), a többi magyar 111 (0·87%). A szórványterületen (45.984 hold) a lakosság száma 26.638 lélek; még pedig evang. 399 (1·49%), ref. 2084 (7·74%), róm. kat. 22.862 (85·82%), g. kat. 90, g. kel. 531 (1·99%), izr. 578 (2·16%), nazarénus 87, egyéb vall. 52. A gyülekezet egész területén (71.640 hold) a lakosság száma 39.401. E számból evang. 657 (1·61%), ref. 3162 (8·02%), róm. kat. 31.011 (78·70%), g. kat. 265 (0·67%), gör. kel. 3388 (8·59%), izr. 730 (1·85%), nazarénus 87, egyéb vall. a felekezetenküliekkel együtt 101.

A protestánsok együttes arányszáma Battonyán 10·37%, a szórványban 9·23%, az egész területen 9·63%.

Temploma nincsen; az istentisztelet színhelye az áll. elemi iskola terme; nyelve magyar. A rendes vasárnapi és ünnepi istentiszteleten kívül okt. 1-től ápr. végéig minden szerdán este van istentisztelet. Evang. iskola híján a gyermekek állami vagy ref. iskolába járnak. A vallást mindenütt a lelkész tanítja. A tanulók száma az áll. elemi iskolában 16, a ref. iskolában 2, a szórványterületen 25, a battonyai polgári iskolában 8, összesen 51.

A községnek van 3 kisdédóvója, ahová evang. gyermekek is járnak.

A gyülekezet kormányzata.

Lp.: **Benkóczy Dániel** (1926 óta).

F.: **Jószáshelyi Purgly Emil** ny. magyar kir. földművelésügyi miniszter. Lakik Battonyán (Tompa puszta) és Budapesten.

Év.: *Bodor Ferenc* áll. ig.-tanító (1926 óta).

Gondnok: *Veinrich Béla* adóügyi jegyző.

Ellenőrök: *Eichardt Oszkár*, *Benczúr Sámuel*, *Hovorka István*.

Jegyző: *Bodor Ferenc* áll. ig.-tanító (1926 óta).

Ügyész: *Dr. Gábor Gyula* ügyvéd, Battonyán (1928 óta).

Az egyháztanács tagjainak száma a hivatalbelieken kívül 16, továbbá a szórványhelyek képviselőiben 1—1 szórványgondnok = 4.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

1. *Nőegylet*. Alakulás éve 1928. Tagok száma 25. Alapszabályszerű hivatása: szegények segélyezése, látogatása, szegény gyermekek felruházása; egyházunknak kegyeszerekkel való ellátása; a vallásos élet mélyítése. Elnöke: Benkóczy Dánielné; társelnök: Felix Lászlóné; alelnök: Rohony Pálné; jegyzője: özv. Lepsik Jánosné; pénztárosa: Mareczky Béláné.

2. *Leánykör*. Alakulás éve 1932. Tagok száma 11.

3. *Evang. Gyámintézet helyi szervezete*. Az egyházközség elnöksége és tisztviselői vezetése alatt működik.

3. Csanádalberti.

Csanádalberti nagyközség területén, Csanád-Arad-Toron-tól közíg. egyelőre egyesített vármegyék nagylaki járásában. Ph., tá., tel. helyben. Vá. Pitvaros (4 km. távol, a Szeged-Csanádi vasútvonalon). 1844-ben a község telepítésekor leányegyház volt s Pitvaroshoz csatlakozott. 1850-ben anyaegyházzá alakult. Anyakönyvei 1844. év óta vannak. Hozzá tartozik Királyhegyes (11 km.) a központi és Kővegy község (12 km.) a nagylaki járásban.

Lsz. Csanádalbertin 1372 (a tanyákra 418 lélek esik), a szórványban: Királyhegyes 1, Kővegy 11. A gyülekezet teljes lélekszáma **1384**.

Csanádalbertin (2667 hold) a lakosság száma 1460; evang. 1372 (93-97%), ref. 25, róm. kat. 49, gör. kat. 8, gör. kel. 3, egyéb vall. 3. Királyhegyes és Kővegy a szó igazi értelmében szórványhely; az előbbiben 1007 lélekből 977 róm. kat. (97%), 27 ref., az utóbbiban 901 lélekből 800 róm. kat.

(88·79%), 85 ref. (9·42%). A szórványhelyek területe 3185 hold.

A Csanádalbertihez tartozó egész területen (5852 hold) összesen 3368 lélek él, még pedig 1384 evang. (41·09%), 137 ref. (4·07%), 1826 róm. kat. (54·21%), 10 gör. kat., 6 gör. kel., egyéb vall. 5.

A protestánsok együttes arányszáma a Csanádalbertihez tartozó területen 45·16% (5852 hold).

Temploma 1882-ben épült. Az istentisztelet nyelve tót és magyar 60 : 25 arány szerint. Iskolája 3 tantermes. Az első iskola 1844-ben, az utolsó 1913-ban épült. Az iskola államszegélyes. A vallást az evang. felekezeti tanítók tanítják. A tanulók száma 196 evang., 6 ref., 2 róm. kat.

A gyülekezetben vannak baptisták, hat család mintegy 20 lélekkel. 1911-ben váltak ki, de szervezett hitközségük nincsen. Egyházi adót nem fizetnek, lelki szolgálatot nem igényelnek, csupán temető helyet. Mozgalmuk ezidőszerint nem terjed, de mozgolódásuk állandóan nyugtalanítja a híveket. Ugyancsak 1911. évben váltak ki a felekezetenküliek az egyházi adó és más hasonló természetű okok miatt. Számuk jelenleg 3. A gyülekezettel minden kapcsolatot megszakítottak, sem adót nem fizetnek, sem lelki szolgálatot nem kérnek, sem templomba nem járnak. Ez a mozgalom hamarosan elerőtlenedett és új híveket toborozni nem tud.

Az egyházközség kormányzata.

L.: **Sztik Gusztáv** (1925 óta).

F.: **Dr. Nikelszky Jenő** polgármester, Makón.

Tanítók és kántorok: *Sólyom Antalné* szül. *Algöver Sarolta* (1926 óta), *Csaba Jenő* (1931 óta).

Gondnok: *Szúdor Pál* kisbirtokos.

Ellenőr: *Zatykó József* kisbirtokos.

Jegyző: A tanítók felváltva.

Ügyész:

Az egyháztanács tagjainak száma 24.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

1. *Egyházi Gyámintézet helyi szervezete.* Elnöke a lelkész, pénztárosa a gondnok.

2. *Evang. Luther-Szövetség.* Elnöksége az egyházközségi elnökség, titkára a soros egyházi jegyző, pénztárosa a gondnok.

3. *Ker. Ifjúsági Egyesület.* Alakuló félben.

4. *Iskolai könyvtár.* Két részből áll: a) a tanítói könyvtár 82 kötettel; b) az ifjúsági könyvtár 76 kötetten. Keletkezésük éve ismeretlen. Mind a kettőnek öre az igazgató-tanító.

4. Csépa

missziói egyházközség, mint kirendeltség.

Csépa nagyközség területén, Jász-Nagy-Kún-Szolnok vármegye tiszai alsó járásában; a csépai körjegyzőség székhelye. Ph., tá., tel. helyben. Vasútállomás Kunszentmárton (16 km) (Máv. Szolnok—Szentés) vagy Tiszaug (Máv. Kecske-mét—Tiszaug vonal (12 km) távolságra. Hajóállomás Tiszaug A gyülekezet 1818-ban keletkezett szórványból és 1837-ig Tiszaföldvárhoz tartozott. Ez évben Szentéshez csatlakozott; 1858-ig az evang. híveket még a helybeli róm. kat. plébános keresztelte, eskette és temette. 1858-ban leányegyházzá alakultak Szentés kormányzata alatt és ekkor választották meg első lévita tanítójukat. 1864-ben a hozzájuk csatlakozott ref. hívek kedvéért fölvtették az *„ágostai és helvét hitvallású egyesült protestáns egyház“* nevet. E név alatt állott fenn 1927-ig, amikor a ref. hívek kiváltával a gyülekezet evang. missziói egyházközséggé alakult és önállósult Kunszentmárton, Szelevény, Tizzasas, Tiszaug, Tizsakürt, Tiszainoka és Nagyrév községekből álló szórványterülettel. 1934. évben Nagyrév, Tiszainoka és Tizsakürt (a szőlők kivételével) elszakadt és új missziói körre alakult, amelynek Nagyrév lett központjává. A megmaradt községek alkotják a csépai missziói egyházközséget, amelynek leányegyházkorabeli emlékként pár évig elemi iskolája volt, azonban a tanulók csekély száma miatt megszűnt. A misszió gondozója egy nyugalmazott lelkész, aki lakás és némi búza- és fajarandóság fejében végzi önfeláldozó szolgálatát. Egyházi anyakönyvei 1862 óta vannak.

Lsz. Csépa 59 (1·64%), Kunszentmárton 84 (0·74%), Szelevény 7 (0·26%), Tizsakürti szőlők 19, Tizzasas 23 (1·25%), Tiszaug 37 (2·91%), összesen 220. Kunszentmárton idetartozása azonban inkább csak névleges, mivel az evang. hívek 1928-ban a ref. egyházközség megalakulásakor hozzácsatlakoztak és a ref. hívekkel közös egyházi életet élnek.

A missziói egyházközség egész területén (46.430 hold) a lakosság lélekszáma 21.401; ebből evang. 220 (1·02%), ref. 2965 (13·82%), róm. kat. 17.950 (83·16%), gör. kat. 40, g. kel. 32, izr. 237 (1·14%), egyéb vall. 6. — A protestáns hívek helyzetére jellemzők a következő adatok: Csépán 3570 lakosból róm. katolikus 3374 (94·50%), Kunszentmártonban 11.354 lakosból róm. kat. 10.648 (93·87%), míg protestáns (evang. 84, ref. 380) 464, (4·08%). Szelevényben 2501 lakosból 2409 (96·32%), viszont Tizzasason 1827-ből 1476 a reformátusok száma (80·78%), Tiszaugon 1269-ből 622 a ref., 37 az evang. lélekszám, — tehát a protestánsok együtt gyenge többséget al-

koznak (51·92%), az 598 főnyi (47·12%) katolikussággal szemben. E két utóbi helyen ref. egyházközség van teljesen kiépült szervezettel. Egyébként a protestánsok arányszáma az egész missziói területen 14·86%.

Temploma 1889-ben épült. Az istentisztelet nyelve magyar; istentiszteletek vannak a központban, Tiszaugon a ref. templomban, Kunszentmártonban az áll. elemi iskolában, a tiszakürti szőlőkben az úgynevezett bogarasi iskolában. A tanulók száma Csépán 6, Tiszasason 2, Tiszaugon 6, Tiszakürti szőlőkben 2, Szelevényben a szőlőben —, Kunszentmártonban —, összesen 16. — Csépán róm. kat. kisdédóvó is van.

A gyülekezet kormányzata.

A missziói egyházközség lelki gondozója: **Csák Ernő** ny. lelkész, okleveles tanító (1927 óta), lelkipásztor.

F.: **Polner István** kisbirtokos.

Gondnok: *Vághy Lajos* iparos.

Vallástanító, kántor és egyházközségi jegyző: a lelkész maga.

Az egyháztanács tagjainak száma: 7, a hivatalból való tagokkal együtt.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

Mivel az egyházszervezés a csekély lélekszám mellett különben is nehézségekkel jár, ily intézmények létesítése egyelőre nem látszott célszerűnek, mert az érdeklődést nyilvánvalóan megoszlatná.

5. Hódmezővásárhely.

Hódmezővásárhely önálló törvényhatósági jogú város területén. Ph., tá., tel., vá. helyben (Szeged-Békéscsaba és Szolnok-Makó vonal keresztező pontja). Alakult 1795. Ugyanezen évtől fogva vannak anyakönyvei. A törvényhatóság területén 1916-ig egy egyházközség volt két lelkészi körrel: városi és tanyai lelkészi kör. Ez évben a felsőbb egyházi hatóságok jóváhagyásával a keleti határrészen lakó evang. hívek (Kardoskút, Kakasszék három pusztája: Hármashatár, Székhalom, Lacitelek, továbbá a Pusztaközpont, Vásárhelykutas lakosai) önálló egyházközséggé szervezkedtek és a békési egyházmegyéhez csatlakoztak *Kardoskút* név alatt. Eszerint ugyanazon község evangélikusai nemcsak két egyházközséghez, de két külön egyházmegyéhez is tartoznak. (Lásd Kardoskútnál, a 44. lapon.)

Hódmezővásárhely törvényhatóságának egész területén (132.258 hold) a lakosság száma 60.342; evang. 2611 (4·32%), ref. 35.682 (59·12%), unitárius 401 (0·66%), baptista 30, róm. kat. 19.686 (25·99%), gör. kat. 146, gör. kel. 375 (0·62%), izr. 1151 (1·90%), nazarénus 216 (0·35%), egyéb vall. és nyílt felekezetnélküli 44. A protestánsok arányszáma: 64·50%.

A Kardoskút körzetére eső terület (18.810 hold) leszámításával a hódmezővásárhelyi evang. egyház gondozása alá 113.448 holdnak evang. népessége tartozik. E területen az egész lakosság száma 55.449 lélek. E szám a következőképen oszlik meg: evang. 1212 (2·18%), ref. 34.037 (61·38%), unitárius 401, (0·77%), baptista 30, róm. kat. 17.907 (32·89%), g. kat. 129, g. kel. 375 (0·62%), izr. 1149 (2·07%), nazarénus 182, egyéb vall. 27. E területen a protestánsok arányszáma 63·57%.

A hódmezővásárhelyi evang. hívek lélekszáma a fent közölt adatok egybevetése alapján **1212**. E számból a városi belső területre 819, a külső területre a Kardoskúti egyházközséghez csatolt határrész leszámításával 393 lélek esik. Kardoskúthoz 1399 lélek tartozik, jobbára orosházi származásúak.

A szektás mozgalom a hetvenes évek vége felé keletkezett. Hívei az összes felekezetekből akadtak; a nazarénusok nagyobb számmal vannak s már 1889-ben hitközséget alakítottak. Példájukat a baptisták 1927-ben követték. Az evang. egyházból a mozgalom legkezdeté után kiválás nem történt. A mozgalom keletkezésének valódi oka mindeztideig feltáratlan.

Temploma 1844-ben épült (tornya 1889). Az istentisztelet nyelve magyar; a gyülekezetben a szokásos vasárnapi és ünnepi istentiszteleten kívül vannak hétköznapi könyörgések, adventi és böjti esti áhítatok, bibliaórák. Iskolája, mivel a gyülekezet Kardoskút különválásával meggyengült, 1931-ben megszűnt.

Az elemi iskolai tanulók száma 102; ebből a belső kerületi állami iskolába 53, a külső területi állami iskolába 19, a ref. felekezeti iskolába 20, a róm. kat. felekezeti iskolába 7, az izr. felekezeti iskolába 3 gyermek jár.

A középfokú iskolába jár: ref. főgimnáziumban 5 fiú, 1 leány (6), a ref. leánygimnáziumba 6, női kereskedelmi szakfolyamra 3, állami polgári iskolába 6 fiú, 3 leány (9), róm. kat. zárdai leányiskolába 2; mezőgazdasági szakiskolába 1; az iparostanulók iskolájába 10 fiú, 5 leány (15), ismétlőiskolába 2 fi, 7 leány, összesen 24 fiú és 24 leány (48), az evang. tanulók összes száma 150.

A gyülekezet kormányzata.

Lp: **Keken András** (1934 óta). A lelkész lakása és hivatala IV., Márton-u. 1. sz.

F.: **Szpeesszombati dr. Genersich Antal** egészségügyi főtanácsos, egyet. magántanár, a közkórház igazgatója (1911 óta).

Kántor (é. v.): **László Mihály** áll. el. isk. tanító.

Gondnok: **Farkas József**.

Jegyző: **László Mihály**.

Ügyész: **Dr. Genersich Rudolf** ügyvéd, Hódmezővásárhelyt.

Az egyháztanács tagjainak száma 24.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

1. **Nőegylet**. Alakult 1884. Tagok száma 80. Hivatása jótékonyság s az evang. közszellem ápolása. Elnök: **Janáky Gyuláné**; titkár: **Keken András**; pénztáros: **Antal Zoltánné**. A vál. tagok száma 16.

2. **Leányegylet**. Alakult 1934. Tagok száma 20. Célja az ev. szellem ébrentartása. Elnök: **Keken Andrásné**, titkár: **Müller Krisztina**.

3. **Középiszkolások Luther Szövetsége**. Alakult 1934. Tagok száma 26. Célja az ifjúság evangélikus szellemű nevelése. Vezetője: a lelkész.

4. **Ker. Ifj. Egyesület**. Alakult 1934. Tagok száma 18. Hivatása ker. önnevelés. Elnök: **Bottka Sándor**, titkár: **Antalík Margit**, pénztáros: **Szeberényi Lajos**.

6. Makó.

Makó megyei város területén, Csanád, Arad és Torontál id. egyesített vármegyék területén. Ph., tá., tel., vá. helyben (Szeged-Csanádi E. V. Szeged-Mezőhegyesi vonalán). Megyeszékhely. Leányegyház 1812—1852. Anyaegyházzá alakult 1853, egyházi anyakönyvei 1854-ben nyíltak meg. Szórványterülete öt szomszédos községből áll.

Lsz. Makó 719, Apátfalva 4, Földeák 56, Kis-zombor 54, Magyarcsanád 22, Püspöklele 17 (a szórványban összesen 154). A teljes gyülekezet lélekszáma **872**.

Makó területén (46.670 hold) a lakosság száma 35.824. Ebből róm. kat. 14.879, gör. kat. 1209, ref. 16.742, evang. 719 (a külső területre 212 lélek esik), gör. kel. 85, izr. 2053, 69 felekezetenkívüli nazarénus, 30 egyéb felekezetnélküli, 38 egyéb vallású. Az egyházközség szórványterületén öt község-

ben (49.702 hold) a lakosok száma 21.588; evang. 153, ref. 1640, baptista 48, róm. kat. 18.123, gör. kat. 151, gör. kel. 1355, izr. 82, egyéb vall. 36. Az egyházközséghez tartozó egész közigazgatási területen (96.372 hold) 57.412 ember lakik, még pedig evang. 872, ref. 18.382, baptista 48, róm. kat. 33.002, gör. kat. 1360, gör. kel. 1440, izr. 2135, nazarénus 69, felekezetenélküli 30, egyéb vall. 74.

Az evang. hívek arányszáma Makón 2·28% a szórványban külön 0·70%, az egész területen 1·52%, a protestánsoké együtt Makón 48·74%, a szórványban külön 8·26%, az egész területen összefoglalva 33·53%.

A szektás mozgalom Makón a nazarénizmus formájában már évtizedek óta megvan, azonban egy idő óta nem hódít. Az Alföld déli részének e jellemző szektája jelenleg a felekezetenélküliség törvénykeretében húzódik meg. Ez idő szerint nem állapítható meg, melyik egyházból váltak ki; a kiválás oka szintén kiveszett a köztudatból.

Temploma 1903-ban épült. Az istentisztelet nyelve magyar s egyedüli színhelye a templom. Felekezeti iskola nincsen. A gyermekek állami és községi iskolába járnak. Számuk áll. elemi iskolában 37, külsőtelki iskolákban 27, az elemi fokon összesen 64. A gazdasági iskolában 14, iparosiskolában 3. A középfokú iskolákban: ref. polg. fiúiskolában 5, róm. kat. polg. fiúiskolába 1, városi polg. leányiskolába 6, összesen 12. A reálgymnáziumba 8 fiú, 2 leány, összesen 10. A felső keresk. iskolába 5. Az evang. tanulók összes száma 105. A vallást mindenütt a lelkész tanítja, kivéven egy-két tanyai iskolát, ahol a ref. körzeti lelkész helyettesíti.

Az egyházközség kormányzata.

Lp.: **Brachna Gábor** Magister theologiae (1935 óta). Lakása és a lelkéshi hivatal Makó, Luther-u. 2.

Ö. tb. f.: **Dr. Istók Barnabás** egészsz. főtanácsos, Makón (1911 óta).

F.: **Dr. Görgey István** orszgyül. képviselő, Budapest (1935 óta).

Mf.: **Jaczkó Emil** magántisztviselő, Makón (1923 óta).

Gondnok: **Szlovák Gyula** ny. ig.-tan., Makón (1936 óta).

Ellenőr: **Dr. Magyar József** reálgymn. tanár, Makón (1922 óta).

Jegyző: **Istók Zoltán** városi főmérnök, Makón (1934 óta).

Kántor: **Borsódi Kálmán** tanító (1923 óta).

Ügyész: üresedésben.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

1. *Nőegylet.* Alakult 1924-ben. Hivatása az egyház szociális kötelességeinek vállalása, egyházkulturális előadások rendezése és befelé a vallási öntudat fejlesztése. A tagok száma: rendes tag 28, pártoló 25, összesen 53. Elnök: Szöllősi Jenőné. Társelnök a mindenkori lelkész. Alelnök: Szalárdy Kálmánné. Titkár: Kiss Piroska. Pénztáros: Megyeri Janka. A Nőegylet minden tagja egy-egy bizottságnak aktív munkása és pedig négy bizottság működik: Belmissziói bizottság, vezetője Schill Jánosné. Iratterjesztő bizottság, vezetője Kucses Sándorné. Rendező bizottság vezetője Király Jánosné és Pénzügyi bizottság vezetője özv. Bogár Lajosné. A közügyekben a választmány határoz, illetve az évi közgyűlés elé javaslatokat terjeszt; 16 tagból áll.

A gyülekezet és a nőegylet 1936-ban diakonissza állást szervezett, melyre a békéscsabai anyaháztól kér diakonisszát.

2. *Evang. Luther-Szövetség.* Munkaköre egyházépítés és társadalmi szervezkedés. Elnök: Nikelszky Jenő polgármester. Titkár: Istók Zoltán városi főmérnök.

3. *Leány Kör.* Célja: öntudatos keresztyén világnézet kialakítása, önálló vallásos életre való előkészület és leánykérdések megbeszélése. Elnök: Brachna Gáborné. Alelnök: Melczér Jolánka. Titkár és jegyző: Bogár Éva. Pénztáros: Lindás Judit. A tagok száma 18.

4. *Pro Christo Diákszövetség.* Célja: részt venni a keresztyén diákok vallási mozgalmában s előkészülni evang. egyházunk jövőre vezetőjére. Tagjai a középiskola IV. o.-tól kezdve felfelé és néhány egyetemi hallgató. Tagjainak száma 18. Elnöke: Maretczky Béla egyet. hallgató. Jegyző: Dominó Gyula. Pénztáros: Maretczky János.

5. *Vasárnapi Iskola.* Célja: A gyermekek gyakorlati valóságosságra való szoktatása és gyermekkérdések megbeszélése. Módja: Csoportos megbeszélések minden vasárnap a gyermekistentisztelet keretében. Gyakorlati vezérfonal az Egyesült Államokban honos Evangélikus Vasárnapi Iskola tananyaga. A vezetők számára heti előkészület a lelkész vezetése mellett. Vasárnapi iskolai tanítók száma 9, mind aktív s részben tanítónői, jórészt érettségi képesítéssel. Névszerint a következők: Bogár Éva, Dominó Gyula, Gera Erzsébet, Lévai Magda, Maretczky János, Mertse Györgyi, Molnár Irénke, Sándor Betti, Sándor Klári, Szalárdy Magda titkár.

6. *Konfirmáltak Köre.* Egyelőre serdülő ifjúság címen szervezve, minden vasárnap d. u. tart összejöveteleket. Vezetője: Gera Erzsébet.

7. Mezőhegyes

missziói egyházközség.

Mezőhegyes nagyközség területén, Csanád-Arad-Torontál egyelőre egyesített vármegyék battonyai járásában. A község állami ménesbirtok; a gyülekezet fenntartási költségeit az állam viseli, a hívek adóbeli hozzájárulása nélkül. Ph., tá., tel., vá. helyben (szeged—csanádi vasút). Fiókegyházközséggé 1892-ben alakult szórványból és Pitvaroshoz csatlakozott, amelyből 7 km távolságra van. 1933-ban különálló missziói központtá szervezkedett azon szándékkal, hogy időjártával anyaegyházközséggé váljék. 1935-ben az egyházkerület jóváhagyta *missziói egyházzá* való alakulását. Egymagában álló gyülekezet, szórványa és egyéb tartozéka nincsen.

Lsz. 811. (A központban 334, a tanyákon 477.)

Mezőhegyes területén (30.193 hold) a lakosság teljes száma 8359. E számból róm. kat. 5571 (66·64%), gör. kat. 124, ref. 1621 (19·49%), evang. 811 (9·70%), gör. kel. 205, izr. 11, egyéb vall. 10. A protestáns hívek együttes arányszáma 29·19%. — Szeptáskodó mozgalom nincsen.

Temploma nincsen; az istentiszteleteket a ref. templomban tartják, amelyet az állam építtetett. Az istentisztelet nyelve magyar. A gyermekek áll. elemi iskolába járnak; számuk 99. A vallást a segédlelkész tanítja.

A gyülekezet kormányzata.

A misszió lelki gondozója, mint missziói lelkész: **Jancsó Bertalan** (1935 óta).

Ö. tb. F.: **Bolla Pál** urad. főintéző, Mezőhegyesen (1925 F.: Üresedésben van.

Gondnok és pénztáros: *Riszdorfer Dénes* gazd. ellenőr (1933 óta).

Kántor (Év.): *Magyar Ferenc* áll. tanító (1921 óta).

Evang. tanítók az áll. iskolában: *Magyar Ferenc* és *Griecs János*.

Az egyháztanács tagjainak száma 16.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

Közös Protestáns leányegylet; Ev. vasárnapi iskola; alakulóban van a nőegylet és Luther-Szövetség.

8. Nagybánhegyes.

Nagybánhegyes nagyközség területén, Csanád-Arad-Torontál közigazgatásra egyelőre egyesített vármegyék mezőkovácsházi járásában. Ph., tá., tel. helyben. Vá. Magyar-Bánhegyes (a Szeged-Csanádi vasút Szeged-Kétegyháza vonalán) 7 km. távolságra. 1846—1857-ig Nagylak leányegyháza volt, 1857-ben önálló anyaegyházzá alakult. Egyházi anyakönyvei 1846 óta vannak. Szórványterülete három község, valamint a községek határába eső puszták és tanyák ugyanazon járásban.

Lsz. az anyaegyházközségben 3551, mégpedig a belső területen 2354, a tanyákon és pusztákon (Kaszaper és Nagybánhegyesi puszta) 1197. (Kaszaper puszta az „egyéb tanyák” nélkül, mely terület Végegyházához csatoltatott, egymagában 528 lelket jelent). A szórványterületen: Magyar Bánhegyes 241, Mezőkovácsháza 110, Reformátuskovács háza 144; — a szórványban összesen 495. A teljes gyülekezet lélekszáma 4046.

Nagybánhegyesen, a gyülekezet központjában (13.648 hold) a lakosság száma 5903. E számból evang. 3551 (60·15%), ref. 289 (4·89%), róm. kat. 1960 (33·20%), gör. kat. 56, gör. kel. 22, izr. 15, egyéb vall. 10. — A szórványterület községeiben (14.726 hold) a lakosság teljes száma 10.592; evang. 495 (4·67%), ref. 1118 (10·55%), róm. kat. 8375 (79·06%), gör. kat. 28, gör. kel. 57, izr. 490 (4·62%), egyéb vall. 29. Tájékoztatásul megjegyezzük, hogy a szórványban evang. hívek legnagyobb számmal Magyarbánhegyesen laknak, 3982 lélekből 241, de e szám sem éri el az 1% -ot (csak 0·6%); Reformátuskovács házán a számuk 144 (11·18%), itt azonban a lakosság nagyobb része (756 = 58·74%) ref. vallású s így híveink ref. templomba járhatnak, gyermekeiket ref. iskolában neveltetik.

A gyülekezethez tartozó egész területen (28.374 hold) a lakosság száma 16.495; ebből evang. 4046 (24·52%), ref. 1407 (8·53%), róm. kat. 10.335 (62·66%), gör. kat. 84, g. kel. 39, izr. 505 (3·06%). A protestánsok együttes számaránya a gyülekezet központjában 65·04%, a szórványközségekben 15·22%, az egész közigazgatási területen 33·05%.

Az Alföld e részét jellemző szektáskodó mozgalom e gyülekezetet sem kímélte meg. 2 baptista és 4 nazarénus család él a községben összesen mintegy 25—30 lélelkel. A múlt század kilencvenes éveiben váltak ki; nem adóznak, templomba nem járnak; gyermekeiket azonban nem a községi, hanem az evang. iskolába járatják. A mozgalom nem terjed tovább. Felekezetnélküli állapotban 2 család van; 1900-ban és 1930-ban váltak ki, mert terhesnek találták az egyházi adót. Példájuk követésre nem talált. Templomba nem járnak,

nem adakoznak, de családjuk tagjait halál esetén evang. egyházi szertartással temettetik el.

Temploma 1895-ben épült. Az istentisztelet nyelve tót és magyar; havonta 1-szer vasárnap délelőtt és minden vasárnap délután magyar; tót minden vasárnap délelőtt és délután. Iskolája négy tantermes; jelenlegi épületeit a gyülekezet 1886., 1897., 1903., 1921. években államsegély nélkül saját erejéből emelte. A tanulók száma 318 evang., 1 róm. kat.; a községi iskolába 149 tanuló jár. Az evang. vallású tanulók összes száma 467. A vallást az evang. iskolában az egyházközség tanítói, a községi iskolában a megbízott evang. vallású tanítók tanítják a lelkész felügyelete alatt.

A gyülekezet kormányzata.

Lp.: **Maczák György** (1916 óta).

Sl. a szórványterület részére Magyar-Bánhegyes székhellyel: **Nagy József** (1935 óta).

F.: **Chovanyecz János** kisbirtokos (1930 óta).

Tanítók: **Balás Pál** igazgató-tanító (1920 óta), **Andrékovic János** (1923 óta), **Andrékoviczné Ruzsinszky Mária** (1928 óta).

Kántorok: A tanítók felváltva.

Gondnok: **Botyánszky Mihály** kisbirtokos (1934 óta).

Jegyző: **Balás Pál** igazgató-tanító (1934 óta).

Ügyész: **dr. Chrenka Lajos** ügyvéd (1934 óta).

Az egyháztanácsnak 25 tagja van. A szórványközségeknek nincsen képviselők.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

Adatok nem érkeztek.

9. Nagylak missziói egyházközség.

Nagylak nagyközség területén, Csanád-Arad-Torontál közíig. egyelőre egyesített vármegyék nagylaki járásában. Ph., tá., tel., vá. helyben. (A Szeged-Csanádi vasút szeged kétegyházi vonalán.) A gyülekezet voltaképen az egész nagylaki egyházközségnek megmaradt külsőtelki (tanyai) része, mely Csanádpalotával alkot egy missziói egyházközséget. Az egész Nagylak területe az elszakítás előtt 24.607 hold volt, lakosainak száma 14.043; a lakosságból 1910-ben 4330 oláhnak (3807 gör. keletinek, 1006 gör. kat.-nak), 7051 tótnak, 251 szerbnek vallotta magát, s csupán 1439 magyar anyanyelvűt találtak; nyilván ezért kerültek román fenhatóság alá. A megmaradt terület 1950 hold mindössze 948 lakossal, ennek kétötöde evang. vallású. Hozzá tartozik, mint szórványterület,

Csanádpalota (vasúton 8 km. távolságra van). 1919—1929-ig fiókegyház volt; 1929-ben alakult missziói egyházközséggé; egyházi anyakönyvei 1930-ban nyíltak meg.

Lsz. Nagylak 364, Csanádpalota 125; a teljes lélekszám 489.

Nagylakon (1950 hold) a lakosság száma 948; még pedig evang. 364 (38.39%), ref. 132 (13.92%), róm. kat. 414 (43.67%), gör. kat. 11, gör. kel. 19, izr. 3, egyéb vall. 5. — Csanádpalotán (16.281 hold) a lakosság száma 5883; evang. 125 (0.21%), ref. 225 (3.82%), róm. kat. 5409 (91.94%), gör. kat. 43, gör. kel. 22, izr. 31, egyéb vall. 28. — Az egész területen (18.231 hold) összesen 6831 ember lakik; még pedig evang. 489 (7.15%), ref. 357 (5.22%), róm. kat. 5823 (85.25%), gör. kat. 54, gör. kel. 41, izr. 34, egyéb vall. 33.

A protestánsok arányszáma Nagylakon 52.31%, az egész területen 12.37%. Szektás mozgalomról adatok nem érkeztek.

A gyülekezetnek temploma nincsen; az istentiszteletek színhelye az állami iskola terme; nyelve magyar és tót feles arányban. Evang. iskola híján a gyermekek áll. elemi iskolába járnak. A vallást a lelkész tanítja. A tanulók száma 81.

A gyülekezet kormányzata.

L.: (betöltetlen).

Sl.: **Ondrik János** (1934 óta).

F.: **Gyulai István** postatisztviselő, Nagylakon (1935 óta).

Gondnok: **Miklovic István** földműves, Nagylakon (1935 óta).

Jegyző: **Ambrus István** kendergyári felügyelő, Nagylakon (1935 óta).

Kántor:

Az egyháztanács 12 tagból áll.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

Adatok nem érkeztek.

10. Nagyrév

missziói kör, mint kirendeltség.

Nagyrév nagyközség területén, Jász-Nagykun-Szolnok vármegye tiszai alsó járásában. Ph., tel., tá. helyben. Vá. Újbög (m. h. a Szolnok-Kiskúnfélegyháza vonalon, tiszai kompátkeléssel 4.5 km.) és Almássy-major (a Szolnok-Hódmezővásrhely vonalon, 10 km.). Gőzhajóállomás: Nagyrév (Szolnok-Csongrád vonalon. A missziói kör 1934 július havában alakult a Csépatól elszakított három községből. Anyakönyvei ugyanezen évtől fogva nyíltak meg.

Lsz. Nagyrév, missziói központ, 69 (4·10%), Tiszainoka (10 km.) 9 (0·79%), Tiszakürt (17 km.), 52 (1·06%). A teljes gyülekezet lélekszáma 130.

Az egész missziói kör területén (19.823 hold) a lakosság száma 7670. E számból evang. 130 (1·69%), ref. 3758 (48·99%), róm. kat. 3752 (48·90%), gör. kat. 12, gör. kel. 5, izr. 10, egyéb vall. 3. A ref. egyháznak mind a három faluban van gyülekezetük; lélekszámuk Nagyréven 1001 (60·81%), Tiszainokán 694 (60·93%), Tiszakürtön 2063 (42·22%), ahol a katolikusság 2755 lelkével különben többségben van (56·39%). A protestánsok együttes arányszáma 50·68%.

Szektás jelenségek eddig nem mutatkoztak.

Temploma nincsen; az istentiszteleteket az áll. elemi iskolában tartják minden vasárnapon és ünnepen. Tiszainokán havonta 1, Nagyrév külsőtellen (a községi iskolában) havonta 2 az istentiszteletek száma. Nyelve mindenütt magyar. — A gyermekek részint állami, részint ref. felekezeti iskolába járnak. A vallást mindenütt az evang. missz. segédlelkész tanítja. A tanulók száma Nagyréven az államiban 12, a ref. iskolában 4, összesen 16. Tiszakürtön 1.

A gyülekezet kormányzata.

A missziói kör szervezője s első lelki gondozója Jancsó Bertalan volt utóda: **Seben István** egyházmegyei segédlelkész (1935 óta). Lakik: Nagyréven.

F.: **Jurenák Dezső** földbirtokos, Nagyréven (1935 óta).

Gondnok és jegyző: **Vitéz Asztalos Sándor** községi tanító. (1934 óta.)

Ellenőr: az egyháztanács, mint számvizsgáló bizottság. Az egyháztanács tagjainak száma 10.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

Mivel az egyházi szervezés még folyamatban van, intézmények és egyesületek alakítása eddigelé nem látszott célszerűnek.

11. Pitvaros.

Pitvaros nagyközség területén, Csanád-Arad-Torontál egyelőre egyesített vármegyék nagylaki járásában. Ph., tá., tel., vá. helyben (Máv Mezőtúr—Mezőhegyes vonalán). 1824—1836. Nagylak fiókegyháza, 1836 óta önálló anyaegyház. Anyakönyvei 1824 óta vannak. Mióta Mezőhegyes különálló missziói helyé (kirendeltséggé) lett, sem leányegyháza, sem szórványterülete nincsen.

Lsz. 2758. A község területén (2283 hold) összesen 2978 lélek él; még pedig 2758 evang. (92·61%), 41 ref. (1·37%),

110 róm. kat. (3·69%), 2 gör. kat., 6 gör. kel., 17 izr. és 44 egyéb vallású, illetőleg felekezetnélküli. A protestánsok arányszáma 93·98%. A község belső területén 1626, a tanyákon 1122 evang. él.

A felekezetnélküliek voltaképpen baptisták, akik 1906—1914 közt váltak ki az egyházból, de mozgalmuk már nem terjed tovább. Építettek imaházat, ahol istentiszteletre összegyülekeznek, de papjuk, tanítójuk nincsen. Vannak titkos baptisták, akik még külsőképen az evang. egyházhoz tartoznak, adót nem fizetnek, templomba nem járnak. Szervezett gyülekezetük nincsen.

Az egyházközség temploma 1882-ben épült. A templomon kívül teletszaka az állami iskolában is tartanak istentiszteletet a gyermekek számára; minden reggel van könyörgés, hétfő és szombati nap kivételével egyúttal írásmagyarózat. Az istentisztelet nyelve tót és magyar; tótul mindennap, magyarul vasárnaponként és ünnepeken van istentisztelet.

A gyülekezetnek külön iskolája nincsen; saját iskoláját anyagi nehézségek miatt az államnak adta át. A szerződés értelmében az állami iskola tanítói a község felekezeti jellegének megfelelően evangélikusok. A vallást külön tanító tanítja, aki egyúttal a kántor tisztét is betölti. Kisdedóvója a községnek van. A tanulók száma 380.

Az egyházközség kormányzata.

Lp.: **Gubesó András** (1935 óta).

F.: **Dr. Végváry József** orszgy. képviselő (1935 óta).

Mf.: **Récsey Zoltán** (1934 óta).

Vallástanító és kántor: **Urbán Gyula** (1928 óta).

Gondnok: **Fejes Mihály** (1934 óta).

Ellenőr: **Jaszovszky János**.

Jegyző: **Rédey István**.

Az egyháztanács 28 tagból áll.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

1. *Ijúsági Egyesület*. Célja: vallás erkölcsi nevelés és ismeretterjesztés. Alakulás éve: 1935. A tagok száma: 96. Elnök: Kucserák József. Alelnök: Rohoska Anna. Pénztáros: Kovács György. Jegyző: Cseman István. A választmány 6 tagból áll.

2. *Egyet. Gyámintézet helyi szervezete*. Elnöksége: az egyházközség elnöksége; tisztviselői: az egyházközség tisztviselői.

3. *Az Evang. Luther-Szövetség helyi szervezete*. Munkaköre: vallás erkölcsi és közművelődési előadások rendezése. Elnöke a lelkész, titkára Urbán Gyula, pénztárosa Fejes Mihály.

12. Szeged.

Szeged önálló törvényhatósági jogú város területén. Szeged a kir. ítélőtábla, kir. törvényszék, Máv. üzletvezetőség, honvédkerületi parancsnokság, az összes állami hivatalok kerületi igazgatóságainak, továbbá a Ferenc József egyetemnek székhelye. Ph., tá., tel., vá. helyben (Budapest-Szeged, Békéscsaba-Szeged, Szeged-Battonya, Szeged-Temesvár vonalak csomópontja). Hajóállomás a Tiszán (Szolnok-Csongrád-Szeged). 1836—1847 mint tszórvány, 1847—1860 mint leányegyház Hódmezővásárhely gondozása alatt állt. 1860-ban anyaegyházzá alakult. Anyakönyveit 1856-ban kezdte. Hozzátartozik, mint szórványterület Csongrád megyéből 8, Csanád-Arad-Torontál vármegyéből 8, összesen 16 község. Ügyszólván egyszínű tiszta katolikus vidék; a protestáns gyülekezetek legnagyobbrészt bevándorolt iparosokból és kereskedőkből alakultak.

Lsz. Szegeden 1888. (A belső területre, a Somogyi telepet is beleértve, 1831, a külső területre 57 lélek esik.) A szórványterület két részből áll: a csongrádmegyei és a csanád-arad-torontáli szórványból, mely tulajdonképen az elszakított Torontál megyének megmaradt része. *a)* A csongrádi szórvány községei: Algyó 7, Kiskúndorozsma 15, Öttömös 3, Pusztamérges 7, Sándorfalva 12, Tápé 8, Kistelek 30, Sövényháza 16 (mind a Tisza jobbpartján, részint a csongrádi, részint a dorozsmai járásban), összesen 98. *b)* A torontáli szórvány községei: Deszk 23, Ferencszállás 2, Gyála 1, Klárafalva 4, Kübekháza 13, Ószentiván 2, Szőreg 30, Újszentiván 3. Összesen 78. A szórványterület lélekszáma 176. A teljes gyülekezeté **2064**.

Szeged területén (141 789 hold) a lakosság száma 135.071. E számból evang. 1888 (1.39%), ref. 7206 (5.33%), unitárius 117, róm. kat. 119.002 (88.07%), gör. kat. 568, gör. kel. 517, izr. 5560 (4.29%), nazarénus 101, egyéb vall. 71, felekezet nélküli 41. A szórványterületen 16 községben (160.370 hold) 66.958 lakos él, még pedig evang. 176 (0.26%), ref. 1209 (1.80%), róm. kat. 64.199 (95.87%), gör. kat. 110, gör. kel. 794, izr. 375, egyéb vall. 95.

A gyülekezet egész területén (302.159 hold) a lakosság száma 202.029; evang. 2064 (1.02%), ref. 8415 (4.16%), unitárius 117, róm. kat. 183.201 (90.65%), gör. kat. 678, gör. kel. 1311 (0.64%), izr. 5935 (2.93%), nazarénus 101, egyéb vall. 166, felekezet nélküli 41.

A protestánsok együttes arányszáma Szegeden 6.72%, a szórványterületen 2.06%, az egész közigazgatási területen 5.18%.

Az egész nagy területen csak 3 protestáns gyülekezet van: Szegeden egy evang. és két ref. gyülekezet (az egyik Újszegeden).

Szektás mozgalmak csak Szegeden jelentkeztek, ahol nazarénusok vannak. Ez a 100 főnyi csoport nem az evang. egyházból vált ki s nem rovására gyarapodik. Szórványosan akadnak titkos baptisták s egyetlenegy felekezetnélküli vált ki egyházunkból az iskolaadó miatt. Vannak még methodisták, akiknek célja „a szabad gyülekezet”; külön vallásos összejöveteleket tartanak, úrvacsoraosztással. Evangélikusoknak vallják magukat; külön hitvallásuk nincsen.

A gyülekezetnek van egyszerű imaháza, mely 1882-ben épült. (Tisza Lajos-körút 16.) Tőszomszédságában van a lelkészlak és iskola is. Vasárnapokon, ünnepeken kívül hétköznapi istentiszteletek vannak minden szerdán és szombaton este. A szórványban havonta 1—1 istentisztelet van Somogyi telepen (szegedi városrész), Kisteleken, Szőregen, Deszken, Dorozsmán. Az istentisztelet nyelve mindenütt magyar.

Iskolája 1855-ben nyílt meg, de 14 év múlva, 1869-ben anyagi elerőtlenedés miatt a községnek adta át. 1891-ben újra megnyitotta s azóta nem szünetelt. Jelenleg kéttantermes iskolája van 2 tanítóval. A tanulók száma: evang. 78, ref. 9, róm. kat. 14, összesen 101. Ezenkívül az állami elemi iskolába 8, a községi iskolába 24 evang. tanuló jár. Az evang. elemi iskolai tanulók száma tehát 96. A vallást az evang. tanítók tanítják.

Az evang. vallású tanulók száma a középfokú iskolákban

a) Fiúiskolákban 65, még pedig az áll. reálgimnáziumban 13, a róm. kat. kegyesrendi gimnáziumban 8, az áll. főreáliskolában 13, a Tunyogi-féle magán-reálgimnáziumban 5, az áll. felső kereskedelmi iskolában 2, az áll. felső ipariskolában 13, az áll. polgári iskolában 11. b) A leányiskolákban 47, még pedig az áll. leányliceumban 20, a városi női felső kereskedelmi iskolában 5, a róm. kat. női ipariskolában 3, az áll. polgári iskolában 19. A közép- és szakiskolai tanulók száma összesen (fiú és leány együtt) 112. A vallást az állami, községi róm. kat. és magániskolában az áll. jellegű vallástanító lelkész tanítja.

Az egyházközség kormányzata.

Lp.: **Egyed Aladár** esperes (1931 óta). Lakása és hivatala: Tisza Lajos-körút 16.

Vallástanító lelkész: **Szabó Loránt** (1933 óta). Lakása: Horthy-út 11.

Sl.: **Huszágh József**.

F.: **Dr. Polner Ödön** egyet. tanár (1932 óta). Lakása: Klauzál-tér 5.

Tb. f.: **Kiss Ferenc** min. tanácsos. Lakása: Tisza Lajos-körút 52.

Mf.: **Fodor Jenő** ny. polgárm. helyettes (1932 óta). Szatymaz.

Tanítók: *Vitéz Magyar János* (1930 óta) és *Griecs Pál* (1934 óta).

Kántor (é. v.): *Vitéz Magyar János* (1930 óta).

Gondnok: *Kneffel Sándor* Máv. főmérnök (1930 óta). Pustaszeri-út 5.

Pénztáros: *Racskó Gyula* bankigazgató. Párisi-körút 13.

Egyházi ügyész: *Dr. Martinyi László* ügyvéd. Mer-utca 7.

Ellenőr: *Scultéty Rezső* ny. bankigazgató. Széchenyi-tér 8.

Jegyző: *Dr. Urbán János* joggyakornok. Korona-utca 29.

Egyházépítő intézmények és egyesületek:

Az egyháztanács tagjainak száma: 30.

1. *Nőegylet*. Alakulás éve: 1935. A tagok száma: 79. Hivatása a jótékonyág gyakorlása, szegények, öregek gondozása. Elnökei: Pongrácz Albertné és dr. Ruz Gusztávné. Titkár: özv. Popovics Sándorné. Pénztáros: dr. Benkő Istvánné. Jegyző: A választmányi tagok száma: 47.

2. *Leányegylet*. Célja: a hitélet emelése és bibliaterjesztés. Alakulás éve: 1920. Tagok száma: 26. Vezetője: a diakonissza.

3. *Evang. Luther-Szövetség helyi szervezete*. Célja és munkaköre: az evang. öntudat élesztése társadalmi úton, s az ifjúság támogatása. Elnökei: Kiss Ferenc és Egved Aladár. Alelnök: Fodor Jenő. Jegyző: vitéz Magyar János. Pénztáros: Karbinger Péter. A választmányi tagok száma: 20.

4. *Az Egyházi Gyámintézet helyi szervezete*. Vezetősége az egyházközség elnöksége, tagjai a presbiterium tagjai.

5. *Középiskolai Tanulók Luther-Szövetsége*. Célja: az evang. öntudat élesztése, hitélet ápolása, önsegélyezés. Alakulás éve: 1931. Tagok száma: 96.

6. *Temetkezési és Segélyező Egyesület*. Elnöke: Fodor Jenő. Alelnök: Ország József. Titkár: Pleskó Béla. Ellenőrök: Beke József és dr. Gerley Ferenc. A választmányi tagok száma: 11.

7. *Az egyház területén működő Luther-Szövetség*. Célja: az evang. öntudat élesztése, a hitélet ápolása és önsegélyezés. Alakulás éve: 1922. Tagok száma: 112. Védnök: dr. Polner Ödön ny. egyet. tanár, egyházfelügyelő. Elnök: Mayer József. Alelnök: Frivaldszky Melinda. Választmányi tagok száma: 8.

8. *Egyetemi Luther-Szövetség senioratusa*. Célja: az evang. öntudat élesztése, a hitélet ápolása, egyetemi hallgatók anyagi

és erkölcsi támogatása. Alakulás éve: 1931. Tagok száma: 26. Elnök: dr. Paraszky Gyula. Titkár: dr. Szabó Béla.

9. 510. sz. *Thurzó György farkasfalka cserkészcsapat*. Szervezőtestülete az egyházközség. Elnöke: a gyülekezet lelkésze. Vezetője: Kneffel Pál orvostanhallgató. A tagok száma: 21.

10. *Evang. Egyházi Énekkar*. Elnöke: a gyülekezet lelkésze. Vezetője: vitéz Magyar János. Tagok száma: 18.

11. *Iskolai könyvtár*. a) Tanítói könyvtár. Keletkezés éve 1913. A kötetek száma 205. A könyvtárt a gyülekezet tagjai használhatják.

b) Ifjúsági könyvtár a tanulók és gyülekezet ifjúsága részére. Keletkezés éve 1913. A kötetek száma 400. Mind a két gyűjtemény öre vitéz Magyar János tanító (Osztrovszki-utca 5.).

13. Szentes.

Szentes megyei város, megyeszékhely területén, Csongrád vármegyében. Ph., tá., tel., vá. helyben (Szolnok-Hódmezővásárhely és Kiskunfélegyháza-Orosháza Máv. vonalak keresztező pontja). Hajóállomás a Tiszán (a Csongrád-Szeged útszakaszon). Alakulás éve 1823. (1792—1823-ig leányegyház volt és Orosházához tartozott). Egyházi anyakönyvei 1821 óta vannak. Gondozása alá tartoznak: Csongrád megyei város, továbbá egy község a csongrádi és öt község a tiszántúli járásban.

Lsz. Szentesen a központban 617. Ebből a külső területre 227 lélek esik; két pusztá: Eperjes és Nagykirályság 41 lélekkal, egyházi tekintetben a közeleső Gádoroshoz tartozik. (Békési egyházmegye, lásd . lapon.) A szórványterületen a lélekszám a) a Tisza jobbpartján: Csongrád (áll. úton 11, vasúton 14 km.) 41, Csánytelek (csongrádi járás, Szentestől 24, Csongrádtól 12 km.) 4, összesen 45; b) a Tisza balpartján, a tiszántúli járásban: Fábiánsebestyén (megyei úton 12 km., vasúton 15 km.) 125, Magyartés (10 km.) 2, Mindszent (18 km.) 21, Szegvár (9 km.) 17, Derekegyháza (megyei úton 11 km.) 230. (E szám a különböző puszták közt a következő módon oszlik meg: Csereszentelászló 196, Kláramajor 5, Központi Istvánmajor 5; Kenyeretéglás —, Ördöngös —, Tég-láspusztá —, Tompahát 3, Újtelep 5, Terehalom 16.) Határától négy pusztá (Istvánhegyes, Kiskirályság, Kisújváros, Nagyújváros), Gádoros tartozéka (Békési egyházmegye, . lap.) A szórványterület lélekszáma összesen 440. A teljes gyülekezet lélekszáma 1057.

Szentes városában, a gyülekezet központjában (68.695 hold), a lakosság száma 32.861, evang. 617 (1.87%), ref.

15.147 (46.09%), róm. kat. 16.001 (48.69%), gör. kat. 75, gör. kel. 227, izr. 666 (2.00%), egyéb vall. 28. A szórványterületen (106.436 hold) 52.457 ember él, evang. 440 (0.83%), ref. 1587 (3.02%), róm. kat. 49.649 (94.65%), gör. kat. 84, gör. kel. 100, egyéb vall. 71. A gyülekezethez tartozó egész közigazgatási területen (275.131 hold) 85.318 a lélekszám; evang. 1057 (1.22%), ref. 17.734 (20.78%), róm. kat. 65.650 (76.82%), gör. kat. 159, gör. kel. 327, izr. 1192 (1.39%), egyéb vall. 99.

A protestánsok együttes arányszáma Szentesen 47.96%, a szórványterületen 3.85%, az egész területen 21.90%.

Szektás jelenségeket eddigelé nem észleltek.

Temploma 1906-ban épült. Atemplomon kívül istentisztelet van Fábiansebestyén község iskolájában, havonta egyszer; Csongrádon és Mindszenten a ref. imaházban negyedévenként egyszer. Hétköznapi esti istentisztelet van Szentesen minden szerdán, reggeli könyörgés pedig minden csütörtökön. Az istentisztelet nyelve mindenütt magyar.

Az egyházi iskola 1931-ben a gróf Klebelsberg-féle rendelet alapján a tanulók csekély száma miatt megszűnt. Az evang. tanulók állami iskolába járnak; vallásbeli oktatásukat Huszák József áll. tanító és evang. kántor végzi. A szentesi áll. közép- és községi iskolákban a vallástanítást a lelkész vállalta. A tanulók száma az Áll. Horváth Mihály reálgimnáziumban 18, az áll. polg. leányiskolában 4, az áll. elemi iskolában 32, Fábiansebestyénen a közs. elemi iskolában 16. Az evang. tanulók összes száma: 70.

Az egyházközség kormányzata

Lp.: **Virányi Lajos** 1934 óta.

Tb. örökös F.: **Jurenák Béla** földbirtokos Szentesen. (Régebben az egyházközség felügyelője volt 1915—1935-ig.)

F.: **Dr. Matolay Miklós** ügyvéd, Szentesen (1935 óta).

Kántor: **Huszák József** áll. tanító (1921 óta).

Gondnok: **Dr. Mátéffy György** ügyvéd. Szentesen (1932 óta.)

Ügyészi állás üresedésben.

Az egyháztanács tagjainak száma: 15 rendes, 5 póttag, a presbiteriumban a szórványközségek nincsenek képviselve.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

1. *Nőegylet*. Alakulás éve 1890. Tagok száma 120. Hivatása az egyházi szellem ápolása, jótékonyság, az ifjúság, szegények, öregek gondozása. Elnöke özv. dr. Mátéffy Ferencné, az elhúnyt polgármester özvegye, alelnöke dr. Négyessy Imréné, a polgármester neje, titkára Virányi Lajos

lelkész, jegyzője Huszák Józsefné, pénztárosa Matyó Sándorné (gimn. tanár neje), a vál. tagok száma 18.

2. Az *Evang. Luther-Szövetség* helyi szervezete a Szentesi Luther-Szövetség. Munkaköre: ünnepségek, vall. összejövetelek rendezése, az egyháztagok anyagi gyámolítása. Elnöke Virányi Lajos lelkész.

14. Tiszaföldvár.

Tiszaföldvár nagyközség területén, Jász-Nagykun-Szolnok vármegye tiszai alsó járásában. Ph., tá., tel. vá. helyben. (Szolnok—Hódmezővásárhelyi vonal.) Vasútállomása 3 km., hajóállomása Vezensy-Tiszaföldvár (Csongrád—szolnoki folyamszakasz). Alakulás éve 1817. Előbb a szarvasi gyülekezet leányegyháza volt. Anyakönyvei ugyanazon évtől fogva kezdődnek. Szórványterülete négy község a Tisza s a vasúti vonal és a Szolnok—Tiszaföldvári országút mentén.

Lsz. az anyaegyházban 1157; (a külső területre, a szőlőkre és tanyákra 421 lélek esik, a belső területre 736). A szórványterületen: *a*) a tiszai alsó járásban: Cibakháza (7·20 km.) 74, összesen 74; *b*) a központi járásban: Rákóczifalva (18 km.) 65, Tiszavárkony (14 km.) 4, Vezensy (6 km.) 15, összesen 84. A szórványterület lélekszáma 158. A teljes gyülekezet híveinek száma **1315**.

Tiszaföldvárt a gyülekezet központjában (22.120 hold területen) 11.467 lélek él, még pedig 1157 evang. (10·08%), 5731 ref. (49·97%), 4412 róm. kat. (38·47%), gör. kat. 34, gör. kel. 13, izr. 115, egyéb vall. 5.

A szórványterületen (29.623 hold) a lakosság száma 15.128. E számból evang. 158 (1·04%), ref. 3029 (20·02%), róm. kat. 11.848 (78·31%), gör. kat. 19, gör. kel. 22, izr. 42, egyéb vall. 10. — A gyülekezethez tartozó egész közigazgatási területen (51.743 hold) a lakosság száma 26.595: evang. 1315 (4·94%), ref. 8760 (32·84%), róm. kat. 16.260 (61·13%), g. kat. 53, g. kel. 35, izr. 157 (0·59%), egyéb vall. 15. — A protestáns hívek arányszáma a gyülekezet központjában 60·05%, a szórványterületen 21·06%, az egész területen 37·13%.

Ref. anyaegyházak vannak Tiszaföldváron, Rákóczifalván, Tiszavárkonyban és Vezensyben.

Szektáskodó mozgalomnak eddigelé ninesen nyoma a gyülekezetben.

Temploma 1860-ban épült. Az istentisztelet nyelve magyar. A templomon kívül istentisztelet van a szőlőkben a nyári hónapokban kéthetenként, egyébként hétről-hétre állandóan; Cibakházán havonként egyszer, Rákóczifalván évenként ötször,

Vezenyen évente 3-szor. A központban hétköznapi istentiszteletek vannak ádventtől pünkösdig a hét minden napján, pünkösdötől ádventig hetenként egyszer.

Iskolája két tantermes két tanítóval. A tanulók száma az evang. iskolában 81 (evang. 74, ref. 7); a földvári áll. elemi iskolába 59 mindennapi, 7 továbbképző, a cibakházi áll. elemi iskolába pedig 11 mindennapi, 2 továbbképző evang. gyermek jár. Az evang. gyermekek száma tehát összesen 151 mindennapi, 9 továbbképző = 160. Az áll. polgári fiú- és leányiskola megszűnt. A vallástanítást az evang. iskolákban a felekezeti tanítók, az állami iskolában a segédlelkész végzi.

Az egyházközség kormányzata

Lp.: **Brózik Károly** érd. alesperes, okleveles elemi iskolai tanító. Szolgál 1896 óta.

Sl. **Kriszt Péter** 1935 óta.

F.: **A. Petyus István** kisbirtokos 1919 óta.

Mf.: **Gyuris Mihály** földműves 1926 óta.

T.: *Kiss Kálmán* igazgató-tanító (1918 óta); *Kiss Kálmánné*, *Kiss Sarolta* osztálytanító (1925 óta); ugyanők látják el a kántori szolgálatot.

Gondnok: *Petyus András* ny. patkoló főmester.

Jegyző: *Kiss Kálmán* kántortanító.

Az egyháztanács tagjainak száma összesen 17.

Egyházépítő intézmények és egyesületek

1. *Nőegylet*. Alakulás éve 1925. A tagok száma 102. Alapszabályszerű hivatása: jótékonyosság, a templom rendbentartása, az ifjúság, a szegények, öregek gondozása. Elnöke: Brózik Károlyné, a lelkész neje; A. Petyus Istvánné, az egyházfelügyelő neje; titkára: Brózik Károly lelkész; jegyzője Kiss Kálmánné tanítónő; pénztárosa: Lukács Károlyné. A vál. tagok száma 25.

2. *Az Egyházi Gyámintézet helyi szervezete*. Vezetősége: az egyházközség vezetősége.

3. *Az Evang. Luther-Szövetség helyi szervezete*. Munkaköre: vallásos esték, közművelődési előadások rendezése, iratterjesztés. Elnöke: Lapu Bertalan közs. adóügyi jegyző; alelnöke: A. Petyus István egyházfelügyelő; ügyintéző alelnöke: Brózik Károly lelkész; titkára: Kiss Kálmán kántortanító; pénztárosa: Petyus András gondnok.

4. Mint a „Luther-Szövetség” alosztálya működik az ifjúsági egyesület két ága: a fiúk és leányok egyesülete. A fiúknál ügyintéző Kriszt Péter segédlelkész, a leányoknál Kiss Kálmánné nőtanító. A tagok száma 12 fiú, 23 leány. A leányok egyesülete 1932-ben, a fiúk egyesülete 1934-ben alakult.

Összefoglalás.

A csanád-csongrádi egyházmegyének 969.843 holdnyi területén 535.861 ember él. E számból 18.173 evang. (3.39%), 100.679 ref. (18.79%), 518 unitárius (— %), 78 baptista (— %), 392.885 róm. kat. (73.32%), 2978 gör. kat. (0.55%), 7.257 gör. keleti (1.36%), 12.121 izr. (2.26%), 439 nazarénus (— %), 733 egyéb vallású és felekezet nélküli (— %).

A protestánsok együttes arányszáma 22.18%. Az evang. hívek közül az anyaegyházközségek belső területén állandó és közvetlen lelki gondozás alatt él 10.877 (59.70%); időleges lelkészi gondozás alatt: a) leányegyházban evang. felekezeti iskolával — (— %); b) fiókegyházban evang. felekezeti iskola nélkül, esetleg rendes vallástanítással — (— %); az anyaegyház székhelyéhez tartozó tanyákon és pusztákon, külső területen 4967 (27.13%); végül az egyházközségektől távol eső szórványközségekben (belső területen és pusztákon együtt 2408 (13.17%).

Az egyházmegye területén a nyugdíjasokon, katonai lelkészekén és az evang. középiskolák törzskarába tartozó vallástanárokon s a kizárólag közigazgatási munkára beosztott okleveles lelkészekén (—) kívül lelkipásztori munkát végez 10 rendes lelkész, 1 vallástanító lelkész, 4 missziói lelkész, 2 segédlelkész, 1 börtönlelkész, összesen 18.

Egy lelkészre 53.880 hold munkaterület és 1009 lélek esik. Az egyházmegyének külön helyhez nem kötött missziói lelkésze nincsen, azonban az újonnan alakult missziói központokban (Csépa, Mezőhegyes, Nagylak, Nagyrév) 4 missziói lelkész működik s így a szórványban élő hívek lelki gondozása a lehetőséghez képest biztosítva van.

A trianoni békekötés által az egyházmegyéből kiszakított gyülekezetek.

1. **Nagylak** (Csanád megye, nagylaki járás), Sajtény szórványközséggel, 7231 lélekkel. (Nagylak 7099, Sajtény 132), 2 lelkésszel, 8 tanítóval. Alakult 1802.

2. **Nagyszentmiklós** (Torontál megye, nagyszentmiklósi járás), a nagyszentmiklósi járásból 13, a perjámosi járásból 9, a nagykikindai járásból 2, összesen 24 község, 300 lélekkel (Nagyszentmiklós 140, Perjámos 68, Valkány 98 l.), 1 lelkésztanítóval. Alakult 1811.

3. **Szeged** vesztesége: Csongrád megyéből a tiszáninneni vagy kiskúndorozsmai járásból 1; Torontál megye törökkanizsai járásából 7, összesen 8 község 97 lakossal. (Törökkanizsa 67).

Az egyházmegye vesztesége 2 anyaegyház, 34 község, 7628 lélek.

V. Pestmegyei alsó egyházmegye.

Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyébe az evangélikusok jobbra a török uralom megdőlte után költöztek a felvidékről. A legrégebb gyülekezetek Acsa, Aszód, Cinkota, Csővár, Domony és Galgagyörk (Tótyörk); a többi mind a XVIII—XIX. században keletkezett. Nyilvánvaló ez adatokból, hogy meddig tartott a török hódoltság földrajzi határa. A régi gyülekezetek 1727. évig a nógrádi egyházmegye kebelébe tartoztak, nem csak a közelség okán, hanem azért is, mert Nógrád és Pest vármegye, mint egymásra utalt törvényhatóságok szintén ápták a testvéri viszonyt s jó ideig Pest vármegye rendjei, hogy a jogfolytonosságot megőrizzék, Nógrád területén tartották gyűléseiket (p. o. Ludányban). 1727. évben az újonnan alakult pestmegyei és békési gyülekezetekkel együtt Nógrádtól elválva megalkották a pest-békési esperességet. Mint újonnan települt falvak az üldözést III. Károly és Mária Terézia korában az egy Kiskőröst kivéve elkerülték. Az esperesek 1727—1791 egy kivételével pestmegyei lelkészek voltak. Az 1791. évi zsinat határozata következtében a békési egyházközségek a hozzájuk csatlakozó bányai gyülekezetekkel kiváltak és külön egyházmegyét alkottak. A pestmegyei esperesség változatlanul maradt 1923-ig, amikor a 32 (Bajával együtt 33) anyaegyházból álló egyházmegye három különálló egyházmegyére oszlott: pestmegyei alsó, pestmegyei felső és pestmegyei középső egyházmegyére. A régi egyházmegye a háromrészre oszlást 1923 okt. 15-én tartott rendkívüli esperességi gyűlésen mondta ki s e határozatot a bányakerületi közgyűlés 1923 okt. 20-án (43. jkvi pont) az egyetemes közgyűlés pedig ugyanazon évben, okt. 25-én (28. jkvi pont) hagyta jóvá. Az új egyházmegye 1924. évi aug. hó 17-én tartotta alakuló gyűlését, mely alkalommal az új elnökséget és tisztkart hivatalába beiktatta. Működése tehát e nappal kezdődik.

A régi nagy egyházmegyét 1894 óta a következő esperesek kormányozták:

- 1894—1905. Török József ceglédi lelkész.
- 1905—1911. Szeberényi Lajos fóti lelkész.
- 1911—1920. Sárkány Béla kecskeméti lelkész.

1921—1924. Kruttschnitt Antal soltvadkerti lelkész.

Egyházmegyei felügyelők a következők voltak:

1894—1901. Báró Podmaniczky Géza.

1901—1903. Báró Podmaniczky Gyula.

1903—1911. Beniczky Lajos.

1911—1921. Földváry Elemér.

1921—1924. Báró Prónay R. György.

A pestmegyei alsó egyházmegye területe kiterjed Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye déli részére, nevezetesen az alsódabasi, dunavecsei, kalocsai, kiskőrösi, kiskunfélegyházi, kunszentmiklósi járásokra; Kalocsa, Kiskunfélegyháza, Kiskunhalas, Nagykőrös megyei városokra; Kecskemét és Baja törvényhatósági jogú városokra; Bács-Bodrog vármegye megmaradt részeire. Hozzá tartozik még Kis-Apostag község, a Duna jobb partján, Fejér megye adonyi járásában. Ez egyházközséget a pestmegyei Dunaegyháza kivándorolt lakosai alapították. A különváláskor az egyházmegyének nyolc anyaegyháza volt (Bajával együtt), azóta egy egyházközséggel gyarapodott (Páhi). Lélekszámra azonban a három új egyházmegye közül ez volt a legnépesebb. Ez elsőségét máig megtartotta.

A pestmegyei alsó egyházmegyét a következő esperesek kormányozták:

1924—1930. Kruttschnitt Antal soltvadkerti lelkész, a régi pestmegyei esperesség utolsó esperese

1930—1936. Bakay Péter apostagi lelkész.

Egyházmegyei felügyelők a következők voltak:

1924—1936. Baró Kaas Albert műegyetemi tanár.

Az egyházmegye kormányzata.

a) Elnökség:

Esperes: **Bakay Péter** apostagi lelkész (1930 óta).

Felügyelő: **Dr. báró Kaas Albert** a József Nádor műszaki és gazdasági egyetem ny. r. tanára (1924 óta). Lakása: Budapest, I., Tárnok-u. 2., II. em.

Alesperes: **Bakay Zoltán** dunaegyházi lelkész (1931 óta).

Másodfelügyelő: **Beniczky Péter** főszolgabíró, Dunavecse (1930 óta).

b) Az egyházmegye tisztviselői:

Jegyzők: **Kemény Gábor** bajai lelkész, egyházi főjegyző (1930 óta). — **Fonth Henrik** községi főjegyző, Soltvadkerten (1930 óta), világi főjegyző.

Pénztáros: **Hulvej István** lelkész (1930 óta), lakik Kiskőrösön.

Ellenőr: Pétermann Ádám lelkész, Páhin (1930 óta).

Ügyész: Dr. Tepliczky Aladár ügyvéd, Kiskőrös.

Körlelkész: nincsen; az egyházmegye elemi iskolái felett a felügyeletet és ellenőrzést Bakay Zoltán alesperes gyakorolja.

c) Az egyházmegye bizottságai.

1. *Iskolai bizottság.* Elnöke: Bakay Zoltán alesperes; tagjai: Hulvey István, Pétermann Ádám lelkészek, Mendelényi János, Solti János, Schmähl Lajos tanítók és Kiss Béla censor, tanító.

2. *Jog- és alkotmányügyi bizottság.* Elnöksége az egyházmegye elnöksége; tagjai: Sárkány Béla, Bakay Zoltán, Kemény Gábor lelkészek; a világiak közül Beniczky Péter, Páter János, Safáry Endre, dr. Makray László, Fonth Henrik; a tanítói karból Mendelényi János és Kiss Béla kiskőrösi tanítók; dr. Tepliczky Aladár egyházmegyei ügyész, egyúttal előadó.

3. *Pénzügyi bizottság.* Elnöksége és tagjai ugyanazok, mint a jog- és alkotmányügyi bizottságé.

4. *Nyugdíjügyi bizottság.* Elnöke: Sárkány Béla érd. esperes, kecskeméti lelkész; tagjai: Kemény Gábor bajai és Hulvey István kiskőrösi lelkészek.

5. *Számvevőszék.* Elnöke: Kemény Gábor bajai lelkész; tagjai: Sikter András soltvadkerti lelkész, Páter János takarékpénztári vezérigazgató (Kunszentmiklós).

6. *Lelkészi értekezlet.* Elnöke: Kemény Gábor bajai lelkész; jegyzője: Pétermann Ádám.

7. *Tanító-egyesület.* Elnöke: Klenner Rezső soltvadkerti tanító; alelnöke: Meskó György kiskőrösi tanító; jegyzője: Veréb Dénes hartai tanító; pénztárosa: Mikus János kiskőrösi tanító; iskolavizsgáló tanító: Kiss Béla.

8. *Egyházmegyei Gyámintézet.* Egyházi elnöke: Dedinszky Gyula kiskőrösi lelkész; világi elnök: Maurer Frigyes kecskeméti egyházfelügyelő, lakóhelye: Budapest. Jegyző: Polster Gyula hartai lelkész; pénztáros: az egyházi elnök. A bizottság tagjai: Bakay Péter esperes, Sárkány Béla érd. esperes, Lelbach Oszkár, dr. Makray László.

Egyházmegyei törvényszék.

Elnökség: Bakay Péter esperes (l. Apostag), dr. báró Kaas Albert egyházmegyei felügyelő (l. Budapest, I., Tárnokutca 2., II. e.).

Lelkészi közbirák: Sárkány Béla (l. Kecskemét), Bakay Zoltán alesperes (Dunaegyháza), Kemény Gábor (Baja), Hulvey István (Kiskőrös).

Világi közbírák: Beniczky Péter (Dunavecse), Maurer Frigyes (Budapest), dr. Lelbach Oszkár (Baja), dr. Markó Jenő (l.).

Tanítói közbírák: Mendelényi János és Solli János kiskőrösi tanítók.

Törvénytészi jegyző: Safáry Endre.

Az egyházmegye területén elő nyug. lelkészek és lelkész-özvegyek.

a) Lelkészek: — (Blázy Lajos volt kiskőrösi lelkész Pécelen él.)

b) Lelkészőzvegyek: Özv. Kruttschnitt Antalné (néhai Kruttschnitt Antal esperes özvegye), Baján; özv. Koreny Mártonné, Kiskőrösön; özv. Friedrich Zsigmondné a volt bajai lelkész özvegye Átányban (Heves m.) lakik.

Függelék.

Az egyházmegye zsinati képviselői.

Bakay Péter esperes,

dr. báró Kaas Albert egyházmegyei felügyelő.

A gyülekezetek sora a következő:

1. Apostag.

Apostag nagyközség területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye dunavecsei járásában. Szórványterülete 6 község a dunavecsei, kunszentmiklósi és ráckevei járásban. Ph., tá., tel., vá. helyben (a Kunszentmiklós—dunapataji vonalon); hajóállomás Dunavecse (3 km). Anyaegyházzá alakult 1715-ben. Anyakönyvei 1763-tól fogva vannak.

Lsz. az anyaegyházközségben 894. Szórványterületén: a) a dunavecsei járásban: Dunavecse 185, Szalkszentmártonban 51; b) a kunszentmiklósi járásban: Kunszentmiklós 70, Tass 35; c) a ráckevei járásban: Dab 16, Dömsöd 51. A szórványterületen összesen 408. — A teljes gyülekezet lélekszáma **1302**.

Az anyaggyülekezet központjában, Apostag nagyközségben (5754 hold) összesen 2687 lélek lakik. Ebből evang. 894 (33·27%), ref. 674 (25·07%), róm. kat. 1015 (37·81%), gör. kat. 3, gör. kel. 3, izr. 94 (3·49%), egyéb vall. 4. A szórványterületen, hat községben (97·770 hold) a lakosság száma 26.317, még pedig 408 evang. (1·55%), 16.336 ref. (62·07%), 73 felekezetenkívüli baptista, 8923 róm. kat. (33·99%), 40 gör. kat.,

25 gör. kel., 433 izr. (1·64%) 84 egyéb vall. A gyülekezethez tartozó egész közigazgatási területen (103.524 hold) lakik 29.004 lélek. Ebből róm. kat. 9933 (34·24%), gör. kat. 47, ref. 17.010 (58·64%), evang. 1302 (4·48%), gör. kel. 28, izr. 527 (2·0%), egyéb 161.

A protestáns hívek arányszáma Apostagon 58·35%, a szórványban 63·62%, az egész területen 59·12%.

A szórványban, Dabon vannak baptisták, de a lélekszám-arányból azt lehet következtetni, hogy nem az evang. egyházból váltak ki. A gyülekezet többi részében, sem központjában ily mozgalom eddigelé nem jelentkezett.

Temploma 1790 körül épült. Az istentisztelet nyelve magyar. Adventben, böjtbén hétköznapi istentiszteletek vannak. Iskolája 2 tantermes 2 tanítóval. A tanulók száma 98, ebből evang. 92, ref. 2, róm. kat. 1, izr. 3. A vallástaniást a tanítók végzik.

A községben állami kisdédóvó van.

A gyülekezet kormányzata:

Lp. **Bakay Péter** esperes (1910 óta).

F. **Beretvás István** földbirtokos, Fehéregyháza (1930 óta).

Tanítók és kántorok: **Mertz Gyula** (1899 óta) és **Németh István** (1929 óta).

Gondnok: **Varga János** földműves (1930 óta).

Jegyző: **Mertz Gyula** (1929 óta).

Az egyháztanács tagjainak száma 14.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

1. *Nőegylet.* Alakult 1919. Tagok száma 60. Célja: jótékonyosság, a templom rendbentartása, a szegények gondozása. Elnöke: **Bakay Péterné.** Pénztáros: **Szóllósi Lajosné.**

2. *Leányegylet.* Alakult 1930. Tagok száma 20. Célja: hibliás nevelés, jótékonyosság. Elnöke: **Bakay Péterné.**

2. Baja.

Baja törvényhatósági jogú város területén. Ph., tá., tel., vá. helyben (Baja-Báttaszék és Baja-Kiskúnhalas-Budapest vonal). Hajóközlekedés Budapest és Mohács felé. 1840—1852-ig fiókegyház volt, 1852-ben anyaegyházzá alakult. Egyházi anyakönyvei 1840 óta vannak. Szórványterülete 29 község, kiterjed az egész megmaradt Bács-Bodrog megyére és Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye három községére.

Lsz. a) Baján, a gyülekezet központján 420; b) a szórványterületen 253. A gyülekezet teljes lélekszáma **673**. A szórványterület evangélikusai a következőképen oszlanak meg: a) a bajai járásban Bácsbokod 23, Bácsborsod 2, Bátmonostor 2, Csátalja 3, Csávoly 9, Dávod 3, Felső-Szentiván 3, Gara 20, Hercegszántó 14, Nagybaracska 5, Szeremle 4, Vas-kút 5, összesen 93; b) a bácsalmási járásban: Bácsalmás 27, Csikéria 2, Katymár 2, Kelebia 37, Kúnbaja 6, Madaras 16, Mátételke 2, Tataháza —, Tompa 10, összesen 102; c) a jánoshalmi járásban: Borota 6, Jánoshalma 26, Kisszállás 8, Mélykút 8, Rév —, összesen 48; d) Pest-Pilis-Solt-Kiskun megye kalocsai járásában: Érsekcsanád 4, Nemesnádudvar —, Sükösd 6, összesen 10.

Baja törvényhatósági jogú város területén (34.708 hold) összesen 27.935 lélek él, még pedig 420 evang. (1.50%), 812 ref. (2.90%), 24.812 róm. kat. (88.52%), 43 gör. kat., 70 gör. kel., 1648 izr. (5.88%), 74 nazarénus, 56 egyéb vall. és felekezetenélküli. A szórványterületen (332.487 hold) a lakosság száma 118.488. E számból evang. 253 (0.21%), ref. 3081 (2.57%), róm. kat. 112.972 (95.70%), gör. kat. 84, gör. kel. 448 (3.73%), baptista 143, izr. 1088 (0.91%), nazarénus 174, egyéb vall. és felekezetenélküli 265. A gyülekezethez tartozó egész közigazgatási területen (Baja és 29 község, 367.195 hold) a lélekszám 146.423. E számból evang. 673 (0.44%), ref. 3893 (2.66%), baptista 143, róm. kat. 137.784 (91.80%), gör. kat. 127, gör. kel. 518 (0.34%), izr. 2736 (1.89%), nazarénus 248, egyéb vall. és felekezetenélküli 321.

A protestánsok együttes arányszáma Baján 4.41%, a szórványterületen 2.70%, a gyülekezet egész területén 3.11%.

A gyülekezet szórványterületén jelentkezik s állandóan él a szektás mozgalom, nevezetesen Érsekcsanádon, Nemesnádudvaron, sőt Baján is vannak nazarénusok, Dávodon (80) és egyéb községekben csekélyebb számmal nyílt vagy felekezeten kívüli baptisták, azonban e községekben evangélikusok csak szórványosan laknak s számuk általában emelkedőben van (Baján 10 év alatt körülbelül 70% a gyarapodás), nem valószínű tehát, hogy egyházunkból szakadtak ki, vagy rovására terjeszkednének.

Temploma 1847-ben épült. Az istentiszteletek nyelve magyar.

Felekezeti iskolája 1909-ben államosított. Áll. elemibe jár 25, zárdái 3, izr. elemibe 2, áll. polg. leányisk. 5, zárdai polg. leányisk. 2, városi polg. fiúiskolába 8, érseki tanítónőképzőbe 5, áll. női felsőker. iskolába 4, női tanonciskolába 1, áll. tanítóképzőbe 7, áll. fiú felső ker. iskolába 4, ciszterci reál-gimnáziumba 11, fiú tanonciskolába 5. Az evang. tanulók összes száma 82.

A gyülekezet kormányzata

Lp.: **Kemény Gábor** 1927 óta.

F.: **Dr. Makray László** gyógyszerész (1916 óta).

Mf.: **Halmai József** hely. p. ü. igazgató 1934 óta.

Kántor: *Gellért Károly* áll. tanító 1932 óta.

Gondnok: *Helényi Fülöp* várm. tisztviselő, 1923 óta.

Számv. biz. elnök: *Beyer Ernő* tp. főkönyv. igazg. 1929 óta.

Jegyző: *Gellért Károly* kántor.

Ügyész: *dr. Béli Béla* 1925 óta.

Az egyháztanács tagjainak száma: 12.

Egyházépítő intézmények és egyesületek:

Nőegylet nincs.

Működik külön-külön ev. fiúk és ev. leányok bibliaköre a lelkész irányítása mellett.

Vasárnapi iskola vezetője: *Kárpáti Aranka*.

Luther Szövetség átszervezés alatt.

3. Csengőd missziói egyházközség.

Csengőd nagyközség területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye kiskőrösi járásában. Ph., tá., tel., vá. helyben (Budapest—kelebiai—szabadkai vonal). Leányegyházzá 1897-ben alakult szórványból és a kiskőrösi gyülekezet viselte gondját. 1936-ban önállóan szervezkedett. Az egyházközségben 465 evang. (a belső területen 73, a tanyákon 392) és 248 ref. lakik; az együttes lélekszám 713. Az egyházhoz a ref. hívek is csatlakoztak az iskola fenntartása végett.

Csengőd nagyközségben (11.256 hold) lakik összesen 3086 lélek. Ebből róm. kat. 2277 (73·69%), gör. kat. 26, ref. 248 (8·04%), evang. 465 (15·06%), gör. kel. 5, izr. 11, felekezeten kívüli baptista 54.

A protestánsok arányszáma 23·10%.

Az imaterem 1921-ben épült. Az istentisztelet nyelve magyar. A lelkész havonta egyszer, máskor a tanító tart istentiszteletet. Iskolája 1 tantermes 1 tanítóval. A tanulók száma 44. Ebből evang. 23, ref. 21. A vallástanítást a tanító végzi.

Szektás mozgalmak közül a baptizmus kezdett terjedni, de hitközséggé alakulni nem tudott. Ma hanyatlóban van.

Missziói gondozó lelkész: **Bándi István** 1934 óta.

Kántortanító: *Bory Ferenc* (1922 óta).

Gondnokok: *Eiler Konrád* és *Kovács Sándor* gazdálkodók (1928 óta).

Az egyháztanács tagjainak száma 12 (felerészben evang., felerészben ref.).

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

Adatok nem érkeztek.

4. Duna-Egyháza.

Dunaegyháza nagyközség területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye dunavecsei járásában. Hozzá tartozik Kis-Apostag leányegyház Fejér megye adonyi járásában és Solt nagyközség, mint szórványterület, a dunavecsei járásban. Ph., tel., vá., helyben (a kunszentmiklós—dunapataji vonalon). Tá. Apostag (5 km). Hajóállomás Dunaföldvár (7 km). Anyaegyházzá 1715-ben alakult, anyakönyvei 1734 óta vannak.

Lsz. az anyagyülekezetben 1898, Kis-Apostag leányegyházban 386, Solton 274. A teljes gyülekezet lélekszáma **2558**.

Az anyagyülekezet központjában, Dunaegyháza nagyközségben (1572 hold) lakik összesen: 1989 lélek. Ebből: róm. kat. 38, gör. kat. 3, ref. 42, evang. 1898, izr. 7 és egyéb 1. Az evang. hívek arányszáma 95·42%. — Kis-Apostagon (1687 hold) a lakosok száma 724. E számból evang. 386 (54·69%), ref. 35, róm. kat. 301 (41·57%), egyéb vall. 2. — Solton a szórványban (27·658 hold) a lakosok száma 7430, és pedig evang. 274 (3·65%), ref. 4745 (64·82%), róm. kat. 2337 (31·45%), gör. kat. 17, gör. kel. 3, izr. 53, egyéb vall. 1. A gyülekezet törzsét Dunaegyháza és Kis-Apostag alkotja. A kettőben együttvéve a lakosságnak (2713) 84·18%-a evangélikus, a legnagyobb kisebbség a róm. kat. is csak 12·49%-ot ér el (339). A gyülekezethez tartozó egész közigazgatási területen (30·917 hold) a lakosság száma 10·143 lélek. E számból evang. 2558 (25·21%), ref. 4822 (47·54%), róm. kat. 2676 (26·38%), gör. kat. 20, gör. kel. 3, izr. 60, egyéb vall. 4.

A protestánsok számaránya a központban 97·78%, a gyülekezet törzsterületén 87·02%, az egész közigazgatási területen 72·75%.

Szektás mozgalomról jelentés nem érkezett.

1775-ben épült. Az istentisztelet nyelve magyar és tót 1 : 2 arányban. Adventben, böjtkorban hétköznapi istentiszteletek is vannak. Iskolája 3 tantermes 3 tanítóval. A tanulók száma 252, ebből evang. 248, ref. 2, róm. kat. 2. A vallástanítást a tanítók végzik.

Szektás mozgalomról jelentés nem érkezett.

A gyülekezet kormányzata

Lp.: **Bakay Zoltán** (1922 óta).

F.: **dr. Rásó Lajos** ügyvéd, kormányfőtanácsos, az egyetemes egyház ügyésze. Budapesten, IV., Veres Pálné-utca 7. (1923 óta).

Mf.: **dr. Szabados Sámuel** orvos Dunaegyházán (1930 óta).

Kántortanítók: Hósz András (1913 óta), Varjú Elek (1925 óta), Molnár Márton (1925 óta).

Gondnok: id. Chalupka István (1928 óta).

Jegyző: Hósz András (1921 óta).

Az egyháztanács tagjainak száma 20, a leányegyházból 12, összesen 32.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

1. A *Luther-Szövetség* helyi szervezete. Munkaköre: vallásos estélyek, ismeretterjesztő előadások tartása. Elnök: Hegedüs Sándor; alelnök: Bakay Zoltán; titkár: Varjú Elek; pénztáros: vitéz Hargittay István.

2. *Iskolai könyvtára* 50 kötetből áll.

Duna-Egyházához tartozik és gondozása alatt áll:

Kis-Apostag leányegyház.

Kis-Apostag nagyközség területén, Fejér megye adonyi járásában. Ph. Baracs (4 km), tá. Dunaföldvár (10 km), vá. a Pusztaszabolcs—paksi vonalon Dunapentele (11 km) vagy Dunaföldvár (10 km), hajóállomás Dunaföldvár (10 km) vagy Dunapentele (10 km). Tel. helyben. 1870-ben alakult fiókegyházzá szórványból, 1873-ban pedig leányegyházzá. Az anyaegyházközségtől áll. úton 18 km-re van és csak a dunaföldvári közúti hídon át közlekedhetnek.

Lsz. 386. Kisapostag községben (1687 hold) összesen 724 lélek lakik. Ebből róm. kat. 301, ref. 35, evang. 386, egyéb vall. 2. Az evang. hívek arányszáma 54·69%, a protestánsoké 58·15%.

Imaterme 1872-ben épült. Az istentisztelet nyelve magyar és tót felváltva. A lelkesz havonta egy istentiszteletet tart, egyébként a kántortanító tartja. Iskolája egy tantermes egy tanítóval. A tanulók száma 32. ebből evang. 28, ref. 2 és róm. kat. 2. Az állami iskolába 16 evang. tanuló jár. A vallástanítást mindkét iskolában a tanító végzi.

Szektás mozgalomról jelentés nem érkezett.

A gyülekezet kormányzata

A leányegyház elnöksége az anyaegyházközség elnöksége.
Kántortanító: *Babusnyik János* (1920 óta).

Gondnok: *Darnai Ferenc* ny. államrendőrségi felügyelő
(1930 óta).

Az egyháztanács tagjainak száma 12.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

Adatok nem érkeztek.

5. Gyón.

Gyón nagyközség területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye alsódabasi járásában. Ph., tá., tel., vá. helyben (Buda-pest—Lajosmizse—Kecskemét vonalon). Anyaegyház alakult 1780 körül, anyakönyvei azonban már 1723 óta vannak, amely körülmény régibb szervezkedéséről tesz bizonyosságot. Az anyaegyházat tulajdonképpen Gyón és Alsódabas községek evang. lakosai alkotják; székhelye, a templom és iskola, a gyülekezet törzse Gyónon van. Szórványterülete az egész alsódabasi járás, tehát összes 14 község tartozik Gyónnak lelki gondozása alá.

Lsz. Gyónon 1048 (külső területen 209, a belsőn 839), Alsó-Dabason 101, összesen 1149. — A szórványban: Alsó-Némedi 58, Bugyi 39, Felső-Dabas 5, Kakucs 92, Ladánybene 31, Lajosmizse 62, Ócsa 121, Örkény 119, Pusztavacs 90, Sári 19, Tatárszentgyörgy 16, Újhartyán 114. A szórványban összesen 764. — Az egész gyülekezet lélekszáma **1913**.

Gyón nagyközség területén (11.287 hold) összesen 3490 lélek lakik. E számból evang. 1048 (30·02%), ref. 749 (21·46%), róm. kat. 1691 (48·45%), gör. kat. 5, gör. kel. 3, izr. 53, egyéb vall. 2. A vele összeépült Alsó-Dabason (6167 hold) a lakosok száma 2584; e számból 101 evang. (3·90%), ref. 749 (28·94%), róm. kat. 1676 (64·86%), gör. kat. 9, gör. kel. 2, izr. 44, egyéb vall. 3.

E két község képezi a gyülekezet törzsterületét, amelyen az evang. lakosság száma 1149 (18·91%), a reformátusoké 1437 (23·65%), a róm. katolikusoké 3367 (55·43%). A szórványterületen (165.901 hold) a lakosok száma 54.222; e számból evang. 764 (1·41%), ref. 9008 (16·61%), felekezettelen baptista (Ócsán) 106, róm. kat. 43.611 (80·43%), gör. kat. 115, gör. kel. 56, izr. 523 (0·96%), egyéb vall. 39. — Az egész területen (183.355 hold) összesen 60.296 lakos él; evang. 1913 (3·18%), ref. 10.445 (17·40%), felekezettelen baptista 106, róm.

kat. 46.978 (78·29%), gör. kat. 129, gör. kel. 61, izr. 620 (1·03%), egyéb vall. 44.

A protestánsok együttes számaránya Gyónon 51·48%, a törzsterületen 42·58%, a szórványközségekben 18·02%, az egész területen 20·49%.

Temploma évben épült. Az istentisztelet nyelve magyar. A templomon kívül a lelkész évente egyszer a pusztavacsi szórványban tart istentiszteletet. Iskolája 2 tantermes 2 tanítóval. A tanulók száma . A vallástanítást a tanítók végzik.

Szektás mozgalomról jelentés nem érkezett. Csupán Ócsán vannak baptisták, de nem az evang. egyházból váltak ki.

A gyülekezet kormányzata:

Lp.: **Kován-Murányi György** (1932 óta).

F.: **Petőcz János** ny. jegyző, Ócsa (1929 óta).

Mf.: **Sziráki György** földműves, Gyón (1923 óta).

Kántortanító: *Szvorényi Pál* (1919 óta).

Tanító: *Hajnal László* (1928 óta).

Gondnok: *M. Fabók János* (1930 óta).

Pénztáros: *Sinko Pál* (1930 óta).

Jegyző: *Szvorényi Pál*.

Ügyész: *dr. Marcsek Zoltán* ügyvéd, Gyón (1930 óta).

Az egyháztanács tagjainak száma 30. A szórványhelyek evangélikussága az egyháztanácsban 6 taggal van képviselve.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

Adatok nem érkeztek.

6. Harta.

Harta nagyközség területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye dunavecsei járásában. Ph., tá., tel., vá. helyben (Kun-szentmiklós-Tass vasúti vonalán). Hajóállomás helyben. 1723-ban anyaegyházzá alakult, anyakönyvei 1733-tól vannak. Hozzá tartozik saját pusztáin és tanyáin kívül Dunapataj és Ordas.

Lsz. az anyaegyházban 3038 (még pedig a község belső területén 2652, a tanyákon és pusztákon 386). Dunapatajon 108 és Ordason 14. — A teljes gyülekezet lélekszáma **3160**.

A gyülekezet központjában, Harta nagyközségben (29.232 hold) lakik összesen 5419 lélek. Ebből róm. kat. 1334 (24·62%), gör. kat. 10, gör. kel. 2, evang. 3038 (56·06%), ref. 1019 (18·80%), izr. 145 (2·67%), egyéb vall. 10. A szórványközsé-

gekben (20.133 hold) a lakosok száma 6875; evang. 122 (1.79%), ref. 3991 (58.05%), róm. kat. 2607 (37.92%), gör. kat. 15, gör. kel. 1, izr. 130 (1.89%), egyéb vall. 9. — Az egyházközséghez beosztott községek egész területén (49.365 hold) 12.294 ember él, még pedig 3160 evang. (25.85%), 5010 ref. (40.75%), 3941 róm. kat. (32.05%), 25 gör. kat., 3 gör. kel., 145 izr. (2.21%), 10 egyéb vall.

A protestánsok együttes számaránya Hartán, a gyülekezet központjában 74.86%, a szórványterületen 59.84%, az egész területen 66.47%.

Szektás mozgalomról jelentés nem érkezett.

Temploma 1798-ban épült. Az istentisztelet nyelve felváltva magyar és német. Iskolája 6 tantermes, 6 tanítóval. A tanulók száma 399, ebből evang. 398, róm. kat. 1. A vallás-tanítást a tanítók végzik. A községben állami kiseddóvó van.

A gyülekezet kormányzata

Lp.: **Palotay Gyula József** (1931 óta).

F.: **dr. báró Radvánszky Antal** földbirtokos, egyet. világi aljegyző, Budapest, VIII., Trefort-utca 2.

Mf.: **id. Égel Salamon** földbirtokos, Harta.

Kántortanítók: *Polster József* (1899 óta) és *Schmähl Lajos* (1904 óta).

Tanítók: *Veréb Dénes* ig. tanító (1921 óta), *Szabó Endre* (1921 óta), *Steiger Júlia* (1923 óta), *Miskolczy Éva* (1928 óta).

Gondnok: *Gillich János* földműves (1929 óta).

Ellenőr: *Helfrich János* földműves.

Jegyző: *Veréb Dénes*.

Az egyháztanács tagjainak száma 22.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

1. *Tanítói könyvtár*: Keletkezett 1892-ben. Kötetszám 180, könyvtárőr Polster József.

2. *Ifjúsági könyvtár*. Keletkezett 1912-ben. Kötetszám 150, könyvtárőr Szabó Endre.

7. Kecskemét.

Kecskemét törvényhatósági joggal felruházott város területén. Ph. vá. (Máv. Budapest ny. p.-u.—Cegléd—Szeged és Budapest ny. p.-u.—Lajosmizse—Kecskemét, Kecskemét—Lakytelek—Tisza-Ug vonal), tá., tel. helyben. Anyaegyházza 1792-ben alakult, anyakönyvei ugyanazon évtől fogva vannak.

Kiegészítő része Nagykőrös fiókegyház, továbbá Kiskunfélegyházán és Kerekegyházán az egyesült prot. egyház evang. része. Szórványterülete 8 községre terjed (valamennyi a kiskunfélegyházi járásban).

Lsz. az anyagyülekezetben 1173. (A városban 682, a tanyaikon és pusztákon 491.) Nagykőrösön 244, Kiskunfélegyházán 81, Kerekegyházán 60. A szórványban: Alpár 4, Jászszentlászló 7, Kiskunmajsa 9, Ökécse 16, Pálmonostora 2, Szank 24, Tiszaújfalu 1, Újkécse 26 lélek. A szórványban összesen 89. A teljes gyülekezet lélekszáma **1647**.

Kecskemét törvényhatósági város területén (163.237 hold) összesen 79.467 lélek él. E számból 1173 evang. (1·47%), 16.094 ref. (20·25%), 60.258 róm. kat. (75·82%), 209 gör. kat., 109 gör. kel., 1567 izr. (1·97%), egyéb vall. 57. — A fiókegyházakban (143.663 hold) a lakosság száma 72.059; evang. 385 (0·53%), ref. 18.596 (25·80%), unitárius 32, róm. kat. 51.347 (71·25%), gör. kat. 93, gör. kel. 35, izr. 1550 (2·15%), egyéb vall. 25. — A szórványterületen, nyolc községben (113.956 hold) a lakosság száma 49.610; — ebből evang. 89 (0·17%), ref. 3319 (6·68%), róm. kat. 45.667 (92·05%), gör. kat. 58, gör. kel. 11, izr. 389 (0·82%), egyéb vall. 57. — A gyülekezethez tartozó egész területen (420.856 hold) a lakosság száma 201.136. E számból evang. 1647 (0·81%), ref. 38.009 (18·94%), unitárius 32, róm. kat. 157.272 (78·19%), gör. kat. 360, gör. kel. 155, izr. 3526 (1·76%), egyéb vall. 139.

A protestáns hívek együttes számaránya Kecskeméten 21·72%, a fiókegyházak területén 26·33%, Nagykőrösön 62·08%, Kiskunfélegyházán 1·64%, a szórványközségekben 6·85%, az egyházközséghez tartozó egész területen 19·71%.

Szektás mozgalmak eddigelé nem jelentkeztek.

Temploma 1862-ben épült, a gyülekezeti nagy bérház 1913. évben. Az istentisztelet nyelve magyar. Istentiszteletet tart a templomon kívül Nagykőrösön évente 6, Helvétiaán (külső terület) havonta 1 ízben. Istentisztelet van az összes nemzeti ünnepeken.

Evang. felekezeti iskolája nincsen. Az állami elemibe 10, a községibe 46, a ref. iskolába 48 tanuló jár. Az evang. elemi iskolai tanulók összes száma 104. A polgári fiúiskolába 5, a polgári leányiskolába 7, középiskolába 71, az iparos- és kereskedőtanonc iskolába 7, a gazdasági ismétlő-iskolába 20 tanuló jár. A tanulók összes száma 214. A vallást részint a segédlelkész, részint a kántor tanítja.

A gyülekezet kormányzata.

Lp. **Sárkány Béla** egyházkerületi főjegyző (1907 óta).
 Vallástanító segédlelkész: **Friedrich Lajos** (1931 óta).
 F.: **Maurer Frigyes**, a Magyar Nemzeti Bank kecskeméti fiókjának ny. főnöke (1928 óta), lakik Budapesten.
 Kántor (énekvezér): **Szarka Jenő** (1912 óta).
 Gondnok: **Kolozsi Rektorisz Gyula** m. kir. rendőrségi segédhivatali igazgató (1927 óta).
 Jegyző: **Szarka Jenő**.
 Ügyész: **Dr. Szabó Pál** ügyvéd, Kecskemét (1928 óta).
 Az egyháztanács tagjainak száma 30. E számban a fiókegyházak és szórványok nincsenek képviselve.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

1. *Protestáns asszonyok nőegylete.* Alakult 1920-ban. Tagok száma 250—300. Célja a hitélet és a prot. testvériség ápolása, jótékonyág. Elnök dr. Hetessy Kálmánné ref. lelkészné. Titkár dr. Szabó Ambrus. Pénztáros Deák Mihályné.
2. *Protestáns leánykör.* Alakult 1920-ban. Tagok száma: 50—60. Elnök Szappanos Jolán okl. tanítónő.
3. *Protestáns ifjúsági Egyesület.* Elnöke: dr. Végh Sándor ügyvédjelölt.
4. *Az Egyházi Gyámintézet helyi szervezete.* Egyházi elnök Sárkány Béla lelkész. Világi elnök Maurer Frigyes felügyelő. Pénztáros Kolozsi Rektorisz Gyula gondnok.
5. *Az evang. Luther Szövetség helyi szervezete.* Célja: valóságos esték, ünnepélyek rendezése, a hitélet ápolása. Elnökök Sárkány Béla és Klein Gyula. Titkár Sárkány Pál. Pénztáros Wagner Vilmos.
6. *Középiskolások Luther Szövetsége.* Vezetője Friedrich Lajos vallástanító segédlelkész.

Kecskeméthez tartozik és gondozása alatt áll:

1. Nagykőrös fiókegyház.

Nagykőrös megyei város területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyében. Ph., tá., tel., vá. (Budapest—Cegléd—Szeged vonal) helyben. Fiókegyházzá 1927-ben szórványból alakult. Az anyaegyházközségtől vasúton 15 km távolságra van.

Lsz. a fiókegyházközségben 244 (a belső területen 137, a külső területen 107).

Nagykőrös megyei város területén (66.811 hold) lakik összesen 28.591 lélek. Ebből róm. kat. 10.194 (35,65%), gör.

kat. 46, ref. 17.512 (61·24%), evang. 244 (0·86%), gör. kel. 14, izr. 540 (1·88%), egyéb 41.

Az evang. hívek arányszáma 0·86%, a protestánsoké 62·10%.

Temploma nincs. Az istentisztelet nyelve magyar. A lelkész tart évente 6—7 istentiszteletet. A községi iskolába 8 evang. tanuló jár, vallásbeli oktatásukat a ref. tanítók látják el.

A gyülekezet kormányzata.

F.: **Vitéz dr. Pesthy János** kir. közjegyző, Nagykőrös (1927 óta).

Gondnok: *Emödi (Elschléger) Elemér* kir. főállatorvos (1927 óta).

Az egyháztanács tagjainak száma 10.

Egyházépítő intézmények és egyesületek nincsenek.

2. Kerekegyháza, egyesült prot. egyház evang. része.

Kerekegyháza nagyközség területén Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye kunszentmiklósi járásában. Kecskeméttől az anyaegyházról vasúton 22 km távolságra van. Egyházközséggé szervezkedett évben. Lsz. 60 evang., a ref. hívek száma 539. — Az egyesült prot. egyház lélekszáma tehát 599. — Kerekegyháza községben (10.431 holdon) összesen 5262 ember él, még pedig 4642 róm. kat., 4 gör. kat., 14 izr., 3 egyéb vall.

Az evang. hívek arányszáma 1·14%, a protestánsoké 11·38%.

Az istentisztelet nyelve magyar. A gondozó lelkész Sándor István ref. lelkész. A kecskeméti evang. lelkész évenként két istentiszteletet tart. A gyermekeket a vallásban a ref. tanítók oktatják, a konfirmáció azonban Kecskeméten történik.

Külön szervezetük az evang. híveknek nincsen.

3. Kiskunfélegyháza egyesült prot. egyház evang. része.

Kiskunfélegyháza megyei város területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyében. Kecskeméttől vasúton 25 km távolságra van. Egyházközséggé szervezkedett évben. Lsz. 81 evang., 545 ref. Az egyesült egyház lélekszáma tehát 626. Kiskunfélegyházán (66.421 holdon) 38.206 ember él; ebből 36.507 róm. kat. (95·55%), 43 gör. kat., 21 gör. kel., 996 izr., (2·54%), 13 egyéb vallású.

Az evang. hívek arányszáma 0·21%, a protestánsoké 1·63%.

Az istentisztelet nyelve magyar. A gondozó lelkész Kovács Ferenc ref. lelkipásztor. A kecskeméti evang. lelkész évente két istentiszteletet tart. A gyermekeket a vallásban a ref. tanító oktatja. Számuk A konfirmáció Kecskeméten történik.

Külön szervezetük az evang. híveknek nincsen.

8. Kis-Kőrös.

Kiskőrös nagyközség területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye kiskőrösi járásában. Ph., tá., tel., vá. helyben (Budapest—Szabadka—Belgrádi vonalon). Anyaegyházzá 1783-ban alakult. Anyakönyvei 1720—1730 és 1783-tól fogva vannak. Hozzá tartozik Akasztó és Kecel a kiskőrösi járásban, továbbá Kalocsa megyei város, érseki székhely. 1936-ig hozzátartozott Csengőd leányegyház is, mely ez évben különálló missziói egyházközséggé szervezkedett.

Lsz. az anyaegyházban 9493 (a községben 6601, a tanyákon 2892); a szórványban: Kalocsán 75 (róm. kat. 11.017, 92·73%, ref. 277, izr. 484), Akasztón 117, Kecelen 81, összesen 273. A teljes gyülekezet lélekszáma **9766**.

A gyülekezet központjában, Kiskőrös nagyközség területén (17.957 hold), összesen 13.144 lélek lakik. Ebből róm. kat. 2317, (17·63%), gör. kat. 13, ref. 371 (2·82%), evang. 9493 (72·22%), gör. kel. 2, izr. 588 (2·23%), egyéb vall. 37 és 323 felekezeten kívüli baptista (2·46%). A gyülekezet szórványterületén (48.424 hold) a lakosság száma 26.547. E számból evang. 273 (1·03%), ref. 391 (1·51%), róm. kat. 25.213 (91·58%), gör. kat. 30, gör. kel. 11, izr. 592 (2·23%), egyéb vallású 37.

A gyülekezethez tartozó egész közigazgatási területen (66.381 hold) összesen 39.691 lélek él. E számból evang. 9766 (24·60%), ref. 762 (1·92%), baptista 323 (0·81%), róm. kat. 27.530 (69·36%), gör. kat. 43, gör. kel. 13, izr. 1180 (2·91%), egyéb vall. 74.

A protestánsok együttes számaránya a központban 75·04%, a szórványban 2·54%, az egész területen 26·52%.

A szektás mozgalmak közül 1897 óta a baptizmus kezdett terjedni s már 1901 óta gyülekezetté alakult. Terjeszkedésük azonban elérte csúcspontját s jelenleg inkább hanyatlást észlelhetni.

Első temploma évben épült. Mai temploma 1914-ben. A templomon kívül vasárnap délelőttönként a tanyai iskolákban is van istentisztelet. Az istentisztelet nyelve magyar és tót 2 : 1 arányban. Iskolája 10 tantermes 11 tanítóval. A tanulók száma 642. Ebből evang. 635, ref. 6, róm. kat. 1. Az állami isko-

lában van 630 evang. tanuló. A vallástanítást a felekezeti iskolákban a tanítók, az állami iskolákban önálló állami vallástanító lelkész végzi.

A gyülekezet kormányzata:

Lp.: **Hulvey István** (1929 óta) és **Dedinszky Gyula** (1931 óta).

Vallástanító lelkész: **Mina János** (1936 óta).

F.: **Kellemesi Melezer Gyula** járási főszolgabíró, Kiskőrös (1927 óta).

Mf.: **Weiszhaupt János** kisközgazda, Kiskőrös (1921 óta).

Kántortanítók: *Mendelényi János* (1906 óta), *Solti János* (1908 óta), *Mikus János* (1917 óta), *Záboji Gyula* (1910 óta).

Tanítók: *Lengvári Zsigmond* (1910 óta), *Meskó György* (1913 óta), *Kiss Béla* (1906 óta), *Varga János* (1925 óta), *Gerhardt Károly* (1926 óta), *Lányi Irén* (1927 óta), *Urbán István* (1928 óta).

Gondnok: *Szógyi István* kisközgazda (1927 óta).

Jegyző: *Záboji Gyula* (1928 óta).

Ügyész: *Dr. Tepliczky Aladár* (1928 óta).

Az egyháztanács tagjainak száma 48. A fiókegyház és a szórványok nincsenek képviselve.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

1. *Nőegylet*. Alakult 1908-ban. Tagok száma 137. Célja: a templom rendbentartása, iratterjesztés, jótékonyság. Elnök: dr. Kovács Vilmosné. Alelnök: Gerhardt Károlyné. Titkár: Mendelényi János. Jegyző: Lányi Irén. Pénztáros: özv. Szilágyi Mihályné. Választmányi tagok száma 20.

2. *Konfirmáltak egyesülete*. Célja: a konfirmált ifjúság valláserkölcsei továbbnevelése. Alakult 1929-ben. Tagok száma 80—100. Vezetői a lelkészek.

3. *Evang. Ifjúsági Egyesület*. Alakult 1923-ban. Célja: az ifjúság egyházi nevelése. Tagok száma 120. Elnök: Hulvey István lelkész. Alelnök: Szenohradzky István.

4. *Egyházi iskolai könyvtár*. Keletkezett 1900-ban. Kötetszám 200. Könyvtárőr: Solti János.

5. *Ifjúsági könyvtár*. Keletkezett 1921-ben. Kötetszám 240. Könyvtárőr: Varga János.

9. Páhi missziói egyházközség.

Páhi nagyközség területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye kiskörösi járásában. Ph., tel. helyben. Vá. (Budapest—Szabadkai vonal), tá. Kiskörösön (13 km). 1913—1928. Kiskörös leányegyháza volt. 1928-ban missziói egyházközséggé alakult. Egyházi anyakönyvei 1929 óta vannak. Hozzátartozik saját pusztáin és tanyáin kívül Orgovány és Izsák a kunszentmiklósi járásban.

Lsz. Páhiban, a missziói egyház központjában 494, Izsákon 94, Orgoványban 98. Az egész missziói gyülekezet teljes lélekszáma 686.

A missziói egyház központjában, Páhi nagyközségben (9549 hold) lakik összesen 2712 lélek. Ebből róm. kat. 1924 (70·94%), evang. 494 (18·21%), ref. 286 (10·54%), izr. 1, egyéb vall. 7. — A szórványközségekben (36.393 hold) a lakosok száma 11.060; e számból evang. 192 (1·74%), ref. 3450 (31·19%), baptista (Orgoványban) 42, róm. kat. 7315 (66·14%), gör. kat. 25, gör. kel. 2, izr. 27, egyéb vall. 7. — Az egyházközség közigazgatása alá tartozó egész területen Izsákkal, Orgovánnyal együtt (45.942 hold) összes lélekszám 13.772; evang. 686 (4·98%), ref. 3736 (27·12%), baptista 42, róm. kat. 9239 (67·08%), gör. kat. 25, gör. kel. 2, izr. 28, egyéb vall. 14.

A protestáns hívek együttes arányszáma Páhiban 28·75%, a szórványban 32·93%, az egész területen 32·10%.

Szektás mozgalom a központban nincsen; Orgoványban van 42 baptista, de nem az evang. egyházból váltak ki. Hitközségük nincsen.

Temploma nincsen. Istentiszteleteit az 1913-ban épült iskola-imateremben tartja. Az istentisztelet nyelve magyar. Iskolája 1 tantermes 1 tanítóval. A tanulók száma 59, ebből evang. 40, ref. 18, baptista szülők gyermeke 1. A vallástanítást a lelkész és a tanító végzi.

A gyülekezet kormányzata

Lp.: Pétermann Ádám (1928 óta).

F.:

Mf.: id. Lukács János kisbirtokos, Páhi (1924 óta).

Tanító: Pétermann Ádámné, született Hoffman Vilma (1928 óta).

Gondnok: Martinkó István (1927 óta).

Az egyháztanács tagjainak száma 10.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

1. *Konfirmáltak egyesülete.* Alakult 1930-ban. Tagok száma 22. Elnök: Pétermann Ádám. Alelnök: Pecznik Mihály.

10. Soltvadkert.

Soltvadkert nagyközség területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye kiskörösi járásában. Ph., tá., tel. helyben, vá. Soltvadkert-Prónayfalva a Budapest—Szabadka vonalon. 1759—1784. leányegyház volt. 1784-ben anyaegyházzá alakult. Anyakönyvei 1784. évtől fogva vannak. Hozzátartozik mint szórványterület Kiskunhalas megyei város, továbbá Bócsa és Prónayfalva.

Lsz. Soltvadkerten 3244 (a belső területen 2066, a tanyákon 1178). — A szórványban: Kiskunhalason 453 (a külső területre esik 242), Bócsán 758 (az egész község tanyákból és pusztákból áll), Prónayfalván (régőbbi neve Tázlár) 178. A szórványbeli hívek száma 1389. — Az egész gyülekezet teljes lélekszáma **4633**.

A gyülekezet központjában, Soltvadkert nagyközség területén (19.950 hold) lakik összesen 8572 lélek. Ebből evang. 3244 (37·87%), ref. 1252 (14·58%), róm. kat. 3506 (40·87%), gör. kat. 12, gör. kel. 4, izr. 384 (4·47%), nyílt baptista 37, felekezeten kívüli baptista 120 (= 157), egyéb vall. 13. — A szórványterületen (157.433 hold) a lakosság száma 36.473. E számból evang. 1389 (3·87%), ref. 9891 (27·91%), róm. kat. 24.247 (66·46%), gör. kat. 46, gör. kel. 26, izr. 668 (1·82%), egyéb vall. 206. Kiskunhalason, a terület legnagyobb községében 112.195 holdon él 28.829 lakos. Ebből róm. kat. 18.387, gör. kat. 42, ref. 9129, evang. 453 (1·57%), gör. kel. 17, izr. 668, egyéb vall. 133. — A gyülekezethez tartozó egész közigazgatási területen (177.383 hold) lakik összesen 45.045 lélek. Ebből róm. kat. 27.753 (61·61%), gör. kat. 58, ref. 11.143 (24·73%), evang. 4633 (10·27%), gör. kel 30, izr. 1052 (2·33%), baptista 157, egyéb vall. 219.

A protestáns hívek számaránya Soltvadkerten 52·33%, a szórványterületen 31·78%, Halason külön 33·28%, az egész területen 35·02%.

Temploma 1837-ben épült. A templomon kívül a bócsai községi iskolában, a prónayfalvi ref. iskolában és a tanyákon van havonta, illetőleg a főbb ünnepeken istentisztelet. Az istentisztelet nyelve magyar és német 3 : 1 arányban. Iskolája 4 tantermes 4 tanítóval. A tanulók száma 334, ebből evang. 332, ref. 2, róm. kat. 1, gör. kel. 1. A községi iskolába 120 evang. tanuló jár. A vallástanítást a felekezeti iskolában a tanítók, a községiben a lelkész és az evang. községi tanítók végzik.

Szektás mozgalmak közül a baptizmus terjedt el különösen 1892—96. években, de hitközséggé nem alakult. Hanyatlík.

A gyülekezet kormányzata

Lp.: **Sikter András** (1931 óta).

F.: **Fonth Henrik** községi főjegyző. Soltvadkerten (1926 óta).

Mf.: **dr. Rohoska Zoltán** községi orvos, Soltvadkerten (1926 óta).

Kántortanítók: *Klenner Rezső* igazgató (1927 óta), *Láng Péter* (1919 óta), *Soltz Béla* (1920 óta), *Szuhovszky Béla* (1926 óta).

Gondnok: *Fonth Henrik* gazdálkodó (1926 óta).

Ellenőrök: *Klamm Sámuel* a magyar-német, és *Bánszki Pál* a magyar-tól egyház részéről.

Jegyző: *Láng Péter*.

Az egyháztanács tagjainak száma 24, ebben Prónayfalvának és Bócsának van egy-egy tagú képvisellete.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

1. *Iskolai könyvtár*. Keletkezés éve 1912. Kötetek száma 52.

2. *Iskolai ifjúsági könyvtár*. Keletkezés éve 1912. Kötetek száma 39.

Mind a két könyvtár öre: *Láng Péter* tanító.

A pestmegyei összefoglalás.

A pestmegyei alsó egyházmegyének 1,456.174 holdnyi területén 560.890 ember él. E számból evang. 26.803 (4.79%), ref. 95.078 (16.98%), unitárius 32 (), 898 baptista (0.16%), róm. kat. 425.383 (75.96%), gör. kat. 856 (), gör. keleti 818 (), izraelita 9885 (1.77%), nazarénus 248 (), egyéb vallású és felekezetenélküli 889 ().

A protestánsok együttes számaránya 21.77%.

Az evang. hívek közül az egyházközségek belső területén állandó és közvetlen lelki gondozás alatt áll 16.619 (61.55%); időleges lelki gondozás alatt: a) leányegyházban evang. felekezeti iskolával 386 (1.43%), b) fiókegyházban evang. felekezeti iskola nélkül, esetleg rendes vallástanítással 385 (1.43%); az anyaegyház székhelyéhez tartozó tanyákon és pusztákon, külső területen 5.548 (20.55%); végül az egyházközségektől távolosó szórványközségekben (belső területen és pusztákon együtt) 3865 (14.35%).

Az egyházmegye területén a nyugdíjasokon, katonai lelkészekon, az evang. középiskolák törzskarába tartozó vallástanárokon s a kizárólag közigazgatási munkára beosztott ok-

leveles lelkészekon kívül lelkipásztori munkát végez 10 rendes lelkész, 1 missziói lelkész, 2 vallástanító lelkész, 2 segédlelkész, összesen 15. Egy lelkészre 97.078 munkaterület és 1786 lélek esik. Az egyházmegyének külön helyhez kötött missziói lelkésze nincsen; új missziói köre Csengőd, amelynek külön lelkésze van. A szórványban élő hívek lelki gondozásának munkáját a vallástanító lelkészek megosztják a rendes lelkészekkel.

VI. Pestmegyei felső egyházmegye.

Az egyházmegye a régi pestmegyei esperességből vált ki 1923-ban s akkor alakult önálló egyházmegyévé. A régi egyházmegye 1923 október hó, 15. napján Budapesten tartott közgyűlésén mondta ki három részre való oszlását. E határozatát a bányakerületi közgyűlés 1923 okt. 20-án 43. jkvi pont alatt, az egyetemes közgyűlés pedig ugyanazon évben október 25-én 28. jkvi pont alatt hagyta jóvá. Az új egyházmegye 1924-ben kezdte meg működését s alakuló gyűlését júl. 27-én Cinkotán tartotta, amely alkalommal az új elnökséget, báró Prónay György felügyelőt és Blatniczky Pál esperest s az egész tisztkart beiktatta.

Az egyházmegye területe kiterjed Pestvármegye aszódi, gödöllői, váci járására, a központi járás pár községére (Rákoshegy, Rákosszentmihály, Sashalom), Rákospalota és Újpest megyei városokra, továbbá Nógrád megye nógrádi és sziráki járásának egy-egy községére (Penc, a Nagyszál déli lejtőjén és Erdőkürt). A váci járásból pár község viszont a budapesti egyházmegyéhez tartozik. A különváláskor 13 anyaegyháza volt, azóta egy anyaegyházzal és három missziói egyházközséggel gyarapodott (Péczel, Hatvan, Nagytarcsa). Ezek közül Hatvan az egyetemes egyház közvetlen igazgatása alatt áll; mivel azonban egyházi alkotmányunk oly egyházközséget nem ismer, mely valamely egyházmegyébe ne tartoznék és Hatvannak jelen kivételes helyzete csak ideiglenes jellegű, mivel törvénykezés tekintetében a bányakerület illetékessége alá tartozik, — e helyütt tárgyaljuk és ismertetjük.

Az új alakulás óta az egyházmegye esperesei a következők voltak:

1924—1935. Blatniczky Pál cinkotai lelkész, előbb a nagy egyházmegye utolsó főjegyzője.

Egyházmegyei felügyelők: 1924—1935. Báró Prónay R. György, előbb a nagy egyházmegye utolsó felügyelője.

Az egyházmegye kormányzata.

a) Elnökség.

Esperes: **Chugyik Pál** aszódi lelkész (1935 óta).

F.: **tótprónai és blatnicai báró Prónay György** földbirtokos, ny. államtitkár, a magyar érdemkereszt I. osztályának tulajdonosa (1924 óta). Lakása: Budapest, VIII., Trefort-u. 2.

Tb. esperes: **Margócsy István** acsai lelkész (1932 óta).
 Alesperes: **Pröhle Sándor** rákospalotai lelkész (1935 óta).
 Másodfelügyelő: **Dr. Wurmb Elemér** ny. székesfővárosi
 elnökhelyettes, rákospalotai egyházfelügyelő (1935 óta). La-
 kása: Rákospalota, Erzsébet-utca 40.

b) *Az egyházmegye tisztviselői:*

Jegyzők: **Mezei József** újpesti lelkész egyházi főjegyző
 (1935 óta), **Blatniczky Pál** mérnök, Budapest (1930 óta) világi
 főjegyző; **Galáth György** csömöri lelkész, egyházi jegyző (1934
 óta); **Gosztonyi János** földbirtokos, Váckisújfalu (1930 óta),
 világi jegyző.

Pénztáros: **Torda Gyula** domonyi lelkész (1934 óta).

Ellenőrök: **Hamrák Béla** főgimn. vallástanár, Aszód
 (1930 óta), **Erhardt József** mérnök, Kistarcsa (1930 óta).

Levéltáros: **Mayer Pál** lelkész, Iklad (1933 óta).

Ügyész: **Dr. Horváth Károly** ügyvéd, Gödöllő (1930 óta).

Körlelkészek: **Torda Gyula** az aszód-acasai körben; **Pröhle
 Sándor** a fót-rákospalotai körben; *ifj. Blázy Lajos* péceli lel-
 kész a cinkota-keresztúri körben.

c) *Az egyházmegye bizottságai.*

Számvevőszék: Elnöke Honigberger István újpesti fel-
 ügyelő. Tagok: **Haberern Gusztáv Adolf** főgimnáziumi tanár
 (Aszód), **Mayer Pál**, **Lucsán Márton**, **Valent Márton** lelkészek,
Róth Kálmán ig.-tanító (Aszód), **Obetko Kálmán** (Sashalom).

Iskolai bizottság. Elnöke: a mindenkori alesperes; tagjai
 a körlelkészek, az iskolavizsgáló tanítók, a **Petőfi-reálgimnázium**
 kiküldöttje, továbbá *ifj. Blázy Lajos* lelkész, **Róth Kál-
 mán** ig.-tanító az egyházmegyei tanító egyesület elnöke,
Zselló Lajos, vitéz **Szügyi Károly** és **Galáth Gusztáv**.

Pénzügyi bizottság. Elnöksége: az egyházmegyei elnök-
 ség; tagok: a pénztáros, az ellenőrök, továbbá **Margócsy István**
 és **Liptay Lajos** lelkészek.

Nyugdíjügyi bizottság. Elnöksége az egyházmegye elnök-
 sége. Tagjai: **Margócsy István**, **Mezei József**, **Galáth György**.

Építészeti bizottság. Elnöksége az egyházmegye elnöksége.
 Tagjai **Sándy Gyula** nagytarcsai egyházfelügyelő (Budapest,
 II., Toldy F.-u. 20.), **Erhardt József** (Kistarcsa), **Blatniczky
 Pál** mérnök (Budapest, X., Noszlopy-u. 2) és **Ruttkay Miklián
 Ödön** (Aszód).

Intézőbizottság: Elnöksége az egyházmegye elnöksége.
 Tagjai: **Mayer Pál**, **Zászkaliczky Pál** lelkészek, a **Petőfi reál-
 gimnázium** mindenkori igazgatója, az egyházmegye jegyzői és
 ügyésze, báró **Prónay Gábor**, vitéz **dr. Péterv Aladár**, **Gosz-
 tonyi Tibor**, **dr. Szentiványi Géza**, **dr. Csecsotka Károly**, **Sándy**

Gyula, Bánó László, Kachelmann Ottó, vitéz dr. Förhéncz Sándor, dr. Dorning Henrik, Perényi Rezső.

Fegyelmi választmány: Elnöksége az egyházmegye elnöksége. Tagjai: dr. Horváth Károly, Sándy Gyula, Blatniczky Jenő, vitéz Szügyi Károly és Zsellő Lajos.

Lelkészi értekezlet. Nincsen szervezve, esetről-esetre tanácskozik az esperes elnöklésével.

Tanító egyesület. Elnöke: Róth Kálmán igazgató-tanító (Aszód). Alelnöke: vitéz Szügyi Károly (Rákoskeresztúr). Jegyzője: Hegedüs Pál zsidói tanító. Pénztárosa: Kézsmárky Károly rákoskeresztúri tanító. Iskolavizsgáló tanítók: Róth Kálmán, Varga Géza, Blaskovics Oszkár.

Egyházmegyei gyámintézet. Egyházi elnök: Chugyik Pál esperes. Világi elnök: Gosztonyi Tibor es. és kir. kamarás, földbirtokos, Váchartyán. Jegyző és pénztáros: Torda Gyula. Ellenőr: Hamrák Béla. Bizottsági tagok: Pröhle Sándor, Haberern Gusztáv Adolf, † Liptay Lajos, Bartók János, Erhardt József.

Egházmegyei törvényszék.

Elnökség: **Chugyik Pál** esperes és **báró Prónay R. György** esp. felügyelő.

Lelkészi közbírák: † Liptay Lajos, Pröhle Sándor, Lucsán Márton.

Világi közbírák: Dr. Szentgyörgyi Zoltán (Gödöllő), vitéz dr. Pétery Aladár (Budapest, II., Margit-körút 2), Gosztonyi János, Bartók János.

Tanári és tanítói közbírák: Szever Pál reálgimn. igazgató, vitéz Szügyi Károly igazgató-tanító (Rákoskeresztúr).

Törvényszéki jegyző: Dr. Ungár Gyula ügyvéd (Újpest).

Az egyházmegye területén élő ny. lelkészek és lelkészözvegyek.

a) Lelkészek: id. Blázy Lajos (Kiskörös), Pécel; Saguly János esperes (Pitvaros), Aszód; Jeszenszky Gyula (Csövár), Kistarcsa.

b) Özvegyek: Özv. Szilárd Jánosné (Domony), Gödöllő; özv. Dubovszky Nándorné (Rákoskeresztúr), özv. Holéczy Jánosné (Csomád), Szada; özv. Melczer Dezsőné, Galgagyörk; özv. Blatniczky Pálné, Cinkota; özv. Révész Sándorné (Bezi, Győr m.), Kistarcsa és a kistarcsai menedékház időnként megszálló lelkészözvegy vendégei.

Függelék.

Az egyházmegye zsinati képviselői: **Báró Prónay R. György** felügyelő és **Chugyik Pál** esperes.

Az egyházmegye gyülekezeteit a következő sorban ismer-tjük.

1. Acsa.

Acsa kisközség területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye váci járásában, Acsa-Csővár körjegyzőség kötelékében. Ph., tá., tel., vá. helyben (aszód—balassagyarmati vonal, Acsa—Erdőkürt állomás). Anyaegyházzá 1636-ban alakult, anyakönyvei 1721 óta vannak. Hozzátartozik Erdőkürt leányegyház (Nógrád megye, sziráki járás), Kálló faluval és pusztáikkal, továbbá Püspökhatvan, mint szórványterület.

Lsz. az anyaegyházban 928. (E számból a pusztákra esik: Acsaújlakra 21, Gombás-pusztára 39, Gábor-majorra 47, összesen 107, a belső területre 821). Erdőkürtön 474, Kállón és pusztáin 21 — összesen 485. Püspökhatvanon 34. — A teljes gyülekezet lélekszáma **1436**.

Az anyagyülekezet központjában, Acsa kisközségben (4682 hold) 1280 lélek lakik. Ebből róm. kat. 325, gör. kat. 2, ref. 13, evang. 928, izr. 12. A gyülekezet törzsterületén, kivéve Püspökhatvan szórványt, mint szín katolikus falut (8454 hold) lakik 2186 lélek. Ebből róm. kat. 729, gör. kat. 2, ref. 18, evang. 1402, gör. kel. 1, izr. 19, egyéb 15. — Püspökhatvannal együtt összesen 3688 lélek; róm. kat. 2180, gör. kat. 2, ref. 27, evang. 1436, gör. kel. 2, izr. 26, egyéb vall. 15.

Az evang hívek arányszáma az anyagyülekezetben 72·50%, az anya- és leányegyház területén 64·13%, a gondozása alá tartozó egész területen (Püspökhatvannal együtt) 38·93%.

Temploma 1752-ben épült. E temploma már az ötödik; a megelőző négy, jórészt fából épült, sorjában a tűz martaléka lett. Az istentisztelet nyelve magyar és tót 1 : 3 arányban. Iskolája 2 tantermes 2 tanítóval. A tanulók száma: 148 evang., 25 róm. kat., 2 izr., összesen 175. A vallástanítást a tanítók végzik.

Szektás mozgalomról jelentés nem érkezett.

A gyülekezet kormányzata.

Lp. **Margócsy István** tb. esperes (1901 óta).

F. **Tótprónai és blatniczai D. dr. báró Prónay Dezső** tiszteletbeli egyetemes egyházi és iskolai felügyelő. Acsán (1875 óta).

Kántortanítók: *Szeverényi Samu* (1925 óta) és *Galáth Gusztáv* (1928 óta).

Gondnok: *id: Nemez János S.* (1934 óta).

Jegyző: a kántortanítók évente felváltva.

Az egyháztanács tagjainak száma 18. A leányegyháznak nincsen képviselte.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

1. Keresztyén ifjúsági egyesület mindkét nembeli ifjúság számára a lelkész vezetése alatt. Alakult 1929.

2. Az *Egyházi Gyámintézet* helyi szervezete. Tisztikara az egyházközség elnöksége.

3. A *Luther Szövetség* helyi szervezete. Célja: vallásos esték rendezése, közjótékonyosság gyakorlása. A női tagok a lelkész neje vezetésével, az egyházi és a köztisztviselők nejeinek közreműködésével a szegény gyermekek felruházását s a templom rendbentartását intézik. Vezetője: az egyházközség elnöksége.

Van egy „Báró Prónay Irma emléke“ című 2000 P-ös alapítvány, melynek kamatait a gyülekezet szegény özvegyei kapják. Egyéb egyházi és iskolai alapítványok összege ezidőszerint 1.135 P és körülbelül 58 kat. hold föld. A lelkészi földek 29 kat. hold, a k. tanítói földek 13 kat. hold.

Acsához tartozik és gondozása alatt áll.

Erdőkürt leányegyház.

Erdőkürt kisközség területén, Nógrád és Hont k. id. e. vármegyék sziráki járásában, a vanyarci körjegyzőség kötelékében. Ph. és tel. Kálló 3·5 km, tá. Aszód 21 km, vá. Acsa-Erdőkürt 7·5 km. 1786 óta leányegyházként Acsához tartozik, azelőtt 1686 óta Acsa szórványa volt. Az anyaegyháztól 7 km távolságra van.

Lsz. a leányegyházközségben 474. Hozzá tartozik Kálló szórvány 21 lélekkel. (Ezekben benne van: Almavölgy, Darócpuszta, Ilkamajor, Morgópuszta, Sajvölgy, Dolinapuszta.) Összesen 495 lélek.

A leányegyház központjában (3772 hold), Erdőkürt kisközségben 906 lélek lakik. Ebből róm. kat. 404, ref. 5, evang. 474, gör. kel. 1, izr. 7 és egyéb vallású 15, amelyben benne van a baptisták száma is.

Az evang. hívek arányszáma a leányegyházban 52·31%.

1786-ban épült. Az istentisztelet nyelve magyar és tót felváltva. Az anyaegyház lelkésze évente hatszor, egyébként a kántortanító tart istentiszteletet. Iskolája egy tantermes egy tanítóval. Tanulók száma 77, valamennyi evang. A vallás-tanítást a tanító végzi.

Szektás mozgalmak közül a baptizmus kezdett terjedni, 1929-ben 16-an váltak ki és teljesen elszakadtak az egyháztól. A mozgalom ezidőszerint nem terjed tovább.

A gyülekezet kormányzata:

F.: **Tótprónai és blatniczai báró Prónay Gábor** föld-birtokos, Acsa (1923 óta).

Kántortanító: *Clementis György* (1924 óta).

Gondnok: *Nyemecz Mihály* kisbirtokos (1928 óta).

Az egyháztanács tagjainak száma 13.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

1. *Leányegylet*. Alakult 1929-ben. Célja: a keresztyén életre való nevelés. Elnöke: Proksza Zsuzsanna. Alelnök: Paukó Mária. Titkár: Haviár Zsuzsanna. Tagok száma 30.

2. *Keresztyén ifjúsági egyesület*. Alakult 1929-ben. Célja: a keresztyén életre való nevelés. Tagok száma 30. Ifjúsági elnök: Proksza Lajos. Alelnök: Ocskai János. Mindkét ifjúsági egyesület védője: Margócsy István.

3. *Egyházi Gyámintézet* helyi szervezete. Vezetősége az egyház elnöksége.

4. *Luther Szövetség* helyi szervezete. Célja: vallásos esték rendezése. Elnöke: Clementis György kántortanító.

2. Aszód.

Aszód nagyközség, járási székhely területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye aszódi járásában. Ph., tá., tel., vá. helyben (budapest—miskolci és aszód—balassagyarmati vonal). Anyaegyházzá 1656-ban alakult. egyházi anyakönyvei 1729 óta vannak. Hozzátartozik, mint kiegészítő rész Hévízgyörk leányegyház; szórványterülete: az aszódi járásból 4, a gödöllői járásból 3, összesen 7 község (pusztáival és tanyáival együtt).

Lsz. Aszódon, az anyaegyházközségben 1312; Hévízgyörk leányegyházban 855. A szórvány lélekszáma: a) az aszódi járásban: Bag 198, Galgahévíz 13, Kartal 108, Verseg 138; (457); b) a gödöllői járásban: Dány 9, Vácszentlászló 6, Valkó 7, (22). A szórványközségekben összesen 479. A teljes gyülekezet lélekszáma **2646**.

Aszódon, a gyülekezet központjában (2701 hold) összesen 4164 lélek él. Ebből róm. kat. 2195, gör. kat. 25, ref. 257, evang. 1312, gör. kel. 4, izr. 365, egyéb vall. 6. — Hévízgyörk leányegyházzal együtt (8129 kat. hold) a lakosság teljes száma 6720. Ebből róm. kat. 3581, gör. kat. 26, ref. 528, evang. 2167, gör. kel. 4, izr. 371, egyéb vall. (legnagyobb részét baptisták) 43. — E két község alkotja a gyülekezet törzsét. Az aszódi gyülekezethez tartozó egész közigazgatási területen (49.552 holdon) a lakosság száma 25.931. E számból róm. kat. 20.989,

gör. kat 30, ref. 680, evang. 1646, gör. kel. 10, izr. 497, egyéb vall. 62.

Az evang. hívek arányszáma Aszódon, az anyagyülekezetben 31·50%, a gyülekezet törzsterületén (Aszód és Hévízgyörk) 32·24%, a gondozása alatt álló egész területen 10·20%. A protestánsok arányszáma Aszódon 37·68%, Aszódon és Hévízgyörkön együtt, a gyülekezet törzsterületén, 40·10%, viszont az egész közigazgatási területen 12·84%. Tájékoztatásul közöljük, hogy pusztán a szórványterületen, tehát a gyülekezet törzse nélkül (41.393 holdon) 19.211 lélek él s e számból evang. csupán 479, ref. 151, mindkét szertartású kat. 21.019. Arányszámban kifejezve az evang. 2·44%, a protestáns pedig 3·28%.

Temploma régi. Épült 1500 körül. A rendes vasárnapi és ünnepi istentiszteleten kívül adventben és böjtbén reggelenként van istentisztelet, egyébként évente hetenként három hétköznap reggel. November 1-én a temetőben este a halottak emlékére tartanak istentiszteletet. Az istentisztelet nyelve magyar és tót felváltva. Az évszaka tartó reggeli istentiszteletek tót nyelvűek. A magyar Kir. Fiúnevelő-otthonban a reformátusokkal felváltva minden vasárnap reggel 8 órakor van istentisztelet.

Iskolája három tantermes, négy tanítóval. A tanulók száma 234, ebből evang. 219, ref. 15, ismétlő iskolás 35. A M. Kir. Fiúnevelő-otthonnak elemi iskolájában van 7, ipariskolájában 6 evang. növendék. A községi iparostanonc-iskolában van 6 evang. tanuló. A vallástanítást a felekezeti iskolákban a tanítók végzik, a Fiúnevelő-otthon iskolájában és a községi tanonciskolában pedig a lelkész. Községi kiseddóvója van.

Szektás mozgalom az anyaegyházban nincsen, csupán Hévízgyörkön és Kartalon. Nagyobb arányú kiválás nem történt; a kiváltak baptisták lettek, imaházul szolgáló gyülekező helyük mindkét községben van, de jogi szervezetet nem létesítettek. A hévízgyörki baptisták gyermekei evang. iskolába járnak. A mozgalom a jelek szerint elvesztette hódító erejét és nem terjed tovább.

A gyülekezet kormányzata:

L.: **Chugyik Pál** esperes (1905 óta).

F.: **Dr. Traeger Ernő** min. tan., Budapest (Miniszterelnökség) (1936 óta).

Mf.: **Czirbusz Endre** főgimn. tanár, Aszód. (1936 óta).

Tanítók. Igazgató és kántortanító: *Róth Kálmán* (1907 óta); *Róth Kálmánné Perényi Margit* (1921 óta), *Ferentzy Johanna* (1910 óta), *Barlai Béla* hely. tanító (1934 óta).

Gondnok: *Torda Mihály*, a Fiúnevelő-otthon munkavezetője (1921 óta).

Ellenőr: *Krenkó István és Margócsy Gyula.*

Jegyző: *Róth Kalmán* igazgatótanító.

Az egyháztanács tagjainak száma 43. A leányegyháznak és a szórványoknak külön képvisellete nincsen.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

1. *Nőegylet.* Alakult 1929-ben. Célja a templom rendben-tartása és jótékonyosság. A tagok száma 70. Elnöke: Hamrák Béláné. Alelnöke: Ferenczy Johanna. Titkára: Róth Kálmánné. Jegyzője: Bunó Irma. Pénztáros: Deér Erzsébet.

2. *Az Egyházi Gyámintézet* helyi szervezete. Vezetősége: az egyházközség elnöksége.

3. *A Luther Szövetség* helyi szervezete. Célja: az evang. öntudat ápolása. Elnök: Chugyik Pál. Titkár: Róth Kalmán. Pénztáros: Haberern Gusztáv.

4. *Iskolai ifjúsági könyvtár.* Keletkezett 1910-ben. Kötet-szám 150; a könyvtár öre: Barlai Béla.

Aszódhoz tartozik és gondozása alatt áll.

Hévízgyörk leányegyház.

Hévízgyörk nagyközség területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye aszódi járásában. Ph., tel., vá. helyben, tá. Aszódon. Leányegyházzá 1784-ben alakult. Az anyaegyháztól vasúton 3, törvényhatósági úton 5 $\frac{1}{2}$ km távolságra van.

Lsz. 855. Hévízgyörk nagyközség területén (4244 hold) lakik összesen 2556 lélek. Ebből róm. kat. 1386, gör. kat. 1, ref. 271, evang. 855, izr. 6 és egyéb vall. 37. Utóbbiak baptisták. Az evang. hívek arányszáma 33·04 %.

Temploma 1830-ban épült. Az istentisztelet nyelve magyar. A lelkész havonta egyszer, egyébként a két tanító tart istentiszteletet. Iskolája 2 tantermes, 2 tanítóval. A tanulók száma 119, ebből evang. 115, róm. kat. 3 és 1 baptista szülők gyermeke. A községi gazdasági ismétlőiskolába 29 tanuló jár. A vallástanítást az evang. elemi iskolában a tanítók végzik, a gazdasági ismétlőiskolában a lelkész.

A községben a baptistáknak vannak híveik, van imaházuk, de szervezett hitközségük nincsen. A mozgalom nem terjed tovább. A baptista szülők gyermekeiket az evang. iskolába járatják.

A gyülekezet kormányzata:

F.: üresedésben.

Kántortanítók: *Brezovszky József* (1912 óta), *Kovácsics Géza* (1925 óta).

Gondnok: *H. Varga János* kisgazda (1932 óta).

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

Ősztől tavaszig hetenként vallásos esték a lelkes és tanítók előadói közreműködésével.

3. Cinkota.

Cinkota nagyközség területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye gödöllői járásában. Ph., tá., tel., vá. (Budapest—Gödöllő HEV vonal) helyben. Két állomása van, Cinkota és Ilonatelep. Cinkota anyaegyház összes adataiban benne van az 1930-as népszámlálás óta 1933-ban különvált és önálló politikai községgé alakult Mátyásföld is. Cinkota anyaegyházzá alakult 1699-ben. Anyakönyvei 1725-től vannak. A gyülekezet a következő alkatrészekből áll: a) Cinkota, mint a gyülekezet anyaegyháza; b) Rákosszentmihály fiókegyház; c) Sashalom fiókegyház; d) Kerepes—Kistarcsa fiókegyház; e) Mátyásföld fiókegyház. Mátyásföld, Rákosszentmihály, Sashalom a központi, Cinkota, Kerepes—Kistarcsa a gödöllői járásba tartozik.

Lsz. Cinkota anyagyülekezet 1927, Rákosszentmihály 818, Sashalom 785, Kerepes 136, Kis-Tarcsa 124, Mátyásföld 276. Az egész gyülekezet teljes lélekszáma **4066**.

A gyülekezet központjában, Cinkotán (3087 hold) a lakosság teljes száma 5506. E számból róm. kat. 2893 (52·54%), gör. kel. 40, ref. 365 (6·62%), evang. 1927 (35·83%), izr 200 (3·63%), egyéb vallású és felekezetenlküli 40.

A teljes gyülekezet területén (11·728 hold) 40·809 lélek él, még pedig 29·131 róm. kat. (71·38%), 385 gör. kat. (0·94%), 4711 ref. (11·54%), 4066 evang. (9·98%), gör. keleti 175 (0·42%), 1918 izr. (4·69%), 139 egyéb vall. és felekezetenlküli (0·34%).

A protestáns hívek arányszáma a gyülekezet központjában Cinkotán 41·62%, az egész területen 21·52%.

Temploma 1709-ben épült. Az istentisztelet nyelve magyar és tót felváltva, délelőtt magyar, délután tót. A hétköznapi istentiszteletek rendszeresítve vannak, nyáron reggelenként, télen este hetenként háromszor. A leány- és fiókegyházi istentiszteletekről az illető község ismertetésénél lesz szó.

Iskolája már 1744 előtt volt. Jelenleg három tanteremben öt tanító működik. A tanulók száma az evang. elemi iskolában 252, az ismétlőket is beleszámítva 364. Az áll. tanítónőképző-intézeti elemi gyakorló iskolában 11, az ismétlő iskolában 28 (=39); az árpádföldi külsőtelken 13. Az állami polgári fiú iskola evang. tanulóinak száma 27; az áll. tanítónőképző intézetbe jár 8. A tanulók összes száma az elemi iskolákban 403,

a középfokúakban 35, végösszeg 438. (A fiókegyházakban a tanuló számát külön mutatjuk ki.) A vallástanítást az evang. felekezeti iskolában a tanítók végzik; a különböző fokú áll. iskolákban a lelkész. A községben van áll. kisdédóvó is.

A szektás mozgalmak közül csupán a baptizmus jelentkezett s egy ideig terjedt: hódítása azonban megállt és jelenleg szünetel. Hívei iskolai adót fizetnek.

A gyülekezet kormányzata:

Lp.: **Blatniczky Jenő** (1935 óta).

Sl.: **Tóth Károly** (1935 óta).

F.: **Dr. Horváth Károly** ügyvéd Gödöllőn (1935 óta).

Mf.: **Grossmann Pál** áll. pénznyomdai igazg. (1935 óta).

Tanítók: *Zselló Lajos* ig.-tan., kántor (1921 óta), *Zsellóné Pokorny Ilona* (1921 óta), *Polacsek Ilona* (1921 óta), *Koch István* (1929 óta) és *Rezessy László* (1931 óta).

Ügyész: *dr. Horváth Károly László*.

Gondnokok: *Szépréti János* és *Gubek István* (1934 óta).

Jegyző: *Zselló Lajos* ig.-tanító.

Az egyháztanácsnak 28 rendes és 6 póttagja van.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

1. *Az Evang. Luther Szövetség* helyi szervezete. Munkaköre: ifjúsági énekkar, vallásos esték rendezése. Elnöke: **Blatniczky Jenő**. Titkár: *Zselló Lajos*. Pénztáros: *Szládek János*.

2. *Iskolai könyvtár*. Alakult 1907-ben. Kötetszám 150. Könyvtárőr: *Koch István* tanító.

3. *Cinkotai Evangélikus Dalkör*. Működik 1935 óta. Elnöke: **Blatniczky Jenő** lelkész. Ügyvezető: *Szlankó István*. Karnagy: *Koch István* tanító.

Cinkotához tartozik és gondozása alatt áll

1. Rákosszentmihály fiókegyház.

Rákosszentmihály nagyközség területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye központi járásában. Ph., tá., tel., vá. helyben (Budapest—Rákosszentmihály HÉV vonal). Fiókegyházzá 1911-ben alakult szórványból. Az anyaegyháztól helyiérdekű villamoson 6 km távolságra van, kocsúton 5 km.

Lsz. A fiókegyházközségben 818.

A fiókegyház központjában, Rákosszentmihály nagyközség területén (1377 hold) lakik összesen 14.083 lélek. Ebből róm. kat. 10.282, gör. kat. 136, ref. 1897, evang. 818, gör. kel. 82, izr. 829, egyéb 39.

Az evang. hívek arányszáma 5·80%, a protestánsoké 19·27%.

1933-ban épült. Az istentisztelet nyelve magyar. Az istentiszteleteket Tóth-Szóllós Mihály állami önálló vallástanító lelkész és az anyagyülekezet lelkésze tartják. Az állami elemi iskolában az evang. tanulók száma 53. Állami kisdédóvója van.

A fiókegyház területén egy idő óta baptista mozgalom jelentkezik, bár terjedése az utóbbi időben hanyatlott.

A gyülekezet kormányzata

F.: **Csák Gusztáv** máv. gépgyári főfelügyelő, Rákosszentmihály (1930 óta).

Állami vallástanító lelkész: **Tóth-Szóllós Mihály** (1922 óta).

Kántor: *Tomcsányi Nándor* áll. tanító (1920 óta).

Evang. tanítónő az állami iskolában: *Berinkeyné Paulinyi Jolán*.

Gondnok: *Dinkgreve Dezső* (1935 óta).

Ügyész: *dr. Ungár Gyula*.

Jegyző: *Szandtner Ernő*.

Pénztáros: *Tolnay Károly*.

A helyi presbitérium 18 tagból áll, az anyaegyház presbitériumában nincsen képviselve.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

1. *Nőegylet*. Alakult 1926-ban. Tagok száma 78. Célja: a hívek tömörítése, a vallásos érzés ápolása, jótékonyság. Elnöke: *Vörös Ferencné*. Titkára: *Csák Gusztávné*. Jegyzője: *Jónásné Malkó Edit*. Pénztáros: *Schuster Andorné*. Választmányi tagok száma 30.

2. *A Luther Szövetség* helyi szervezete. Munkaköre: vallásos ünnepélyek tartása, énekkar. Elnökei: *Csák Gusztáv* és *Obetkó Kálmán*. Alelnök: *Vörös Ferencné* és *Szende Emil*. Titkár: *Tomcsányi Nándor*. Pénztáros: *Csepy György*.

2. Sashalom fiókegyház.

Sashalom nagyközség területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye központi járásában. Ph., tá., tel., vá. helyben (Buda-pest—Cinkota HÉV vonal). Fiókegyházzá 1927-ben alakult szórványból. Az anyaegyháztól vasúton 5 km, állami kocsúton 5 km távolságra van.

Lsz. A fiókegyházközségben 785.

A fiókegyház központjában, Sashalom nagyközségben (564 hold) összesen 11.792 lélek lakik. Ebből róm. kat. 8470,

gör. kat. 156, ref. 1780, evang. 785, gör. kel. 27, izr. 523, unitárius 34, egyéb 17.

Az evang. hívek arányszáma 6·65%, a protestánsoké 21·75%.

○ nincsen. Istentiszteleteit 1929 óta az állami elemi iskolában tartja. A lelkész havonta kétszer tart istentiszteletet. Az istentisztelet nyelve magyar. Az állami iskolában 46 evang. tanuló van. A vallástanítást Tóth-Szóllós Mihály önálló állami vallástanító lelkész végzi. Állami kisdédóvója van.

A község területén baptista mozgalom van ugyan, de az evang. hívekre csekély vonzóerővel bír.

A gyülekezet kormányzata:

F.: **Obetkó Kálmán** biztosítóintézeti osztályfőnök, Sasalom (1927 óta).

Állami vallástanító-lelkész: **Tóth-Szóllós Mihály** Rákosszentmihály.

Kántor: *Tomcsányi Nándor* áll. tanító Rákosszentmihály (1930 óta).

Evang. tanítók az állami iskolában: *Garay Aladárné sz. Layda Ilona, özv. Kovács Aurélné sz. Szlávik Margit.*

Gondnok: *Philipp Ferenc* építésvezető (1926 óta).

Ellenőr: Schuster István.

Jegyző: Lövey László.

Az egyháztanács tagjainak száma 11 rendes és 2 póttag.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

1. *Nőegylet.* Rákosszentmihállal közös.
2. *Luther Szövetség.* Rákosszentmihállal közös.
3. *Protestáns Kultúregyesület.* Célja: az evangélikusok és reformátusok hitéletének ébrentartása; vallásos estélyek tartása. Van külön zene- és énekkara. Vezetősége: Réthey Ferenc ny. főispán (ref.) elnöklete alatt a két prot. egyházközség vezetőiből áll.

3. Kerepes—Kistarcsa fiókegyház.

Kerepes—Kistarcsa fiókegyház, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye gödöllői járásában Kerepes és Kistarcsa nagyközségek területén. Ph., tá., tel., vá. helyben. Mindkét község a budapest—gödöllői HÉV vasútvonalon. A fiókegyház 1934-ben szórványból alakult. Az anyaegyháztól 4 km távolságra van.

Lsz. Kerepesen 136, Kistarcsán 124, összesen 260.

Kerepesen (4432 hold) lakik összesen 3159 lélek, ebből róm. kat. 2723, gör. kat. 14, ref. 236, evang. 136, gör. kel. 1, izr. 46, egyéb 3. Kistarcsán (1668 hold) lakik összesen 3326.

ebből róm. kat. 2779, gör. kat. 21, ref. 308, evang. 124, izr. 88, egyéb 6.

Az evang. hívek arányszáma 4·05%.

ninesen. Az Evang. Papnék Országos Szövetsége Otthonának imatermében 1930 óta vannak istentiszteletek. Az istentisztelet nyelve magyar. Az istentiszteletet eleinte vendégprédikátorok végezték, jelenleg már az anyagyülekezet lelkésze végzi havonta kétszer. Az állami iskolában 10, a róm. kat. iskolában 5 gyermek jár. Vallásbeli oktatásukat a lelkész látja el. Állami kisdedóvó van.

Szektlás mozgalomról jelentés nem érkezett.

A gyülekezet kormányzata:

F.: Erhardt József gyárigazgató, Kistarcsa, Zsófia-kertváros (1934 óta).

Kántor: Koch István lakik Cinkotán (1934 óta).

Jegyző: László Béla.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

Adatok nem érkeztek.

4. Mátyásföld fiókegyház.

Mátyásföld nagyközség területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye központi járásában. Ph., tá., tel., vá. helyben (a Budapest—Gödöllői HÉV vonalán). Az anyaegyháztól vasúton 2 km távolságra van. 1933-ban vált ki Cinkota kötelékéből s alakult külön községgé.

Lsz. 230. Mátyásföld nagyközség területén (600 hold) 2943 ember él, még pedig 1984 róm. kat., 18 gör. kat., 409 ref., 230 evang., 232 izr., 70 egyéb vall. és felekezet nélküli.

Az evang. hívek arányszáma 7·81%, a protestánsoké 21·71%.

Sem teploma, sem iskolája ninesen. Az istentiszteletet az állami iskola egyik termében tartják, még pedig felváltva ref. és evang. lelkészek. A két testvéregyház hívei egy Protestáns Egyesületbe tömörültek. Ez az egyesület gondoskodik az evang. és ref. anyaegyházak előljáróival egyetértésben az istentiszteletek rendjéről és képviselője egyúttal a prot. hívek érdekeinek.

A két községben (6100 hold) összesen 6585 lakos él. Ebből r. kath. 5502, g. kath. 35, ref. 544, evang. 260, g. kel. 1, izr. 154, egyéb vall. és felekezetnélküli együtt 9. — Az evang. hívek arányszáma 4·05%, a protestánsoké 12·21%.

Mátyásföldön az evang. tanulók száma az áll. elemi iskolában 12, az ismétlő iskolában 10, az ipariskolában 13, a pol-

gári leányiskolában 18, a társulati gimnáziumban 32; összesen az elemi fokon 22, a középfokú iskolákban 50, a szakiskolában 13; a végösszeg 85. Az oktatást a lelkész végzi.

A gyülekezet kormányzata.

Felügyelő: **D. Ferentzy József**, kereskedelmi főtanácsos, műegyelemi magántanár, a Hangya Ipar R.-t. ügyintéző igazgatója.

Gondnok: *Farkas Sándor* szerkesztő, a Protestáns Sajtóiroda vezetője.

Pénztáros: *Jaczkó Károly* ny. MÁV felügyelő.

Jegyző: *Krasznay Béla* banktisztviselő.

Az egyháztanács 18 tagból áll és az anyaegyház presbiteriumában három tagú képvisellete van.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

1. Mátyásföldi Protestáns Egyesület.

Alakulás éve 1930. Tagok száma 160. Célja: a) templom-építés, b) a helybeli protestánsok nyilvántartása, c) a vallás-erkölcsi érzés ápolása, d) a lelki gondozás előkészítése. Elnöke: *Földes Géza* ny. polgári iskolai igazgató, ügyintéző alelnök: *Farkas Sándor*, alelnök: *dr. Petrencs Miklós* ny. alvezredes-hadbíró, titkár: *Sipos Zoltánné*, pénztáros: *Tarr István*, ellenőr: *Jaczkó Károly*, jegyzők: *Udvaros Julia* és *Kövesi Ilona*. A vál. tagok száma 18 rendes, 6 póttag.

4. Csomád.

Csomád nagyközség területén. Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye váci járásában. Ph. és tá. Veresegyház. (5·34 km). Tel. vá. helyben (Rákospalota-Vác MÁV vonal. Csomád állomása, a községből köves úton 3·5 km.-nyire). Gőzhajóállomás Vác (27 km.). Anyaegyházzá 1783-ban alakult. anyakönyvei ugyanazon évben nyíltak meg. Hozzá tartozik *Vácbottyán* leányegyház, továbbá *Órszentmiklós* (4½ km.) és *Vácrátót* (7½ km.) szórványközségek. Szórványterületének egyéb részeit a közlekedés nehézségei miatt részint Váchoz, részint Gödöllőhöz csatolták.

Lsz. az anyaegyházban 834, *Vácbottyánban* 103, *Órszentmiklóson* 40, *Vácrátóton* 21. Összesen 998.

Csomád nagyközség területén (2152 hold) lakik összesen 885 lélek. Ebből róm. kat. 40, fe. 11, evang. 834 (94·23%). *Vácbottyán* leányegyház területén (1885 hold) lakik összesen

646 lélek. Ebből róm. kat. 520 (80·49%), gör. kat. 5, ref. 14, evang. 103 (15·94%), gör. kel. 1, izr. 1, egyéb vall. 2.

A gyülekezet törzsterületén (anya- és leányegyház együtt, 4037 hold) a lakosság száma 1531, még pedig 932 evang. (61·20%), 25 ref., 560 róm. kat. (36·57%), 5 gör. kat., 1 gör. kel., 1 izr., 2 egyéb vall. A szórványterületen (2 község, 6015 hold) a lélekszám 2732. E számból evang. 61 (2·28%), ref. 753 (27·55%), baptista 72 (2·63%), róm. kat. 1817 (66·57%), gör. kat. 7, gör. kel. —, izr. 20, egyéb vall. 2. Az egész közigazgatási területen (10.052 hold) 4263 lélek él, még pedig 998 evang. (23·41%), 778 ref. (17·07%), 72 baptista (1·69%), 2377 róm. kat. (55·74%), gör. kat. 12, gör. kel. —, izr. 21, egyéb vall. 4.

A protestánsok együttes arányszáma Csomádon is, Vácbotlyánon is alig nagyobb valamivel az evangélikusok arányszámánál; a törzsterületen együtt 61·28% (evang. 61·20%); a szórványban 32·46%; az egész területen 42·17%.

1784-ben épült. Az egyházi munka már 1729-ben kezdődött, mert az evang. telepesek evang. tanítót is hoztak magukkal Hont megyéből, bár 1729—83-ig a szödi róm. kath. plébániának adóztak. Az istentisztelet nyelve magyar és tót 1:1 arányban. Felekezeti iskolája nincsen, a két tanerős állami iskolában evang. tanítók tanítanak. A tanulók száma 93, ebből evang. 87, ref. 3, róm. kath. 3. A vallástanítást a mindennapos iskolában a tanítók, az ismétlőiskolában a lelkész végzi. A községben állami kisdudóvó van. — Szektás mozgalomról jelentés nem érkezett.

A gyülekezet kormányzata.

Lp.: **Lucsán Márton** (1930 óta).

F.: üresedésben.

Kántor: **Szabolcs György** (1920 óta).

Gondnok: **Koreny János** kisbirtokos (1933 óta).

Jegyző: **Szabolcs György** (1920 óta).

Az egyháztanács tagjainak száma: 20. A leányegyháznak nincs képviselője.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

1. *Nőegylet* Alakult 1930-ban. Tagok száma 30. Célja: templomrendbentartás, jótékonyosság. Elnöke: **Lucsán Mártonné** szül. **Haász Katalin**. Alelnök: **Szabolcs Györgyné** szül. **Tóth Dalma**. Titkár: **Keresztes Pálné** szül. **Kmety Mária**. Jegyző: **Selfarovszky Malvin**. Pénztáros: **Koreny Mihályné** szül. **Klement Judit**. Választmányi tagok száma 8.

2. *Énekkar*. Alakult 1931-ben. Védő és karvezető: **Lucsán Márton**. Elnök: **Koreny Mihály**. Alelnök: **Miklecz Márton**. Tit-

kár: Czekovszky Pál. Jegyző: Miklecz Pál. Pénztárosok: Vozár Pál és Lucsán János. Ellenőr: Sinkó Mihály. Háznagy: Marcsék Pál. Választmányi tagok száma 10.

3. *Egyházi gyámintézet* helyi szervezete. Egyházi elnök: Lucsán Márton. Pénztáros: Szabolcs János. Ellenőr: Lucsán Márton bíró.

4. *Evang. Luther-szövetség helyi szervezete*. Célja: a hitélet ápolása, vallásos esték rendezése. Elnök: Lucsán Márton. Titkár: Szabolcs György. Pénztáros: Koreny János.

Csomádhoz tartozik és igazgatása alatt áll.

Vácbottyán leányegyház.

Vácbottyán kisközség területén Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye váci járásában, Órszentmiklós körjegyzőség kötelékében. Ph. Órszentmiklós, tá., tel. Váchartyán, vá. helyben (Rákospalota—Vác Hév. vonal, Órszentmiklós-Vácbottyán állomás). Leányegyházzá 1783-ban alakult s azóta mindig Csomádhoz tartozik. Az anyaegyháztól 7.52 km. távolságra van.

Lsz. 103 (az adatokat lásd fenn Csomádnál).

1802-ben épült. A lelkész tart évente 6 istentiszteletet, máskor a tanító tartja. Az istentisztelet nyelve magyar és tót 1:1 arányban. Iskolája 1928 óta az államsegély megvonása miatt jelenleg törpe iskola jellegű. A tanulók száma: 17.

A gyülekezet kormányzata.

F.: **Gosztonyi Tibor** cs. és kir. kamarás, földbirtokos. Váchartyán (1918 óta).

Megbízott kántor-tanító: *Malik István* (1935 óta).

Gondnok: *Záborszky Aladár* (1928 óta).

Az egyháztanács tagjainak száma: 8.

Egyházépítő intézmények és egyesületek

Jelentés nem érkezett.

5. Csömör.

Csömör nagyközség területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye gödöllői járásában. Ph., tá., tel., vá. helyben (Buda-pest—Cinkota—Csömör HÉV. vonalán). Anyaegyházzá 1727-ben alakult, azonban 1740—1915. szünetelt és Cinkotának leányegyháza volt. 1915-ben újra anyagyülekezetté alakult és első lelkészéül Csövárról Jeszenszky Gyulát hívta meg.

Egyházi anyakönyvei az 1916. évvel kezdődnek. Sem leány- vagy fiókegyháza, sem szórványa nincsen.

Lsz. A gyülekezet lélekszáma **1174**. Csömör nagyközségben (4062 hold) összesen 3727 lélek lakik. Ebből róm. kat. 2315, gör. kat. 12, ref. 144, evang. 1174, gör. kel. 1, izr. 77, egyéb 4. Csömör külterületén lakik 69 evang. lélek.

Az evang. hívek arányszáma 31·49%, a protestánsoké 35·30%.

Temploma 1873-ban épült. Az istentisztelet nyelve tót és magyar 1 : 1 arányban.

Iskolája 2 tantermes, 3 tanítóval. A tanulók száma: evang. 140, ref. 8, róm. kat. 1, izr. 2, összesen: 151. A vallástanítást a lelkész és a tanítók végzik.

Szektás mozgalomról jelentés nem érkezett.

A gyülekezet kormányzata.

L.: **Galát György** (1933 óta).

F.: **Dr. Dorning Henrik** ny. főkapitányhelyettes, (Budapest, X., Simor-utca 13 (1934 óta).

Kántortanító: **Klaudényi Lajos** (1919 óta).

Tanítók: **Dömötör Gyula** (1924 óta) és **Dömötör Gyuláné** szül. Bakos Zsuzsanna (1926 óta).

Gondnok: **Fabók János**.

Az egyháztanács tagjainak száma 19.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

Ifjúsági Egyesület a K. I. E. keretein belül. Elnök: **Szuhai Pál**. Alelnök: **Krizsán Pál**. Titkár: **Dömötör Gyula** evang. tanító. Pénztárnok: **Bogvanszky György**. Pénztári ellenőr: **Fabók Mihály**. Jegyző: **Szuhai István**. Háznagy: **Baczkó István**. Könyvtáros: **Németh Ferenc**.

6. Csővár.

Csővár kisközség területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye váci járásában, az acsai körjegyzőség kötelékében. Ph., tel. Acsa (megyei úton 6 km), tá. Vác (megyei úton 18 km) vagy Acsa-Erdőkürt (6 km), vá. Acsa-Erdőkürt (Aszód—ballassagyarmati vonalon, Csővártól 6 km) vagy Vác (18 km). Anyaegyházzá 1600 körül alakult. Egyházi anyakönyvei 1669 óta vannak. Hozzátartozik Penc leányegyház a határába eső pusztákkal (Nógrád m.).

Lsz. az anyaegyházközségben 543. Penc leányegyházban 485. A teljes gyülekezet lélekszáma **1028**.

Csővár község területén (2983 hold) összesen 642 lélek lakik. E számból róm. kat. 90, ref. 7, evang. 543, izr. 2. Az egész gyülekezet területén (6613 hold) 2049 a lakosság száma. Róm. kat. 968, evang. 1028, gör. kat. 1, ref. 26, izr. 18, egyéb vall. és felekezet nélküli a baptistákkal együtt 8.

Az evang. hívek arányszáma Csőváron 84·58%, az egész gyülekezet területén 50·17%.

1600 körül épült. Az istentisztelet nyelve magyar és tót 2 : 2 arányban. Iskolája egy tantermes egy tanítóval. A tanulók száma: evang. 68, ref. 3, róm. kat. 15, összesen 86. A vallástanítást a tanító végzi.

Szektás mozgalom nincsen.

A gyülekezet kormányzata.

L.: Valent Márton (1924 óta).

F.: Tótprónai és blatniczai D. dr. báró Prónay Dezső földbirtokos, tb. egyet. egyh. felügyelő (1873 óta).

Kántortanító: Paukó József (1925 óta).

Gondnok: Tököli Mihály.

Jegyző: Paukó József kántortanító.

Az egyháztanács tagjainak száma 12.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

Luther Szövetség helyi szervezete. Vezetősége az egyház-község vezetősége. Célja: az ifjúságnak vallásos tárgyú előadások tartása.

Csővárhoz tartozik és gondozása alatt áll.

Penc leányegyház.

Penc kisközség területén, Nógrád és Hont k. id. e. vármegyék nógrádi járásában, Penc körjegyzőségben. Ph., tel. helyben. tá. Vác (megyei úton 12 km), vá. Vác (12 km) vagy Acsa-Erdőkürt (14 km) az aszód—balassagyarmati vonalon. Leányegyházzá szórványból alakult még 1749 előtt. Az anya-egyházról 8 km távolságra van.

Lsz. Penc leányegyházban 485. (E számban benne van Alsópenc 23, Sügyipuszta 2 és egyéb külterület 2 lélekkel.)

Penc kisközség területén (3650 hold) összesen 1407 lélek lakik. Ebből róm. kat. 878, gör. kat. 1, ref. 19, evang. 485, izr. 16, egyéb 8. Az utóbbi számban benne van az egyházból ki-lépett néhány baptista is.

Az evang. hívek arányszáma 34·47%.

1824—30-ig épült. Az istentisztelet nyelve magyar és tót 1 : 3 arányban. A lelkész rendszerint évente hatszor tart

istentiszteletet, a jelenlegi lelkész tízzel szaporította az istentiszteletek számát, egyébként a kántortanító tartja. Az istentiszteletek nyelve 2 : 2 arányban magyar és tót. Iskolája egy tantermes egy tanítóval. Tanulók száma: evang. 68, ref. 2, róm. kat. 4, izr. 2, összesen 76. A vallástanítást a tanító végzi. A községben gazdasági továbbképző iskola és állami kisdé-
ővő van.

A baptizmus csökkenőfélben van.

A gyülekezet kormányzata.

F.: betöltetlen.

Kántortanító: *Gerengay Pál* (1911 óta).

Gondnok: *Lestyán János*.

Az egyháztanács tagjainak száma 12.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

Énekkar és énekegyesület. Az énekkar 1936ban alakult 34 taggal (20 férfi, 14 nő) a karének megkedveltetésére; az énekegyesület ugyanazon évben a közénklés javítására 50 taggal (30 nő, 20 férfi). Mindkettőnek vezetője Gerenday Pál tanító.

7. Domony.

Domony nagyközség területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye aszódi járásában. Ph., tá., tel. helyben. Vá. Iklad-Domony (1 km) az aszód—balassagyarmati vonalon. Anya-egyházzá 1681-ben alakult, egyházi anyakönyvei 1724-től fogva vannak. Hozzátartozik Zsidó leányegyház a váci járásban és Galgamácsa szórványhely az aszódi járásban. A gyülekezet törzsét Domony és Zsidó községek alkotják.

Domony község határában Kisdomony lakótelepet Iklad gondozza, bár politikai beosztása szerint Domony községnek alkotó része.

Lsz. az anyagyülekezetben, Domonyban (Kisdomony le-
számításával) 773. E számból a külőterületre 62, magára Domonyvölgyre 40 lélek esik. Zsidó leányegyházban a lélek-
szám 328, Galgamácsa szórványhelyen pedig 40. A teljes gyü-
lekezet lélekszáma **1255**.

A gyülekezet központjában, Domonyban (3940 hold) ösz-
szesen 1414 lélek lakik. Ebből róm. kat. 564, gör. kat. 5, ref.
51, evang. 773, gör. kel. 1, izr. 20. A gyülekezet törzsterületén
(Domony és Zsidó, 6315 hold) a lakosság száma 2499. E szám-
ból róm. kat. 1159, gör. kat. 6, ref. 61, evang. 1215, gör. kel.
1, izr. 24, egyéb vall. és felekezet nélküli a baptistákkal együtt

33. — A gyülekezethez tartozó és gondozása alatt álló egész területen Galgamácsával együtt (13.841 hold) összesen 4307 ember él, még pedig róm. kat. 2545, gör. kat. 7, ref. 72, evang. 1255, gör. kel. 1, izr. 30, egyéb vall. és felekezet nélküli a baptistákkal együtt 70.

Az evang. hívek arányszáma az anyaggyülekezetben 54·66%, a törzsterületen 48·62%, az egész területen 29·13%. a protestánsoké Domonyban 58·27%, a törzsterületen 51·28%, az egész területen 30·8%.

1777-ben készült el. Az istentisztelet nyelve magyar és tót felváltva. Iskolája két tantermes, két tanítóval. A tanulók száma: evang. 120, ref. 12, róm. kat. 1, összesen 133. A vallás-tanítást a tanítók végzik.

Szektás mozgalomról jelentés nem érkezett.

A gyülekezet kormányzata.

L.: **Torda Gyula** (1926 óta).

F.: **dr. Molnár Gyula**, kir. ítélőtáblai bíró, Budapesten.

Kántortanító: *Gyarmati József* (1934 óta).

Tanítónő: *Fazekas Lenke* (1927 óta).

Gondnok: *Babinecz József* földműves (1933 óta).

Az egyháztanács tagjainak száma 18; a leányegyház nincsen képviselve.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

Adatok nem érkeztek.

Domonyhoz tartozik és gondozása alatt áll

Zsidó leányegyház.

Zsidó kisközség területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye váci járásában, Váckisújfalu körjegyzőség kötelékében. Ph., tá., tel., vá. Galgamácsán (aszód—balassagyarmati vonal). 1720-ban már Domony leányegyháza volt, de 1724—1784-ig a galgamácsai plébánia fenhatósága alá kényszerítették. Az anyaegyháztól 6 km-nyire van.

Lsz. 442.

Zsidó kisközség területén (2375 hold) lakik összesen 1085 lélek. Ebből róm. kat. 595, gör. kat. 1, ref. 10, evang. 442, izr. 4, egyéb vall. és felekezet nélküli a baptisták számával együtt 33.

Az evang. hívek arányszáma 40·73%.

1870-ben épült. Az istentisztelet nyelve magyar és tót 1 : 3 arányban. A lelkész havonta tart istentiszteletet, egyébként a kántortanító tartja. Iskolája egy tantermes, egy tanítóval.

A tanulók száma 79, ebből evang. 62, baptista szülők gyermeke 14, róm. kat. 2, izr. 1. A községben van állami kiseddóvó.

A községben baptista mozgalom van; 1918-ban hitközséggé alakultak. A mozgalom ezidőszerint nem terjed tovább. Iskolafentartási járulékot fizetnek. Vannak titkos baptisták is, akik az egyházból hivatalosan nem léptek ki.

A gyülekezet kormányzata.

F.: üresedésben.

Kántortanító: *Hegedüs Pál* (1911 óta).

Gondnok: *Dudás János Roncz* földm. (1929 óta).

Az egyháztanács tagjainak száma 10.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

Adatok nem érkeztek.

8. Fót.

Fót nagyközség területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye váci járásában. Ph., tá., tel. helyben. Vá. Fót, Fótújfalu. (Rákospalota—Veresegyház—Vác vasútvonal). Hozzá tartozik Mogyoród leányegyház a gödöllői járásban. 1876 előtt Csomád leányegyháza volt. Anyaegyházzá 1876-ban alakult. Anyakönyvei 1872 óta.

Lsz. az anyaegyházban 569; Mogyoród leányegyházban 162. A teljes gyülekezet lélekszáma 731.

Fót nagyközség (5148 hold) összes lélekszáma 5109. Ebből róm. kat. 2313, gör. kat. 15, ref. 2143, evang. 569, gör. kel. 15, izr. 40, egyéb vall. 14. (Ebben benne vannak a baptisták is!) A gyülekezethez tartozó egész területen (11.147 hold) a lakosság száma 7498. E számból róm. kat. 4435, gör. kat. 16, ref. 2242, evang. 731, gör. kel. 15, izr. 45, egyéb vall. a baptistákkal együtt 14.

Az evang. hívek arányszáma az anyaegyházban 11.13%, az egész területen 9.74%, a protestánsoké Fóton 53.08%, az egész területen 39.65%.

Temploma 1873-ban épült. Az istentisztelet nyelve magyar. — Iskolája egy tantermes, egy tanítóval. A tanulók létszáma 64. (Evang. 61, baptistává lett ref. szülők gyermeke 3).

A baptista mozgalom 1910 körül kezdődött. Imaházuk van, bár hivatalosan nem léptek ki a bevett egyházakból. Jobbára reformátusok voltak, az evang. egyházból másfél évtized alatt csupán egy család csatlakozott hozzájuk. Az újabb időben hódító erejük csökkent és mozgalmuk hanyatlik.

A gyülekezet kormányzata.

L.: Zászkaliczky Pál (1934 óta).

F.: Dr. Szelényi Aladár ügyvéd, kormányfőtanácsos, az egyetemes egyház világi főjegyzője. Lakik Budapesten, IV., Ferenc József-rakpart 3. (1901 óta).

Mf.: Erhardt József gyárigazgató, Kistarcsán (Pest m.) Ph. (1930 óta).

Kántortanító: Csepregi Sándor (1935 óta).

Gondnok: id. Lassu Sándor földműves (1929 óta).

Jegyző: Csepregi Sándor.

Az egyháztanács 16 tagból áll.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

1. Ifjúsági és leányegyesület. Alakulófélben.
2. Ifjúsági és leánymunka, férfi és leányeknek 1934 óta munkálkodik.
3. A vasárnapi iskolát a lelkész neje vezeti.

Fóthoz tartozik és gondozása alatt áll

Mogyoród leányegyház.

Mogyoród nagyközség területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye gödöllői járásában. Ph., tá., tel. helyben. Vá. Mogyoród állomás (a községtől három kilométernyire a Budapest—Gödöllő HÉV. vonalon). 1876-ban alakult fiókegyházból. Az anyaegyházról törvényhatósági úton 4 km távolságra van.

Lsz. 162. Az egész község (5999 hold) lélekszáma 2389. E számból róm. kat. 2122, gör. kat. 1, ref. 99, izr. 5. Az evang. hívek arányszáma 0,67%.

Temploma 1902-ben épült. Az istentisztelet nyelve magyar. A lelkész havonta egyszer és a főbb ünnepeken tart istentiszteletet, adventben és böjtből hetenként egy bibliaórát. A többi vasárnapon és ünnepen a tanító végzi az istentiszteletet.

Iskolája egy tantermes egy tanítóval. A vallást a tanító tanítja. A tanulók száma 36 (evang. 22, ref. 14).

A leányegyház az anyagyülekezet közvetlen igazgatása alatt áll. Elnöksége az anyaegyházközség elnöksége.

Kántortanító: Varga Géza (akit a majdnem tiszta katolikus községben törvényhatósági képviselővé választották) 1911 óta.

Gondnok: Kurucz Mihály (1934 óta).

Jegyző: Varga Géza.

A helyi egyháztanács 12 tagból áll. Az anyaegyházközség tanácsában képvisellete nincsen.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

1. *Nőegylet.* Erhardt Józsefné, a felügyelő neje és Varga Gézáné, a tanító neje vezetése alatt munkálkodik. Célja a templom rendben tartása és szegénygondozás.

A gyülekezet rendkívüli erőfeszítéssel és áldozatkészséggel tartja fenn iskoláját.

9. Galgagyörk.

Galgagyörk nagyközség területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye aszódi járásában, Galgagyörk körjegyzőség kötelékében. Ph., tá., tel., vá. helyben (Aszód—balassagyarmati vonal). Anyaegyházzá 1657. évben alakult. Anyakönyvei 1710 óta vannak. Hozzátartozik Váckis-újfalu leányegyház, továbbá két szórványközség; Püspökszilágy és Kislénéd, mind a három község a váci járásban.

Lsz. az anyagyülekezetben 721, Váckisújfalun 250, Püspökszilágyon 35, Kislénédiben 10. A teljes gyülekezet lélekszáma 1016.

A gyülekezet központjában (2557 hold) összesen lakik 1084 lélek. Ebből róm. kat. 333, gör. kat. 2, ref. 15, evang. 721, izr. 6, egyéb vall. 7. Az anyaegyház és leányegyház területén (4416 hold) lakik 1641 lélek, ebből róm. kat. 632, gör. kat. 2, ref. 20, evang. 971, izr. 9, egyéb vall. 7. A teljes területen (11.218 hold) lakik összesen 3738 lélek. Ebből róm. kat. 2648, gör. kat. 2, ref. 38, evang. 1016, gör. kel. 1, izr. 26, egyéb vall. 7. (baptista).

Az evang. hívek arányszáma az anyaegyházban 66·51%, az anya- és leányegyház területén 59·17%, a teljes területen 27·18%. A protestáns arányszám lényegtelen törpe %-kal több. A katolikusok arányszáma: a központban 20·73%, a törzsterületen 38·51%, az egész területen 70·34%.

1657 előtt épült. Az istentisztelet nyelve magyar és tót 3 : 1 arányban. Evang. iskolája nincsen. Az állami iskolában 148 evang. gyermek jár. A vallástanítást az állami iskolai tanítók végzik.

A baptista mozgalom néhány év előtt itt is megkezdődött, de csak lassan terjed. Eddig (az egyéb vallásúak rovatban felüntetett) 7 lélek csatlakozott a mozgalomhoz.

A gyülekezet kormányzata.

Lp.: **Medvegy Mátyás** (1935 óta).

F.: **Gosztonyi János** földbirtokos, Kislénédiben (1932 óta).

Kántor: **Nagy László** áll. tanító (1935 óta).

Gondnok: *Nyemecz E. Pál* (1927 óta).

Jegyző: *Jármái Károly* áll. ig. tanító (1920 óta).

Az egyháztanács tagjainak száma 15; a leányegyház nincsen képviselve.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

1. *Luther Szövetség* helyi szervezete. Munkaköre: a hívek összetartása. Elnöke: a lelkész, alelnök: *Nyemecz Pál*, titkár: *Jármái Károly*, pénztáros: *Nyemecz E. Pál*.

Galgagyörk gondozása alatt áll

Váckisújfalu leányegyház.

Váckisújfalu kisközség területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye váci járásában, váckisújfalusi körjegyzőség kötelékében. Ph., tá., tel., vá. Galgamácsán (kocsiúton 3 km távolságra). Leányegyházzá 1783-ban alakult, azelőtt fiókegyház volt. Az anyaegyháztól törvényhatósági úton 9 km távolságra van.

Lsz. 250.

A községben (1859 hold) összesen 557 lélek lakik. Ebből róm. kat. 299, ref. 5, evang. 250, izr. 3.

Az evang. hívek arányszáma 44,88%.

1820-ban épült. Az istentisztelet nyelve magyar és tót 3 : 1 arányban. Iskolája egy tantermes, egy tanítóval. A tanulók száma 41, valamennyi evang. A vallástanítást a tanító végzi.

Szektás mozgalomról jelentés nem érkezett.

A gyülekezet kormányzata

F.: **Gosztonyi Tibor** nagybirtokos, csász. és kir. kamarás, Váchartyánban. (1900 óta).

Kántortanító: *Palotay Lajos* (1925 óta).

Gondnok: *Krizsan János* (1926 óta).

Az egyháztanács tagjainak száma 12.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

Adatok nem érkeztek.

10. Gödöllő missziói egyház.

Gödöllő nagyközség területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye gödöllői járásának központjában. Ph., tá., tel., vá. helyben (a MÁV Budapest—miskolci vonalán és a Budapest—gödöllői HÉV végpontján). 1920-ig Domony szórványterüle-

téhez tartozott; ez évben fiókegyházzá, illetőleg az egyházmegye közvetlen felügyelete alatt álló missziói körré alakult. Azóta vannak egyházi anyakönyvei. A bányakerület 1935. évi közgyűlése az anyaegyházzá alakuláshoz hozzájárult és csupán a kongrua megállapítása van hátra. Hozzá tartozik, mint kiegészítő rész, két fiókegyház: Váchartyán és Veresegyház, továbbá Szada, mint szórványterület, előbb valamennyi község Csomád tartozéka, mely a Máv vác-gödöllői vonalának mentén természetesen csatlakozik az anyegyházközséghez.

Lsz. Gödöllőn 403, Veresegyházon 244, Váchartyánban 85, Szadán 12. A teljes gyülekezet lélekszáma 744.

Gödöllő nagyközség területén (10.756 hold) 11.056 lélek lakik, még pedig 403 evang. (3.64%), 2866 ref. (25.92%), 7407 róm. kat. (66.09%), gör. kat. 74 (0.64%), gör. kel. 7, izr. 276 (2.49%), egyéb vall. és felekezetenlküli 23. A gyülekezet törzsterületén (Veresegyháza és Váchartyán fiókegyházakkal együtt 18.803 holdon) 16.690 lélek, még pedig 732 evang. (4.32%), 4457 ref. (26.70%), róm. kat. 10.988 (65.59%), gör. kat. 93 (0.55%), gör. kel. 9, izr. 341 (2.04%), egyéb vall. és felekezetenlküli 70 (0.41%). — A szórványterületen (2901 hold) a lakosság száma 1702; e számból evang. 12 (0.70%), ref. 1179 (69.27%), baptista 75 (4.40%), róm. kat. (24.38%), gör. kat. —, gör. kel. 1, izr. 9, egyéb vall. 1. Az egész közigazgatási területen (21.704 hold) a lakosság száma 18.392; e számból evang. 744 (4.04%), ref. 5636 (30.64%), baptista 75 (0.40%), róm. kat. 11.413 (62.05%), gör. kat. 93 (0.50%), gör. kel. 10, izr. 350 (1.90%), egyéb vall. 71 (0.38%).

A protestánsok együttes arányszáma Gödöllőn 29.56%, a törzsterületen a fiókegyházakkal együtt 31.02%, a szórványterületen 74.37%, az egész közigazgatási területen pedig 34.68%.

Szektás mozgalom csak a szórványközségekben észlelhető nevezetesen Szadán 75 felekezetenlküli baptistát tartanak nyilván — már 1910 óta — csekély hullámzással. Mivel az evang. létszám Szadán 20 év alatt csekély apadást (— 3), — a vele szomszédos, de Csanádhoz tartozó Órszentmiklóson pedig, ahol a baptisták száma 72, — állandó emelkedést mutat (14-ről 40-re, föltehető, hogy az elégedetlenek nem az evang. egyházból váltak ki.

Temploma 1930-ban épült. Az istentisztelet nyelve magyar. Felekezeti iskolája nincsen. Az evang. tanulók részint a ref. elemi iskolába (19), részint a községi elemi iskolába (9) járnak. Az elemi iskolások száma 28. A községi polgári leányiskolába jár 12, a premontrei reálgimnáziumba 16 evang. tanuló. Vallásbeli oktatásukat a lelkész végzi.

A gyülekezet kormányzata.

A gyülekezet első gondozó lelkészei voltak: Hanzsak Béla aszódi reálgimn. vallástanár, Virág Jenő, dr. Gyimesy Károly és vitéz Sréter Ferenc.

Jelenlegi megbízott gondozó lelkésze: **Lőcsei László** (1935 óta).

F.: **Dr. Szentiványi Géza** kir. közjegyző, Gödöllő (1931 óta).

Tb. felügyelők: **Czitó Győző** ny. jóczágigazgató, Budapest, II., Széll Kálmán-tér 11. **Dr. Hetzel Henrik** műegyetemi tanár, Budapest, Bethlen-tér 3. sz. és **Jáhn Viktor** magánzó, Máriabesnyő.

Gondnok: *Pfaff Ottó* (1931 óta).

Ügyész és jegyző: *Dr. Horváth Károly* ügyvéd, Gödöllő (1931 óta).

Az egyháztanács tagjainak száma 24. (Egy tag Máriabesnyőről, mint külső területről).

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

1. *Nőegylet.* Alakult 1931-ben. Tagok száma 38. Célja az egyházas érzés ápolása, szegénygondozás, a templom rendbentartása, általában az egyház ügyeinek támogatása. Elnöke: Hajlamász Jánosné. Alelnöke: Martinka Oszkárné. Titkár: Pantó Béláné. Jegyző: dr. Horváth Károlyné. Pénztáros: Mikszáth Gyuláné. Választmányi tagok száma: 10.

Gödöllőhöz tartozik és gondozása alatt áll

1. Váchartyán fiókegyház.

Váchartyán nagyközség területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye váci járásban. Ph., tá., tel., vá. helyben. (A MÁV vac-gödöllői vonalán.) Fiókegyházzá 1783-ban alakult az ott lakó nemesi családok (Gosztonyi, Rudnay) védelme alatt.

Lsz. 85. Váchartyán (2055 hold) összes lakossága 1186 lélek. Ebből róm. kat. 591 (49·83%), gör. kat. 8, ref. 475 (40·05%), evang. 85 (7·16%), gör. kel. 1, izr. 6, egyéb vall. 20.

A prot. hívek arányszáma 47·21%.

nincsen. Imatermül szolgál telekkönyvileg is biztosítva a Rudnay-kastély előcsarnoka. A lelkész évente négyszer tart istentiszteletet.

A gyülekezet kormányzata.

F.: **krenesi Gosztonyi Tibor** es. és kir. kamarás, földbirtokos (1917 óta).

Gondnok: *Orlik András* (1917 óta).

Az egyháztanács tagjainak száma 10.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

Adatok nem érkeztek.

2. Veresegyháza fiókegyház.

Veresegyház nagyközség területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskún vármegye váci járásában. Ph., tá., tel., vá. helyben. (A MÁV gödöllő—váci vonalán.) Előbb Csomád, most Gödöllő fiókegyháza.

Lsz. 244. Veresegyház nagyközség területén (5962 hold) lakik összesen 4448 lélek. Ebből róm. kat. 2990 (67·22%), gör. kat. 11, ref. 1116 (25·09%), evang. 244 (5·48%), gör. kel. 1, izr. 59 (1·32%), egyéb vall. 27.

A prot. hívek arányszáma 30·57%.

1928-ban épült. Az istentisztelet nvelve magyar. A lelkész havonta 2 ízben és a főünnepeken tart istentiszteletet. Felekezeti iskolánk nincsen. Az evang. iskolás gyermekek az állami, ref. és r. kath. felekezeti iskolába járnak. Számuk összesen: 15. Vallásbeli oktatásukat a lelkész végzi.

Szektás mozgalomról adatok nem érkeztek.

A gyülekezet kormányzata.

F.: **dr. Kuczián Géza** ügyvéd, Veresegyház (Erdőváros). (1928 óta.)

Kántor: *Terplán Oszkár* ny. kántortanító (1928 óta).

Gondnok: *Kmetty János* (1935 óta).

Az egyháztanács tagjainak száma 10.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

Nőegylet. Alakult 1926-ban. Tagok száma 12. Elnök: Plevniczky Zsuzsanna. Alelnök: dr. Kuczián Gézáné. Jegyző: vitéz Kassay Gyuláné. Pénztáros: Plevniczky Mária.

11. Hatvan**önálló missziói kör (kerület).**

A régebben hevesi misszió néven ismert egyházterület nyugati részéből és a pesti felső egyházmegyéből, Aszódtól elszakított falvakból alakult. Mivel két egyházkerület részeiből szervezkedett, az 1933. évi egyetemes közgyűlés közigazgatási tekintetben közvetlenül az egyetemes egyház hatósága alá helyezte. Fegyelmi szempontból azonban a bányakerület és a pesti felső egyházmegye illetőségi körébe tartozik. A missziói kör központja, Hatvan, ahol a missziói kör gondozó lelkése lakik.

A) Bányakerületi rész.

A missziói kerület két részre oszlik: a) bányakerületi és b) tiszakerületi részre.

A bányakerületi rész, egyúttal az egész missziói körnek központja és a gondozó lelkész székhelye **Hatvan** nagyközség, Heves megye hatvani járásában, járási székhely. Ph., tá., tel., vá. helyben, a Budapest-Miskolc, Budapest-Salgótarján-Losonc és a Szolnok-Jászberény-Hatvan vonal keresztező pontja. Önálló egyházzá 1933-ban alakult, előbb a ref. lelkész gondozás alatt állt, de már 1897 óta vannak külön egyházi anyakönyvei.

Lsz. Hatvanban, a misszió központjában, 275. Szórványa a következő községekből áll: a) Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye aszódi járásában: Boldog 11, Tura 57; a gödöllői járásban: Zsámbok 12; a nagykátai járásban: Tóalmás 17, összesen 97; b) Heves megye hatvani járásában: Csány 11, Ecséd 13, Hort 10, összesen 34. A szórványterület lélekszáma 131. Az egész bányakerületi részé 406.

Hatvan nagyközség területén (10.848 hold) a lakosság száma 15.380 lélek. Ebből evang. 275, ref. 467, róm. kat. 13.907, gör. kat. 56, gör. kel. 9, izr. 647, egyéb vallású 19. — A hozzátartozó községekben (49.364 holdon) 29.533 lélek él, még pedig 131 evang., 245 ref., 28.600 róm. kat., 20 gör. kat., 5 gör. kel., 280 izr., 12 egyéb vall. Az egész bányakerületi részen a lélekszám (60.212 hold) 44.913; evang. 406, ref. 712, róm. kat. 42.507, gör. kat. 76, gör. kel. 14, izr. 927, egyéb vall. 31.

Az evang. hívek arányszáma Hatvanban 1·78%, szórványában 0·44%, az egész területen 0·91%; a protestánsoké Hatvanban 4·77%, szórványában 1·27%, az egész területen 3·78%.

Tájékoztatásul közöljük, hogy a róm. katolikusok arányszáma a központban, Hatvanban 90·42%, a szórványban 97·18%, az egész bányakerületi rész területén 94·88%; a zsidóké Hatvanban 4·20%, a szórványban 0·90%, a bányakerületi rész területén 2·06%.

Temploma 1934—35. évben épült, részben országos közadakozásból (1935 szept.). Az istentiszteletet a templomszentelés előtt havonta kétszer a ref. templomban, kétszer a gyülekezeti teremben tartották. Turán havonként kétszer, bérelt helyiségben van istentisztelet. Az istentisztelet nyelve mindennütt magyar. Adventben, böjtkben, vallásos estéken, s egész éven át bibliaórákon foglalkozik a lelkész híveivel.

Elemi iskolája nincsen, a gyermekek különböző jellegű (felekezeti, állami, községi) iskolákba járnak. Hitbeli oktatásukat a misszió gondozó lelkésze végzi.

A szórvány falvaiban az oktatással helybeli alkalmas egyéneket bízott meg a gyülekezet. A tanulók száma össze-

sen 44, még pedig állami elemi iskolában: 19 fiú, 12 leány (31), magán polgári fiúiskolában: 4 fiú (4), államilag segélyezett polgári leányiskolában — (—), iparostanociskolában 2 fiú (2), állami reálgimnáziumban: 7 fiú (7).

A gyülekezet kormányzata.

Gondozó és vezető lelkész: **Jávor Pál** (1936 óta).

F.: **Legány Ödön** ny. gazd. akad. tanár (1936).

Mf.: **Danielisz Mihály**, vasúti vendéglős.

Év. (kántor): **Vági Lajos** áll. igazgatótanító (1934 óta).

Gondnok: **Piska Gyula**, ny. főkalauz (1933 óta).

Pénztáros: **Filesik Károly**, ny. főkalauz (1936 óta).

Ellenőrök: **Gyurka Jenő** és **Krieger Béla** (1936).

Jegyző: **Regős Gyula**, MÁV lakatos (1934 óta).

Az egyháztanács tagjainak száma 12.

Egyházépítő intézmények és egyesületek, mivel a hívek figyelmét eddig teljesen az egyházszerzés és templomépítés foglalta le, ezideig még nincsenek, de a közel jövőben alkalmasint erre is sor kerül.

B) Tiszakerületi rész.

Központja **Gyöngyös**, megyei város és járási székhely. Ph., tá., tel., vá. helyben (Budapest-Vámosgyörk-Gyöngyös vonala). Rendszeres autóbusszjáratok Budapest-Hatvan-Gyöngyös-Parád-Eger-Miskolc útirányban. Szórványból alakult fiókegyházzá 1934. évben; megelőzőleg Miskolc gondozása alatt állt. Mivel e terület tulajdonképen Hatvan szervezésével kelt életre, noha jogilag a Tiszakerületnek kiegészítő része, lelki gondozását a gyöngyösi hívek kértére és csupán ideiglenesen bízták Hatvanra, míg az egervidéki misszió életképes szervezése lehetővé nem válik. Egy évig Hatvan gondozta az egri missziót is, azután külön missziónáriussal önállósult. Gyöngyös Hatvantól vasúton 27 km., áll. műúton 17 km. távolságra van.

Lsz. Gyöngyös 223. Szórványa Heves megye egész gyöngyösi járása 25 községgel: Abasár 1, Atkár 10, Gyöngyöshalász 2, Gyöngyösoroszi 3, Gyöngyöspata 1, Gyöngyössolymos 4, Gyöngyöstarján 1, Karácsond 1, Kislána 1, Ludas 6, Nagyfüged 1, Nagyréde 1, Szücsi 12, Vámosgyörk 7, Vécs 2, összesen 53. (Evang. lakos nélküli községek: Adács, Detk, Domoszló, Hevesugra, Markaz, Pálosvörösmart, Visonta, Visznek, összesen 8 község.) A tiszai rész teljes lélekszáma 276.

Gyöngyösön, a fiókegyház és tiszai rész központján (9732 hold) a lakosok száma (amibe Mátrafüred, Mátraháza, Kékes állandó lakossága is bele van foglalva) 21.281. Ebből evang. 223 (1.05%), ref. 767 (3.60%), róm. kat. 18.003 (83.80%), gör.

kat. 122, gör. kel. 16, izr. 2136 (10.34%), egyéb vall. 14. — A szórványban (25 község, 117.849 hold) a lakosok száma 50.410, még pedig evang. 59 (0.11%), ref. 208 (0.41%), róm. kat. 49.843 (98.87%), g. kat. 65, g. kel. 7, izr. 213 (0.42%), egyéb vall. 21. Az egész területen (127.581 hold) a lélekszám 71.691, még pedig evang. 282 (0.38%), ref. 935 (1.36%), róm. kat. 67.846 (94.63%), g. kat. 187 (0.25%), g. kel. 23, izr. 2349 (3.27%), egyéb vall. 35.

A protestánsok arányszáma Gyöngyösön 4.65%, a szórványban 0.52%, az egész területen 1.74%.

Ezidőszerint a gyöngyösi területrésznek még sem temploma, sem iskolája nincsen. Az istentiszteleteket havonta kétszer a ref. imateremben tartják. Mátraházán a szanatóriumban szintén kétszer van havonként istentisztelet. Az istentisztelet nyelve magyar. A tanulók (összesen 12) az áll. és községi iskolákba járnak; még pedig az állami elemi iskolába: 2 fiú, 1 leány (3), állami polgári iskolába: 2 fiú, 3 leány (5), az állami reálgymnáziumba: 2 fiú, 1 leány (3) és a gazdasági szakiskolába: 1 fiú.

A gyülekezet kormányzata.

Gondozó lelkész: **Jávor Pál** Hatvanban.

F.: **Dr. Genersich Andor** ig. főorvos, Mátraháza (1934 óta).

Mf.: **Dr. Jesztrebényi Lajos** ügyvéd, Gyöngyös (1934 óta).

Kántor: **Solymári Béla** (1934 óta).

Gondnok: **Kemény Dezső** Máv. felügyelő (1934 óta).

Az egyháztanács tagjainak száma 4.

Közös képvisellete vagy tanácsa Hatvannak és Gyöngyösnek nincsen. Egyházépítő intézmények és egyesületek még nincsenek, mert a hívek figyelmét az egyházközség szervezése s a hívek összegyűjtése foglalja le.

A missziói terület két részét egybefoglalva az evang. hívek összes száma **682**. Ebből városban él (Hatvan, Gyöngyös) 498; (73%), 31 községben elszórva 216 (27%). Az egész területen (187.793 holdon) 116.604 lakos él. E számból evang. 682, ref. 1687, róm. kat. 110.353, gör. kat. 263, gör. kel. 37, izr. 3276, egyéb vall. és felekezetenlküli 66. Az evang. hívek arányszáma az egész területen 0.58%, a protestánsoké együtt 2.00%.

12. Iklad.

Iklad -nagyközség területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye aszódi járásában. Ph. Domony (1 km), tá. Domony, tel. helyben, vá. Iklad-Domony (az aszód—balassagyarmati vonalon). Anyaegyházzá 1907-ben alakult, azelőtt Aszód leányegyháza volt. Halotti anyakönyvei 1772 óta vannak, egyéb

1907 óta. Hozzátartozik Domony politikai község határából Kisdomony lakótelep.

Lsz. az anyaegyházközségben 906 lélek. Kisdomony lakótelepen 144. A teljes gyülekezet lélekszáma **1050**.

A gyülekezet központjában (1798 hold) lakik összesen 1085 lélek. Ebből róm. kat. 161, ref. 18, evang. 906. (Egyéb vallású nincsen!) Kisdomonyt is beleszámítva, tehát a teljes területen lakik összesen 1255 lélek. Ebből róm. kat. 187, ref. 18, evang. 1050.

Az evang. hívek arányszáma az anyagyülekezetben 83·50%, a teljes területen 83·66%.

1835-ben épült. Az istentisztelet nyelve magyar és német 1 : 1 arányban. Iskolája 2 tantermes, 2 tanítóval. A tanulók száma 156 evang. és 6 róm. kat., összesen 162. A vallástanítást a tanítók végzik.

Szektás mozgalomról jelentés nem érkezett.

A gyülekezet kormányzata

Lp.: Mayer Pál (1908 óta).

F.: dr. vitéz Pétery Aladár, Budapest, II., Margit-körút 1 (1932 óta).

Kántortanító: *Tremmel Lajos* (1928 óta).

Tanítónő: *Hlinák Jánosné Tscheik Karolin* (1909 óta).

Gondnok: *Kreidmayer Pál*.

Jegyző: *Tremmel Lajos*.

Az egyháztanács tagjainak száma 20.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

1. *Egyházi Gyámintézet* helyi szervezete. Egyházi elnök: Mayer Pál, világi elnök: dr. vitéz Pétery Aladár. Pénztáros: Kreidmayer Pál.

2. *A Luther Szövetség* helyi szervezete. Célja: vallásos tárgyú felolvasások tartása. Elnöke: Mayer Pál.

13. Nagytarcsa missziói egyházközség.

Nagytarcsa nagyközség területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye gödöllői járásában. Ph., tá., vá. Kistarcsán (3 km), a Budapest—Gödöllői HÉV vonalán. Tel. helyben. Leányegyházzá 1718-ban alakult szórványból s 1935-ben a bányai egyházkerület engedélyével missziói egyházközséggé.

Lsz.: **1040**.

Nagytarcsa nagyközség területén (2103 hold) lakik 1160 lélek. Ebből róm. kat. 103, ref. 8, evang. 1040, gör. kel. 9. Az utóbbiak bolgár kertészek.

Az evang. hívek arányszáma 89,65%.

Temploma 1931-ben épült. Az istentisztelet nyelve magyar és lőt felváltva, délelőtt magyar, délután lőt. Iskolája 2 tantermes három tanítóval. A tanulók száma: 154 evang., 1 ref. és 3 róm. kat. összesen 158. A vallástanítást a tanítók végzik.

Szektás mozgalom nincsen

A gyülekezet kormányzata.

L.: **Sztehló Gábor** (1935 óta).

F.: **Sándy Gyula** műgyet. tanár, Budapest, II., Toldy Ferenc-u. 20 (1932 óta).

Kántor és igazgatótanító: *Blaskovits Oszkár* (1910 óta).

Tanítók: *Hernád Sándor* (1910 óta) és *Halmi Valéria* (helyettes) 1934 óta).

Gondnok: *Fényes István*, *Sipiczki Pál* (1934 óta).

Jegyző: *Blaskovits Oszkár*.

Az egyháztanács tagjainak száma 12 rendes és 3 póttag.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

1. *Egyházi Gyámintézet* helyi szervezete. Egyházi elnök: a lelkész. Világi elnök: *Blaskovits Oszkár*. Pénztáros: *Hernád Sándor*.

2. *A Luther Szövetség* helyi szervezete. Célja: ifjúsági énekkar és vallásos estélyek rendezése. Elnök: a lelkész. Titkár: *Blaskovits Oszkár*.

14. Pécel—Rákoscsaba—Isaszeg missziói egyház.

Pécel, Rákoscsaba és Isaszeg nagyközségek területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye gödöllői járásában. Ph., tel., tá., vá. mind a három nagyközségben (Budapest—hatvani vonal). E gyülekezetet három község evang. hívei alkotják: Pécel, Isaszeg (előbb mindkét község Maglódhoz tartozott) és Rákoscsaba, mely Rákoskeresztúr gondozása alatt állt. 1926-ban alakultak missziói egyházközséggé Pécel székhellyel, mely a terület központján fekszik. Azonban Rákoscsaba és Isaszeg is megtartotta külön szervezetét s jelenleg még inkább gyülekezetek szövetsége, mint összeolvaszt egyházközség. A teljes eggyéolvasztás a jövő feladata. Ezt a földrajzi helyzet is elősegíti. — Egyházi anyakönyvei 1928-tól fogva vannak.

Rákoscsaba Péceltől, a gyülekezet középpontjától vasúton 5 km (8 perc), Isaszeg pedig 8 km (12 perc) távolságra van. A közúton a távolság ugyanakkora.

Lsz. Pécelen 282, Isaszegen 114 és Rákoscsabán 394, összesen 790 lélek.

A gyülekezet központjában, Pécel nagyközség területén (7581 hold) lakik összesen 7061 lélek. Ebből róm. kat. 4160, gör. kat. 44, ref. 2320, evang. 282, gör. kel. 12, izr. 194, egyéb vall. és felekezetlen 49 (ebből 33 baptista).

Isaszeg nagyközség területén (9529 hold) lakik összesen 5641 lélek. Ebből róm. kat. 5267, gör. kat. 19, ref. 165, evang. 114, gör. kel. 1, izr. 74, egyéb vall. 1.

Rákoscsaba nagyközség területén (4069 hold) lakik összesen 8189 lélek. Ebből róm. kat. 5475, gör. kat. 81, ref. 1858, evang. 394, gör. kel. 30, izr. 221, egyéb vall. 130 (ebből 52 baptista, 30 felekezeten kívüli baptista és 35 felekezeten kívüli).

A teljes területen (21.179 hold) lakik összesen 20.891 lélek. Ebből róm. kat. 14.902, gör. kat. 144, ref. 4343, evang. 790, gör. kel. 43, izr. 489, egyéb vall. és felekezetlen 180 (ebből 115 baptista).

Az evang. hívek arányszáma Pécelen 3·99%, Isaszegen 2·01%, Rákoscsabán 4·81%. A teljes területen 3·78%. A protestánsok arányszáma Pécelen 36·85%, Isaszegen 4·94%, Rákoscsabán 27·50%, az egész missziói területen 24·56%.

Pécel temploma 1935-ben épült és 300 lélek befogadására alkalmas. Rákoscsabán a ref. templomban, Isaszegen az áll. iskolában tartják az istentiszteleteket. Az istentisztelet nyelve mindenütt magyar. Az istentiszteletek ideje: Pécelen minden vasárnap; Rákoscsabán, Isaszegen hetenkint váltakozik Télen (nov. és márc. hó között) bibliaóra hetenkint, fordított váltakozással.

Evang. felekezeti iskola egyik községben sincs. Az evang. tanulók Pécelen a róm. kat. és ref. elemi iskolába, Rákoscsabán az állami, községi, ref. és róm. kat. elemi iskolába, Isaszegen az állami elemi iskolába járnak. A tanulók száma a) Pécelen a ref. elemiben 9, a róm. kat. elemiben 7, a róm. kat. rendi gazdasági továbbképzőben 2, az áll. polgári iskolában 9, összesen 27. b) Isaszegen az áll. elemi iskolában 11, összesen 11. c) Rákoscsabán a három elemi iskolában összesen 35, az áll. segélyezett polgári iskolában 7, összesen 42. — A tanulók száma a teljes gyülekezetben 80. A vallástanítást mindenütt a missziói lelkész végzi. Kisegítő vallástanító a lelkész neje, teológiát végzett képesített vallástanár.

A községekben mindenütt van állami kisdédóvó intézet is.

A gyülekezet területén a baptizmus és adventizmus terjedőben van, — de az evang. hívek közül még senki sem csatlakozott hozzájuk.

A gyülekezet kormányzata.

a) A közös intézőség.

L.: **ifj. Blázy Lajos**. Lakik: Pécelen. (1930 óta).

Tb. f.: **Nemes Haefner Zsigmond** m. o. tanácsos, Pécelen.

Ügyész: **Dr. Horváth Károly** ügyvéd, Gödöllő.

A közös egyháztanács tagjainak száma 36. Mind a három szövetkezett gyülekezet 12—12 taggal van képviselve.

b) Pécel.

Gondnok: **Szigethy János** (1931 óta).

Jegyző: **Rakssányi Zoltán** m. tisztviselő (1933 óta).

Helyi presbitériuma 12 tagból áll.

c) Isaszeg.

F.: **Kachelmann Ottó** erdőmérnök (1931 óta).

Gondnok: **Ondrik Mihály** erdőőr (1928 óta).

Jegyző: **Dr. Pesthy István** orvos (1930 óta).

Helyi presbitériuma 12 tagból áll.

d) Rákosesaba.

F.: **Dr. Horváth Károly** ügyvéd. Gödöllőn. (1928 óta).

Mf.: **Nádossy József** ny. Máv tisztviselő (1935 óta).

Gondnok: **Juhász Ernő** alezredes (1931 óta).

Jegyző: **Kácsor Béla** postatiszt (1929 óta).

Helyi presbitériuma 12 tagból áll.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

a) Valamennyi szövetkezett gyülekezetben van a *gyám-intézetnek* helyi szervezete a gyülekezet elnökségének vezetése alatt.

b) Pécel.

1. *Nőegylet*. Alakult 1926-ban. Célja: jótékonyosság, szegények, öregek gondozása, az ifjúság és gyermekek egyházas nevelése, a templom rendbentartása. A tagok száma 67. Elnök: Fáy Ferencné (1933 óta); alelnök: Jeszenszky Józsefné; titkár: Hefty Ilona; jegyző: Laucsek Zsuzsa; pénztáros: Bertalan Edith. A választmányi tagok száma 8.

2. *Konfirmáltak Egyesülete*. Alakult 1931-ben. Célja: az ifjúság evang. öntudatának ébrentartása. Tagok száma 16. Védő: a mindenkori lelkész. Elnök: Révész László; alelnök: Kuhinka Erzsébet. A választmányi tagok száma 4.

c) **Isaszeg.**

Nőegylet. Alakult 1930-ban. Tagok száma 26. Célja: Jótékonyság, szegények, elaggottak, gyermekek gondozása, a templomépítés előkészítése. Elnök: Kachelmann Ottóné; alelnök: Ludrovszky Gyuláné; titkár, jegyző és pénztáros: Pesthy Zsuzsa. A vál. tagok száma 6.

d) **Rákosesaba.**

1. *Nőegylet.* Alakult 1928-ban. Célja: jótékonyság; szegények, elaggottak, gyermekek gondozása, általában egyház-építő munka. Tagok száma 48. Elnöke: Mikó Imréné; alelnöke: Böröcz Józsefné; titkára: Belházy Károlyné; jegyzője: Rác Sára; pénztárosa: Mály Mici. A választmányi tagok száma 12.

2. *Leányegylet.* Alakult 1931-ben. Célja: az ifjúság evang. öntudatának ápolása. Tagok száma 24. Védő: a lelkész és a nőegylet elnöke. Elnöke: Temesváry Ilona, titkára: Mihályi Éva. A vál. tagok száma 10.

3. *Luther-Szövetség* alakulóban.

15. Rákoskeresztúr.

Rákoskeresztúr nagyközség területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye központi járásában. Ph., tá., tel., vá. helyben. (Budapest—Gödöllő MÁV vonal). Anyaegyházzá 1806-ban alakult. 1806 előtt Cinkota leányegyháza volt. Anyakönyvei 1806-tól vannak. Két fiókegyháza van: Rákosliget és Rákoshegy a központi járásban.

Lsz. Az anyaegyházközségben 2644. Rákosligeten 268, Rákoshegyen 242 lélek. A teljes gyülekezet lélekszáma **3154**.

A gyülekezet központjában (5435 hold) Rákoskeresztúr nagyközségben lakik összesen 7550 lélek. Ebből róm. kat. 4135, gör. kat. 76, ref. 428, evang. 2644, gör. kel. 14, izr. 229, egyéb 24. A gyülekezethez tartozó egész közigazgatási területen (6067 hold) lakik összesen 14.860 lélek. Ebből róm. kat. 9183, gör. kat. 148, ref. 1511, evang. 3154, gör. kel. 41, izr. 748, egyéb 65.

Az evang. hívek arányszáma az anyaegyházközségben 35·2%, az egész területen 21·22%; a protestánsoké Rákoskeresztúron 40·68%, az egész területen 31·39%.

Temploma 1800-ban épült. Az istentisztelet nyelve magyar (havonta 4), német (havonta 2) és tót (havonta 2); délelőtt mindig magyar, délután felváltva tót és német. — Ádventben és böjtkben hetenként kétszer hétköznapi esti istentisztelet.

Iskolája hat tantermes, hat tanítóval. A tanulók száma 336, még pedig evang. 328, ref. 8. A községben van áll. pol-

gári iskola 32 evang. tanulóval; továbbá áll. kiseddóvó intézet négy óvónővel. A vallást a felekezeti elemi iskolában a tanítók tanítják, az állami jellegű tanintézetekben az áll. vallástanító lelkész, még pedig a gyülekezet egész területén, Rákosliget és Rákoshegy fiókegyházakban is.

A szektás mozgalmak közül a gyülekezetben a pünkösdvárók igyekeznek tért hódítani, eddig csekély eredménnyel.

A gyülekezet kormányzata.

L.: **Kósa Pál** lelkész (1935 óta).

Vallástanító lelkész: **Petró Elek** (1933 óta).

F.: **Dr. Csecotka Károly** orvos, Rákoskeresztúr (1930 óta).

Tb. felügyelő: **Kovácsovies János** ny. posta s táv. felügyelő, I. Kis-Tarcsa (Pest m.).

Tanítók: *vitész Szügyi Károly* (1925 óta), *Késmárky Gyula* (1914 óta), *Késmárky Gyuláné* (1914 óta), *dr. Pozsonyi Károly* (1932 óta), *dr. Pozsonyi Károlyné* (1932 óta), *Barlai Mihály* (1933 óta).

Kántorok: *vitész Szügyi Károly* (1925 óta), *Késmárky Gyula* (1924 óta).

Gondnokok: *Majer Márton* és *Filipszky János* (1933 óta).

Ellenőr: *Fábián János* kisbirtokos (1927 óta).

Jegyző: *Dr. Pozsonyi Károly*.

Az egyháztanács tagjainak száma 24. A fiókegyházaknak az egyháztanácsban képviselőjük nincsen. A fiókegyházak nem személyenként kivetett egyházi járulékkal, hanem szerződésben megállapított évi átalányösszeggel járulnak a közös templom fenntartásához és a lelkész, valamint a kántorok javadalmazásához.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

1. *Egyházi Gyámintézet helyi szervezete*. Vezetősége az egyház elnöksége.

2. *Diakonissza-egylet állomása*. A „Fébe“ diakonissza-egylet tart fenn egy állomást helybeli tagok számára. Tagok száma: 40. A lelkész irányítása mellett dolgozik két diakonissza.

3. *Egyházi férfi énekkar*: 46 taggal. Elnöke a lelkész. Karmester: *Altziebler Pál* kisbirtokos. Már a háború előtt is működött, de közben szünetelt. 1920-ban újra alakult.

4. *Tanítói Könyvtár*. Keletkezett 1907-ben. Kötetszám 216. Óre: az igazgató-tanító.

5. *Ifjúsági Könyvtár*. Keletkezett 1904-ben. Kötetszám 273. Könyvtárőr: *Késmárky Gyula* kántortanító.

6. *Nőegylet*. Alakult 1935-ben. Elnökei: v. *Szügyi Károlyné* és *Kósa Pálné*. Úgyvezető: *Dobos Erzsébet Titkár*:

Varsányi Gizella. Pénztárosok: Áldási Pálné és Alteziebler Istvánné. Jegyző: Mályvási Karola.

Választmányi tagok száma 50. Tagok száma 260.

Rákoskeresztúr gondozása alatt áll

1. Rákosliget fiókegyház.

Rákosliget nagyközség területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye gödöllői járásában. Ph., tá., tel., vá. helyben. (Buda-pest—Gödöllő MÁV vonalon). Fiókegyházzá szórványból alakult 1906-ban. Az anyaegyháztól vasúton 2 km távolságra van. Lsz. 268 lélek.

A községben (155 hold) összesen 3112 lélek lakik, még pedig róm. kat. 2139, gör. kat. 26, ref. 393, evang. 268, gör. kel. 11. izr. 268 és egyéb 7.

Az evang. hívek arányszáma 8,61%, a protestánsoké 21,24%.

Temploma 1932-ben épült. Az istentisztelet nyelve magyar. A lelkész minden vasár- és ünnepnap istentiszteletet tart. Az állami elemi iskolába 38 evang. tanuló jár. A vallástanítást az állami vallástanító lelkész végzi. A községben állami kisedővő van.

Szektás mozgalom nincs.

A gyülekezet kormányzata

F.: **Bánhegyi György** ny. mávgépgyári felügyelő (XIV. utca (7. sz.).

Gondnok: *Dr. Berde Árpád* orvos (XIV. utca 20 szám).

Jegyző: *Paulinyi Ödön* tisztviselő.

Állami vallástanító lelkész: **Petró Elek** (1933 óta).

Evang. tanító: *Vitéz Keresztúri István* (1918 óta).

Kántor: *Barlai Mihály* anyaegyházközségbeli tanító.

Jegyző: *dr. Matiz Károly* gimn. tanár.

A helyi egyháztanácsnak 12 tagja van. Lelkészválasztás idején az anyaegyházban jogaikat gyakorolják a fiókegyház tagjai is.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

1. Nőegylet: Alakult 1928. Tagok száma: 40. Célja: Jótékonyság: Díszelnök: *Maderspach Ferencné*. Elnök: *Özv. Révay Béláné*. Ügyintéző elnök: *Boros Dezsőné*. Alelnökök: *Özv. Mát-ray Gézőné*, *Zöld Gáborné*. Titkár: *Fegyveres Imréné*. Jegyző: *Kutas Jenőné*. Pénztáros: *Juhász Józsefné*. A választmányi tagok száma 12.

2. *Evang. vegyeskar*. Célja: az evang. egyházi ének művelése. Alakult 1928-ban. Tagok száma 26. Karnagy: Szalinger Alfréd karnagy.

2. Rákoshegy fiókegyház.

Rákoshegy nagyközség területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye központi járásában. Ph., tá., tel., vá. helyben. (Budapest—szolnoki MÁV vonal). Fiókegyházzá szórványból 1929-ben alakult. Az anyaegyháztól állami úton 1 km távolságra van.

Lsz. 242.

Rákoshegy nagyközségben (477 hold) összesen 4198 lélek lakik. Ebből róm. kat. 2909, gör. kat. 46, ref. 690, evang. 242, gör. kel. 26, izr. 251, egyéb vall. és felekezet nélküli 34. (E számban benne van a baptisták száma is.)

Az evang. hívek arányszáma 5,76%, a protestánsoké 22,20%.

Temploma nincsen. A lelkész havonta kétszer tart istentiszteletet az áll. iskolában. Az istentisztelet nyelve magyar. Az evang. gyermekek állami iskolába járnak. A vallástanítást állami vallástanító lelkész végzi, aki Keresztúron lakik. Állami kisdédóvó intézete van 2 óvónővel.

Szektlás mozgalmak. A baptizmus terjed 1928 óta; gyülekezeti házuk is van, de gyülekezetük nincsen. A hívek zömét 3, előbb evang. család alkotja.

A gyülekezet kormányzata.

F.: **Rosner Lajos** ny. máv. főfelügyelő, Rákoshegy, Baross-u. 15. (1929 óta).

Mf. **Pálos Béla** ny. Máv felügyelő.

Vallástanító lelkész: **Petró Elek** (1933 óta).

Evang. tanítók az állami iskolában: *Szilvay Mária* (1922 óta) és *Steffel Jolán* (1923 óta).

Kántor: *Ligeti Gyula* fővárosi tanító (1927 óta).

Gondnok: *Dörfi Lajos* postatisztviselő.

Jegyző: *Macskássy Lajos*.

A helyi egyháztanácsnak 12 tagja van. Az anyaegyház-községben lelkészválasztás idején a fiókegyház adófizető tagjainak szavazati joguk van.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

1. *Vegyes egyházi énekkar*. Tagjainak száma 20. Vezetői az egyházközség elnöksége. Karnagy: Ligeti Gyula.

2. *Nőegylet*. Alakult 1933. Tagok száma 50. Célja a hitélet erősítése, szegénygondozás, a templomépítés előkészítése.

Elnök: Dr. Medveczky Lászlóné. Ügyintéző elnök: Kottász Zoltánné. Alenök: Báthory Istvánné. Főtitkár: Lászlófay Ernőné. Jegyző: Tóth Istvánné. Pénztáros: Keresztessy Irén. A választmányi tagok száma: 18.

16. Rákospalota.

Rákospalota megyei város területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyében. Ph., tá., tel., vá. helyben. (Rákospalota—Ujpest állomás a Budapest-Szob-pozsonyi vonalon). Anyaegyházzá 1872-ben alkult. 1793—1872 eleinte Csomád, utóbb Cinkota leányegyháza volt. Egyházi anyakönyvei 1829 óta vannak. Leány- vagy fiókegyháza, szóránya nincsen.

Lsz. 3032. (A külső területre csak 52 lélek esik.) A város területén (4566 hold) összesen 42.949 lélek lakik. Ebből róm. kat. 30.455, gör. kat. 342, ref. 6288, evang. 3032, gör. kel. 86, izr. 2567, unitárius 85, baptista 54, egyéb vall. és felekezet nélküli 40.

Az evang. hívek arányszáma 7.06%, a protestánsoké 21.70%.

Temploma 1855-ben épült. Az istentisztelet nyelve magyar. A templomon kívül MÁV újtelepen van istentisztelet, november 1-től májusig. Az iskolai év folyamán külön ifjúsági istentisztelet van a templomban. Hétköznapi istentiszteletek: hétfőn és szombaton reggel könyörgés, csütörtökön este írásmagyarázat.

Iskolája két tantermes két tanítóval. A tanulók száma 105 evang. A három állami iskolába 90 evang. tanuló jár, a négy községi iskolába 96, egy társulati iskolába 40 tanuló. A városban több állami kisedővő van. A tanulók száma a Wagner-féle gimnáziumban 24, a polgári iskolában 38 fiú, 26 leány, összesen 64. A magyar kir. javítóintézetben 5, iparostanulóiskolában —. Az evang. tanulók teljes száma az elemiben 331, a középfokú iskolában 88, egyéb iskolákban 5. A végösszeg 424. A vallástanítást az egyház iskoláiban a tanítók végzik, a többiben az áll. vallástanító lelkész.

A szektás irányok közül szórványosan vannak hívei az adventizmusnak, baptizmusnak és szombatosságnak. Az evang. egyházra azonban egyik sem jelent veszedelmet.

A gyülekezet kormányzata.

A lelkészi hivatal, lelkészlakás és vallástanító lelkész lakása Beniczky-utca 28. sz. a. van.

Lp.: **Pröhle Sándor** alesperes (1932 óta).

Vallástanító-lelkész: **Kürtösi Kálmán** (1933 óta).

F.: **Dr. Wurmb Elemér** székesfővárosi ny. árvaszéki elnökhelyettes (1933 óta). Lakik: Rákospalotán Erzsébet utca 40. szám.

Mf.: **Töklincz István** kiskazda (1914 óta), Rákospalotán.

Kántortanítók: **Szabó János** és **Pap Zoltán** (1928 óta).

Gondnok: **Agárdi József** gazdálkodó (1933 óta).

Jegyző: **Varga József** (1933 óta).

Ügyész: **Dr. Darvas Béla** (1933 óta).

Az egyháztanács tagjainak száma 40.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

1. *Nőegylet*. Alakulás éve 1932. Célja: jótékonyság, templomgondozás, az egyházi közszellem és evang. öntudat ápolása. Tagok száma: 75. Elnök: **Dr. Wurmb Elemérné**. Alelnökök: **Dr. Czillinger Lórántné**, **Pröhle Sándorné**. Titkár: **Özv. Müller Györgyné**. Jegyző: **Csengey Ilona**. Pénztáros: **Varga Józsefné**. Ellenőrök: **Térné Pellák Irén**, **özv. Kótsch Mihályné**. A vál. tagok száma: 20.

2. *Evang. Egyházi Gyámintézet* helyi szervezete. Vezetősége az egyházközség vezetősége.

3. *Ifjúsági Egyesület*. Alakulás éve 1932. Tagok száma: 95. Elnök: a lelkész. Ügyvezető: a vallástanító lelkész. Ifjúsági elnök: **Szabó János**. Főtitkár: **Somlói László**. Választmányi tagok száma: 6.

17. Újpest.

Újpest megyei város területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskún vármegyében. Ph., tá., tel., vá. helyben (Budapest ny. p.-u.-Szob-Pozsony vonal, Rákospalota-Újpest állomás és a Budapest ny. p.-u.-Esztergom vonalon Újpest állomás). A székesfővárossal két irányú villamos közúti és rendszeres autóbussz-közlekedése van. A város alapításától (1836) fogva, mint fiókegyház Cinkotához tartozott 1868-ig, mely évben a pesti magyar egyházhoz csatlakozott. 1878—1888-ig leányegyház. 1888-ban anyaegyházzá alakult s a pestmegyei esperességbe kebeleztetett. 1923-ban az egyházmegye három részre oszlá-

sakor a pestmegyei felső esperesség tagja lett. Egyházi anyakönyvei 1872 óta vannak. A gyülekezetnek kiegészítő része Alag-Dunakeszi fiókegyház.

Lsz. Újpesten 2843 (a külső területen csak 24 lélek él), Alagon 161, Dunakeszin 172. A teljes gyülekezet lélekszáma **3176**.

A gyülekezet központjában, Újpest megyei város területén (3011 hold) lakik összesen 67.400 lélek. Ebből róm. kat. 44.407, gör. kat. 653, ref. 7588, evang. 2843, gör. kel. 238, unitárius 86, nyilvános baptista 99, felekezeten kívüli baptista 39, gör. kel. 238, izr. 11.396, egyéb valal. 51. A gyülekezet egész területén Alag-Dunakeszi fiókegyházzal együtt (9832 hold) a lakosság száma 76.468; ebből róm. kat. 51.897, gör. kat. 732, ref. 8549, evang. 3176, unitárius 86, baptista (nyilvános és felekezeten kívüli) 138, gör. kel. 288, izr. 11.523, egyéb vall. 78.

Az evang. hívek arányszáma Újpesten 4·21%, az egész területen 4·15%, a protestánsoké együtt Újpesten 15·48%, az egész területen 15·33%.

A szektás mozgalmak közül 1890 óta a baptismus terjedőben van, — alkalmasint bevándorlás útján, — mert a gyülekezet lélekszámbeli gyarapodása arányos a város lélekszámának gyarapodásával. Csak részletes, családról-családra haladó kutatás deríthetné ki, vajjon gyarapodásuk az evang. egyháznak vagy más egyháznak lélekvesztése-e?

Temploma 1875-ben épült. Az istentisztelet nyelve magyar. A templomon kívül havonta egyszer van istentisztelet a kórházakban, a szegényházban, kétszer a megyeri-úti községi iskolában, úgyszintén arányosan a fiókegyházban. Adventben, böjtkben esti áhítatok vannak. Evang. felekezeti iskolája nincsen; a gyermekek állami, községi és társulati iskolába járnak. A vallástanítást 4 lelkész, 2 tanítónő s 1 diakonissza végzi. A tanulók száma az állami elemiben 211, a gimnáziumban 51 (31 fiú, 20 leány), a polgári iskolában 80, inasiskolában 68, továbbképzőben 24, összesen 434.

A lelkész lakása és hivatala Újpest, Mária-u. 24. sz. a. van. Telefon.

A gyülekezet kormányzata:

Lp.: **Mezei József** (1932 óta).

Sl.: **Keve Lajos** (1935 óta).

F.: **Honigberger István** p. ü. min. főtanácsos (1934 óta).

Tb. f.: **Dr. Lersch Ernő** leánygimnáziumi igazgató.

Vallástanító lelkészek: **Eröss Gyula** (1923 óta) és **Komjáthy Béla** (1932 óta).

Kántor: *Locsava Sándor* áll. tanító (1927 óta).
 Gondnok: *Bakonyi István* kereskedő (1934 óta).
 Pénztáros: *Keczkés Pál* ny. főtisztviselő (1934 óta).
 Ellenőr: *Ulbrich Antal*.
 Főjegyző: *Tillik József* (1934 óta).
 Jegyző: *Locsava Sándor*.
 Ügyész: *Dr. Rákóczy Béla*, Budapest (1934 óta).
 Az egyháztanács tagjainak száma 32.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

1. *Nőegylet*. Alakult 1920-ban. Célja: jótékonyság, hit-erősítés, a templom rendben tartása, szegények, öregek gondozása. Tagjainak száma 200. Elnöke: Gorka Jánosné; alelnöke: Honigberger Istvánné és Baubach Vilmosné; titkára: Komjáthy Béla; jegyző: Ulbrich Antalné; pénztáros: Naschitz Jenőné. Választmányi tagok száma 16.

2. *Ifjúsági Luther-Szövetség*. Alakult 1926-ban. Tagok száma 48. Célja: önművelés és szegény tanulók segítése. Elnöke: Eröss Gyula vallásitanító lelkész; titkára: ifj. Nagy Lajos; pénztáros: Kunnerth János; ellenőr: Laborczi Miklós. Választmányi tagok száma 10.

3. 833. számú „*Gyóni Géza*“ *cserkészcsapat*. Célja: vallás-erkölcsi, hazafias jellemnevelés. Alakult 1933-ban. Tagok száma 67. Szervezőbizottsága: az egyházközség elnöksége, gondnoka, ellenőre, énekvezére, Kardos Gábor és Möbius Herrmann egyháztanácsosok. Parancsnok: Tillik József egyh. főjegyző.

4. *Diakonissza-állomás*. Ez idő szerint „Fébe“ diakonissza-nőegylet egy diakonisszája gondozza a gyülekezet szegényeit.

5. Az *Evang. Gyámintézet helyi szervezete* az egyházközség előljáróságának vezetése alatt.

6. *Evang. Luther-Szövetség*, mint társadalmi alakulat, a gyülekezet elnökségének vezetése alatt.

Újpesthez tartozik és gondozása alatt áll

Alag-Dunakeszi fiókegyház.

Alag és Dunakeszi községek területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskún vármegye váci járásában, az alagi körjegyzőség kötelekében. Ph., tá., tel., vá. helyben (Budapest ny. p.-u.-Szob

vonal. Dunakeszi-Alag és Dunakeszi megálló, Dunakeszi műhely állomások). 1924-ben szórványból alakult. Mint szórvány előbb Fóthoz, majd Rákospalotához tartozott. A fiókegyházat két község alkotja, amelyeket a vasúti vonal választ el egymástól: Alag és Dunakeszi. Az anyaegyházról vasúton az állomások szerint 7—8—9 km., áll. műúton 6 km. távolságra van.

Lsz. Alagon 161, Dunakeszin 172, összesen **333**.

Alagon (1773 hold) összesen 3015 lélek lakik, ebből róm. kat. 2302, gör. kat. 27, ref. 454, evang. 161, gör. kel. 34, izr. 27, egyéb vall. 10. Dunakeszin (5048 hold) pedig összesen 6053 lélek, ebből róm. kat. 5188, gör. kat. 52, ref. 507, evang. 172, gör. kel. 16, izr. 100, egyéb vall. 18. A fiókegyház teljes területén (6821 hold) lakik összesen 9068 lélek, ebből róm. kat. 7490, gör. kat. 79, ref. 961, evang. 333, gör. kel. 50, izr. 127, egyéb vall. 28.

Az evang. hívek arányszáma 3·67%, a protestánsoké együtt 14·25%.

Temploma még nincsen, de a hívek a gyűjtést már megindították. Az anyaegyház lelkésze évente 30 istentiszteletet és 10 vallásos estét tart a községi iskolában. Az istentisztelet nyelve kizárólag magyar. Evang. felekezeti iskola híján a gyermekek állami, községi és társulati iskolába járnak. A vallástani tanítást Dunakeszi műhelytelepen és Alagon a lelkész, Kisalagon megbízott áll. tanítónő végzi. A tanulók száma az áll. iskolában 10, a községiben 15, a társulatiban 17, összesen 42.

A gyülekezet kormányzata.

F.: **Ulreich Nándor** ny. Máv felügyelő (1924 óta).

Mf.: **Bohunka Lajos** községi főjegyző, Dunakeszi (1931 óta).

Gondnok: *Németh Lajos* (1924 óta).

Ellenőr: *Kemény Gyula* ny. Máv főfelügyelő.

Jegyző: *Németh Ferenc*.

Megbízott kántor: *Királyfalvi Gusztáv*.

Evang. tanítók a nem felekezeti iskolákban: *Standhammer Jánosné, Szilvágyné Róbertné* és özv. *Máthé Istvánné*.

Az egyháztanács tagjainak száma 12.. A külső területet Kisalagot 1 tag képviseli. A póttagok száma 4.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

1. *Nőegylet.* Alakult 1932-ben. Célja: templomépítésre gyűjtés, jótékonyág, szegények, öregek, gyermekek, serdülő ifjak gondozása, irányítása. A tagok száma 36. Elnöke: E. Issekutz Gyuláné. Alelnökök: Hajnal Endréné és Szilvágyi Róbertné. Jegyző: Hajnal Vilma. Pénztáros: Partl Jenőné, Választmányi tagok száma 14.

2. *Luther-Szövetség* az egyházi elnökség vezetése alatt.

VII. Pestmegyei Közep Egyházmegye.

Ez egyházmegye is a régi Pestmegyei esperességből vált ki 1923-ban s alakult önálló egyházmegyévé. A régi egyházmegye 1923. évi október hó 15. napján Budapesten tartott közgyűlésén mondotta ki három egyházmegyére való osztlását. E határozatot a bányakerületi közgyűlés 1923. okt. 20-án (jkv. 43. p.), az egyetemes közgyűlés 1923. okt. 25-én (jkv. 28. p.) hagyta jóvá. Az új egyházmegye 1924 júl. hó 13-án tartotta alakuló gyűlését Tápió-Szelén, mely alkalommal az újonnan választott elnökséget (Bódy Pál esperest és dr. Lehotzky Antal felügyelőt), továbbá a tisztkart, törvényszéket hivatalába iktatta. (A régi osztatlan egyházmegye adatai az alsó egyházmegyénél találhatók).

Az egyházmegye területe Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye abonyi, gyömrői, monori, nagykátai járásaira és Cegléd megyei városra terjed ki s két vasúti fővonal, Budapest Nyugati p. u.—Cegléd—Szolnok és Budapest Keleti p. u.—Újszász—Szolnok mentén terül el. Az egyházmegye alakulásakor 10 anyaegyházból, továbbá 3 leány- és 2 fiókegyházból állt. Új alakulás Mende anyaegyház, Monor, Vecsés missziói egyházak.

Az új egyházmegyét 1924 óta a következő esperesek kormányozták:

1924—1930 Bódy Pál tápiószelei lelkész.

1930—1932 Doleschall Lajos, bényei lelkész.

1932—1936 Honéczy Pál, pilisi lelkész.

Egyházmegyei felügyelők voltak:

1924—1936 dr. Lehotzky Antal, kir. közjegyző.

Az egyházmegye kormányzata.

a) Elnökség.

E.: **Honéczy Pál**, pilisi lelkész (1932 óta).

F.: **dr. Lehotzky Antal** kir. közjegyző, a johannita rend lovagja, m. kir. kormányfőtanácsos (1924 óta). Lakása: Monor.

Alesperes: **Csaba Gyula** péteri lelkész (1934 óta).
 Másodfelügyelő: **dr. Mikler Gusztáv** ügyvéd (1932. év óta). Lakása: Budapest, I., Lisznyai-u. 5. (I., Csaba-u.)

b) Az egyházmegye tisztviselői.

Jegyzők: **Bánszky György** lelkész (l. Alberti), egyházi főjegyző (1932 óta), **Wolf Lajos** lelkész (l. Cegléd) egyházi aljegyző (1932 óta), **Haerter Ádám** reálgimn. tanár (Cegléd) világi főjegyző, (1934 óta), **dr. Helle Ferenc** német birod. főgimn. tanár, felavatott lelkész, világi aljegyző (1935 óta, l. Vecsésen).

Pénztáros: **Krecsák János**, irsai lelkész (1932 óta.)

Ellenőr: **Bánszky György**, alberti-i lelkész (1932 óta).

Ügyész: **dr. Raffay Géza**, ügyvéd (1934 óta), l. Cegléden.

Körlelkészek (dékánok): a pilisi körben **Bánszky György**, alberti, a tápióvölgyi körben **Csaba Gyula** alesperes (Péteri).

c) Az egyházmegye bizottságai.

Számvevőszék. Elnökei: **Kiss György**, bényei lelkész és **Kuszenia József** ny. községi főjegyző (l. Bénye-Újmajorban). Tagjai: **Bánszky György** lelkész, **Erdődi Ferenc**, **Piry Endre** közs. főjegyző (Monor), **Brózik Gyula** (Irsa).

Iskolai bizottság. Elnöke a mindenkori alesperes. Tagok *a)* hivatalból az esperes és felügyelő, ill. helyetteseik, a körlelkészek, a censorok (iskolavizsgáló tanítók), az egyházmegyei jegyzők és az egyházmegyei tanítóegyesület elnöke; *b)* választás alapján: **Meskó István**, **Illanicz János**, **dr. Simon László** és **Ponicsán Mihály**.

Jog- és alkotmányügyi bizottság. Elnöksége az egyházmegye elnöksége. Tagjai: *a)* hivatalból a jegyzői kar, ügyész, pénztáros és a számvevőszék elnöksége; *b)* választás alapján **Body Pál** és **Ráczy Gyula** lelkészek, **dr. Mesterházy Sándor**, **dr. Baltigh Árpád** (Monor), **dr. Sárkány Gyula** (Cegléd), **Kiszely János** tanító, **Sztrnka György**.

Pénzügyi bizottság. Elnöksége és tagjai ugyanazok, mint a jog- és alkotmányügyi bizottságban.

Nyugdíjügyi bizottság. Ezidőszerint csonka és újjászervezésre szorul; az 1936. évi általános tisztújításig nem működik.

Lelkészi értekezlet. Állandó szervezete nincsen, összejövételein az esperes elnököl, s jegyzőjét esetről-esetre kéri fel.

Tanító-Egyesület. Elnöke **Bartal Béla** igazgatótanító (Péteri); jegyzője **Huber Zsigmond** tanító (Péteri); pénztárosa **Somlyódi János** igazgatótanító (Alberti). Iskolavizsgáló tanítók: **Somlyódi János** (Alberti) és **Fecske Pál** (Tápió-szentmárton).

Egyházmegyei Gyámintézet. Egyházi elnök Csaba Gyula alesperes (Péteri); világi elnök dr. Mikler Gusztáv másodfelügyelő (Budapest, I., Lisznyai-u. 5). Jegyzőjét esetenként választja. Pénztáros Krecsák János jrsai lelkész, egyházm. pénztáros; ellenőr Bánszky György alberti lelkész. Bizottsági tagok: az összes lelkészek és felügyelők, továbbá az egyházmegye egész tisztkara.

Általános tisztújítás 1936.

Egyházmegyei törvényszék.

a) Elnökség.

Honéczy Pál esperes (Pilis) és **dr. Lehotzky Antal** egyházmegyei felügyelő (Monor).

b) Tagok.

Lelkészi közbírák: Csaba Gyula alesperes, Wolf Lajos (Cegléd), Bánszky György (Alberti), Bódy Pál (Tápiószele).

Világi közbírák: dr. Fabinyi Leó, kir. közjegyző (Nagykátá), dr. Opperl Jenő áll. főgimn. tanár (Cegléd), dr. Mikler Gusztáv egyházm. másodfelügyelő (Budapest, I., Lisznyai-u. 5), dr. vitéz Turáky Dezső, kir. járásbíró elnök, egyházm. közs. felügyelő (Kispest).

Tanítói közbírák: Bartal Béla ig. tanító (Péteri), Kiszely János ig. tanító (Cegléd).

Törvényszéki jegyző: Kolofont József, városi főjegyző (Cegléd).

Az egyházmegye területén élő nyug. lelkészek és lelkész-özvegyek.

a) Lelkészek: Imreh Sámuel (Baja és Monor), lakik Monoron.

b) Lelkészözvegyek: özv. Török Józsefné (Cegléd) Tápiószele; özv. Dobronyovszky Gyuláné Alberti; özv. Terényi Jánosné Tápiószentmárton.

Függelék.

Az egyházmegye zsinati képviselői.

Honéczy Pál esperes.

Dr. Wladár Gábor kir. kuriai tanácselnök.

1. Alberti.

Alberti nagyközség területén Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye monori járásban. Ph., pá., tel. vá. helyben (Budapest, Ny. p.-u. ceglédi vonal, Alberti-Irsa állomás). Anyaegyházzá 1711-ben alakult, anyakönyvei 1721 óta vannak. Szórványa nincsen.

Lsz.: 2838.

Alberti nagyközség területén (5922 hold) összesen 4293 lélek él. Ebből evang. 2838 (66.10%), ref. 179 4.17%), r. kat. 1210 (28.55%), g. kath. 2, g. kel. 1, izr. 45 (1.04%), egyéb vallású és felekezetenküli 18.

A protestánsok együttes arányszáma 70.27%.

Temploma 1774—1778 épült. Az istentisztelet nyelve magyar és lőt felváltva. A rendes istentiszteleten kívül vannak ifjúsági és gyermekistentiszteletek, hétköznap reggeli könyörgeések, írásmagyarazattal.

Iskolája 1721-ben keletkezett, egyre bővült s 1913-ban lett teljessé. Újjáépült fokozatosan és pedig államsegély nélkül 1867., 1883., 1904. és 1913. években. Jelenleg 5 tanterme van 5 tanítóval. A tanulók száma az evang. felekezeti iskolában 196, az állami iskolában 203. A vallástanítást mindenütt a tanítók végzik.

Szektás mozgalomról jelentés nem érkezett.

A gyülekezet kormányzata.

Lp. **Bánszky György** 1928 óta.

F.: **Dr. Oppel Jenő** reálgimn. tanár, Cegléd, 1929 óta.

Mf.: **Hlavács Mihály** kisgazda, Alberti, 1927 óta.

Kántortanítók: Somlyódi János ig. tanító 1901 óta, Pónicsán Mihály 1899 óta. *Tanítók:* özv. Dobronyovszky Jenőné Barányi Lenke 1916 óta, Barányiné Dobronyovszky Irén 1918 óta, Kristóf Gézáne Dobronyovszky Lenke 1920 óta.

Gondnok: Szabó István 1930 óta.

Ellenőr: Szalay Károly áll. isk. igazgató (00 év óta).

Jegyző: Somlyódi János ig. tanító 1920 óta.

Ügyész:

Az egyháztanács tagjainak száma: 32.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

1. *Nőegylet* alakult 1912-ben. Tagok száma: 125. Célja: Jótékonyosság, szegények, árvák, betegek gondozása. A templomban az oltár, szószék felszerelése és ékesítése: iratterjesztés: egyházi lapok és bibliák. *Elnöke:* özv. Dobronyovszky Gyula

láné. *Alelnöke*: Bnászky Györgyné. *Jegyzője*: Dr. Egger Gyuláné. *Pénztárosa*: Turi Jánosné. A vál. tagok száma: 10.

2. *Leányegylet*. Alakult 1912-ben. Tagok száma: 45. Célja: az evangélikus öntudat fejlesztése, templomgondozás, a leányok valláserkölesi nevelése. *Elnöke*: Dr. Egger Gyuláné.

3. *Evang. Luther szövetség*. *Elnöke*: Dr. Opperl Jenő felügyelő. *Titkár*: Somlyódi János. *Pénztáros*: Ponicsán Mihály.

4. *Diakonissza állomás* Fébé diakonissza egyesület egy diakonisszája végez missziói munkát a lelkész felügyelete alatt.

5. *Elem iskolai könyvtár*. Keletkezett 1907. Kötetszám: 48. *Öre*: Somlyódi János ig. tanító.

6. *Ifjúsági könyvtár*. Keletkezett 1907-ben. Kötetszám: 154. *Öre*: Somlyódi János ig. tanító.

2. Bénye.

Bénye kisközség területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye monori járásában, a Bénye-Káva-i körjegyzőség kötelekében. Ph. Tá. Tel. Gombán (3 km). Vá. Monor (10 km. Autóbusz). Anyaegyházzá 1730-ban alakult, ugyanezen évtől fogva vannak anyakönyvei. Hozzá tartozik Káva leányegyház és két szórványközség.

Lsz. Bényén a gyülekezet központjában 1239, Káván 278, Gombán 106, és Pándon 15. A teljes gyülekezet lélekszáma **1638**.

Bénye községben (2864 hold) a lakosok száma 1437, mégpedig evang. 1239 (86.22%), ref. 58 (4.03%), r. kat. 133 (9.25%), g. kat. 4, izr. 3. Káván, a leányegyházban (1966 hold) a lakosok száma 728; e számból evang. 278 (38.17%), ref. 22 (3.02%), r. kat. 427 (58.65%), g. kat. 1. — E két község képezi a gyülekezet törzsterületét, amelynek összesített képe a következő adatokat mutatja: a terület 4830 hold, a lélekszám 2165; evang. 1517 (70.06%), ref. 80 (3.70%), r. kat. 560 (25.86%), g. kat. 5, izr. 3. A szórványterület két községében, Gombán és Pándon (10.778 holdon) 4900 lélekből evang. 121 (2.47%), ref. 3724 (76.00%), r. kat. 997 (20.34%), g. kat. 23, g. kel. 3, izr. 28, egyéb vallású 4. A gyülekezet egész közigazgatási területén (14.608 hold) a lakosság száma 7065. E számból evang. 1638 (23.18%), ref. 3804 (53.84%), r. kat. 1557 (22.03%), g. kat. 28, g. kel. 3, izr. 31, egyéb vallású 4.

A protestánsok együttes arányszáma az anyagyülekezetben 90.25%, a törzsterületen 73.76%, a szórványterületen 78.47%, a gyülekezet egész közigazgatási területén 77.02%.

Temploma 1794-ben épült, az istentisztelet nyelve magyar és tót felváltva, mindennap van reggeli könyörgés, adventben,

bőjtben, írásmagyarázat. Iskolája 3 tantermes, 3 tanítóval. A tanulók teljes száma 182, ebből evang. 175, ref. 3, r. kat. 4. A vallástanítást a tanítók végzik.

Szektás mozgalom eddigelé nem jelentkezett.

A gyülekezet kormányzata.

Lp. **Kiss György** 1932 óta.

F.: **Tóth József** közs. főjegyző 1926 óta.

Tb. f.: **Kuszenda Lajos** ny. főjegyző, Pestszentlőrincen.

Mf.: **Weber Ferenc** hentesmester Kíspeszt, 1931 óta.

Kántortanító: Petrusz Pál 1922 óta.

Tanítók: Schuh Károly 1929 óta, Petruszné Mauricz Gizella 1822 óta.

Gondnok: Sinkovitz János 1930 óta.

Jegyző: Petrucz Pál kántortanító 1922 óta.

Az egyháztanács tagjainak száma 24, a leányegyház és a szórványok nincsenek képviselve.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

Adatok nem érkeztek.

A bényei anyaegyház gondozása alatt áll

Káva leányegyház.

Káva kisközség területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye monori járásában, a bényei körjegyzőség kötelékében. Ph. Táv. Tel. Gomba (4 km). Vá. Pilis (8 km). Leányegyházzá 1814-ben alakult szórványból.

Lsz. 278. Káva kisközség területén (1966 holdon) lakik összesen 728 lélek, mégpedig r. kat. 427 (58.65%), g. kat. 1, ref. 22, evang. 278 (38.18%). A protestáns hívek arányszáma 41.20%.

Temploma 1930-ban épült újra. Az istentisztelet nyelve magyar; a lelkész évente 4 istentiszteletet tart, különben a tanító minden vasár- és ünnepnapon. Iskolája 1 tantermes 1 tanítóval. A tanulók száma 68 evang. A vallástanítást a tanító végzi.

Szektás mozgalom nincsen.

A leányegyház kormányzata.

Lp. **Kiss György** az anyaegyház lelkésze.

F.: dabasi **Halász Gyula** földbirtokos Káván 1897 óta.

Kántortanító: Páter Jenő 1923 óta.

Gondnok: Klement Pál 1930 óta.
Az egyháztanács tagjainak száma 8.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

Adatok nem érkeztek.

3. Cegléd.

Cegléd megyei város területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyében. Ph. Tá. Tel. Vá. helyben. Anyaegyházzá alakult 1702-ben, 1791-től 1802-ig leányegyház volt. Anyakönyvei 1791-től vannak. Hozzá tartozik Abony fiókegyház és 3 szórványközség az abonyi járásban.

Lsz. Cegléden az anyaegyházban 1112 (a belső területen 806, a külső területen 306). Abony fiókegyházban 91, a szórványközségekben: Jászkarajenőn 9, Tószegen 28, Törtelen 28. A szórványban összesen 65 lélek. A gyülekezet teljes lélekszáma **1268**.

Cegléd megyei város területén (49.963 holdon) összesen 37.413 lélek él. E számból evang. 1112 (2.97%), ref. 16.114 (43.07%), r. kat. 19.095 (51.03%), g. kat. 103, g. kel. 61, izr. 856 (2.29%), egyéb vallású és felekezetenküli 72. Abony fiókegyházban (22.204 holdon) 15.781 lélekből evang. 91 (0.57%), ref. 2160 (13.68%), r. kat. 13.075 (82.85%), g. kat. 12, g. kel. 4, izr. 431 (2.73%), egyéb vallású 8. A szórványterületen 3 községben (40.271 holdon) 16.161 lélek él, ebből evang. 65 (0.40%), ref. 1556 (9.63%), r. kat. 14.295 (88.45%), g. kat. 18, g. kel. 6, izr. 208 (1.28%), egyéb vallású 10.

A gyülekezet törzsterületét Cegléd és Abony alkotja, ahol az evangélikusok száma 1203, vagyis 2.22%, a 60.47%-nyi r. kat., 34.37%-nyi ref. és 2.43%-nyi izr. között. A teljes gyülekezethez tartozó közigazgatási területen (112.438 hold) összesen 69.352 lélek él, ebből evang. 1268 (1.83%), ref. 19.830 (28.59%), r. kat. 46.465 (66.99%) g. kat. 133, g. kel. 71, izr. 1495 (2.15%), egyéb vallású 90.

A protestáns hívek arányszáma Cegléden 46.04%, a törzs-területen 36.59%, a szórványban 10.13% és a teljes területen 30.42%.

Temploma 1895-ben épült, az istentiszteletek nyelve kizárólag magyar. Iskolája 3 tantermes, 3 tanítóval, a tanulók száma 92 evang., 28 ref., 9 r. kat., összesen 129. Az állami iskolába összesen 15 evang. tanuló jár. A tanulók száma az állami reálgimnáziumban —, a gazdasági ismétlő iskolában —, az állami polgári iskolában —, és az állami leánynevelőintézetben —.

A vallástanítást az elemi iskolában az egyházközség tanítói, az állami elemiben az evang. vallású állami tanítók, a középfokú iskolákban pedig maga a lelkész végzi.

A gyülekezet kormányzata.

Lp. **Wolf Lajos** 1931 óta.

Tb. F. **Dr. Gombos Lajos** udv. tanácsos Cegléd, 1910 óta.

F.: **Dr. Sárkány Gyula** polgármester, kormányfőtanácsos 1934 óta.

Mf.: **Haerter Ádám** reálgimn. tanár, 1927 óta.

Tanítók: Kiszely János 1920 óta, és Kiszelyné Mészáros Gizella 1920 óta.

Kántorok: a tanítók.

Gondnokok: Patz Béla, Hegedüs János és Kiszely András 1928 óta.

Ellenőr: Kiszely János ig. tanító.

Jegyző:

Ügyész: **Dr. Raffay Géza** ügyvéd Cegléden, 1929 óta.

Az egyháztanács tagjainak száma 24.

Egyházépítő intézmények és egyesületek:

1. *Az Evang. Luther Szövetség helyi szervezete.* Minden belmissziói munka a Luther Szövetség keretében folyik. Van külön női választmánya a nőegyleti munkára, van konfirmáltak egyesülete, az ifjúság nevelésére, s van egyházi vegyeskara és közművelődési osztálya. Evangélikus Híradó címen egyházi lapot is ad ki, amelyet a lelkész szerkeszt. *Elnöke:* Dr. Opper Jenő tanár. *Titkára:* *Pénztárosa* , *Jegyzője:* *Ellenőre:*

Az egyes szakosztályok elnökei:

2. *Iskolai könyvtár.* Keletkezett 1880-ban. Az ifjúsági része 2266 kötet, tanítói része 299 kötet. Könyvtárőrök a tanítók.

Cegléd anyaegyház gondozása alatt áll:

Abony fiókegyház.

Abony nagyközség területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye abonyi járásában, járási székhely. Ph. Tá. Tel. Vá. helyben. Fiókegyházzá 1931-ben alakult és hozzácsatoltattak Jászkarajenő, Törtel, Tószeg szórványközségek. Az anyaegyháztól vasúton és műúton 15 kilométer távolságra van. A szórványközségek Törtel 12 km, Jászkarajenő 23 km és Tószeg 27 km.

Lélekszám 91. Abony nagyközség területén (22.204 holdon) 15.781 lélek él, amiből r. kat. 13.075 (82.85%), ref. 2160

(13.68%), g. kat. 12, g. kel. 4, izr. 431 (2.73%), egyéb 8. Az evang. hívek arányszáma 0.58%, a protestáns híveké együttesen 14.25%.

A fiókegyházközség kormányzata.

F.: Dr. Berg Miksa báró, földbirt., országgyűl. képviselő 1931 óta.

Gondnok: Rimmer János postamester 1931 óta.

Jegyző: Rollkó Gyula polgáriisk. tanár 1931 óta.

4. Irsa.

Irsa nagyközség területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye monori járásában. Ph. Tá. Tel. Vá. helyben (Alberti-Irsa, Budapest—ceglédi vonalon.) Anyaegyházzá 1713-ban alakult, anyakönyvei 1731-ben nyitlak meg. Hozzá tartozik Ceglédbercel szórványközség.

Lsz. az anyaegyházközségben 3072, ebből belsőterületre esik 2243, külsőterületre, tanyákra 829, Ceglédbercelre 24, és a teljes gyülekezet lélekszáma **3096**.

Irsa nagyközség területén (14.490 hold) a lakosság száma 7602, e számból evang. 3072 (40.41%), ref. 524 (6.89%), r. kat. 3668 (48.35%), g. kat. 11, g. kel. 2, izr. 195 (2.95%), baptista 125 (1.64%), egyéb vallású 5. Ceglédbercel szórványterületén (3619 hold) a lakosság száma 3963, ebből evang. 24 (0.60%), ref. 72 (1.81%), r. kat. 3859 (97.37%), g. kat. 3, izr. 3, egyéb vallású 2.

Az egész közigazgatási területen (18.109 hold) összesen 11.565 lélek lakik. mégpedig evang. 3096 (26.77%), ref. 596 (5.15%), r. kat. 7527 (65.08%), g. kat. 14, g. kel. 2, baptista 125 (1.08%), izr. 198 (1.71%), egyéb vallású 7. A területen az evangélikuson kívül, van r. kat., ref. templom és baptista imaház.

A protestánsok együttes arányszáma az anyaegyházban 48.38% és az egész területen 31.92%.

Temploma 1801-ben épült, az istentisztelet nyelve magyar és lőt 2 : 1 arányban. A templomon kívül évenként hatszor van istentisztelet a tanyai területen, a mikebudai tanyai iskolában.

Iskolája 1808-ban létesült, 1859-ben a második, 1904-ben a harmadik, 1929-ben a negyedik tanterem épült hozzá állami segéllyel. A tanulók száma 156, a községi iskolában 186, a társulati iskolában —, a r. kat. iskolában —. A vallástanítást az evang. iskolában a tanító, a községi iskolában részben a tanító, részben a lelkész végzi.

A szektás mozgalom évtizedek előtt kezdődött a baptizmus formájában, a kiválás oka ma már kideríthetetlen, azonban valamennyi egyházból toborozta híveit. A háborús években és az utána következő évtized derekáig főleg amerikai és angol segélypénzek beözönlésével a baptizmus erősen nekilendült, azóta azonban megállapodott, és úgylátszik hódító ereje megcsappant.

A gyülekezet kormányzata.

Lp. **Krecsák János** 1931 óta.

F.: Üresedésben.

Mf.: **Petró Márton** kispap, 1931 óta.

Kántor és ig. tanító: Brózik Gyula 1922 óta.

Tanítók: Varga Lajos és Pilisi Pál 1927 óta.

Gondnok: Motyovszky Pál 1925 óta.

Jegyző: Brózik Gyula 1922 óta.

Az egyháztanács tagjainak száma 24.

Egyházépítő intézmények és egyesületek:

1. *Dalkör.* Alakult 1929-ben, tagjainak száma 40. *Elnöke:* a lelkész. *Alelnök:* Kalina György. *Karmester:* Varga Lajos tanító.

2. *Iskolai könyvtár.* Kötetek száma 400.

3. *Iffjúsági könyvtár.* Kötetek száma 200. Mindkét könyvtár öre: Brózik Gyula.

5. Maglód.

Maglód nagyközség területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye gyömrői járásában. Ph. Tá. Tel. Vá. helyben (Budapest—Újszász-i vonal, Maglód és Maglód-nyaraló állomásokkal). Anyaegyházzá 1500 körül alakult, egyházi anyakönyvei azonban csak 1786 óta vannak. Hozzátartozik Ecsér szórványközség, ugyancsak a gyömrői járásban.

Lsz. Az anyaegyházban 1766, Ecseren 46. A teljes gyülekezet lélekszáma **1812**.

Maglód nagyközség területén (3931 hold) az összes lélekszám 5104, ebből evang. 1766 (34.60%), ref. 509 (9.95%), r. kat. 2210 (53.10%), g. kat. 21, g. kel. 2, izr. 86 (1.70%), egyéb vall. 10. Ecsér szórványközségben (2279 hold) összesen 1847 lélek lakik, még pedig evang. 46 (2.49%), ref. 77 (4.05%), r. kat. 1699 (91.98%), g. kat. 7, izr. 15, egyéb 3.

A gyülekezethez tartozó egész közigazgatási területen (6210 hold) összesen 6951 lélek lakik, még pedig evang. 1812

(26.07%), ref. 586 (8.43%), r. kat. 4409 (63.42%), g. kat. 28, g. kel. 2, izr. 101 (1.45%), egyéb vall. 13.

A protestáns hívek arányszáma az anyaegyházban 44.55%, a szórványban 7.14% és az egész területen 34.49%.

Szektás mozgalom eddigéle nem jelentkezett.

Temploma 1778-ban épült. Az istentisztelet nyelve magyar és lót felváltva, adventtől husvétig hetenkint esti istentisztelet. Iskolája 2 tantermes, 2 tanítóval. A tanulók száma 90 evang., 15 r. kat., 1 izr. összesen 106. Az állami iskolában 143 evang. tanuló van. Az evang. növendékek száma tehát 233. A vallást a felekezeti iskolákban a tanító végzi, az állami iskolákban a lelkész.

A gyülekezet kormányzata.

Lp. Bánki Károly 1934 óta.

F.: Dr. Mikler Gusztáv Budapest, VI., Rózsa-utca —. 1926 óta.

Mf.: N. Potoeska János kisbirtokos Maglód, 1926 óta.

Tanítók: Kartalik János 1922 óta és Näter Elza 1916 óta.

Kántor: Kartalik János 1922 óta.

Gondnok: K. Szever János kisbirtokos 1930 óta.

Jegyző: Kartalik János 1922 óta.

Az egyháztanács tagjainak száma 16.

Egyházépítő intézmények és egyesületek

1. *Evang. Luther Szövetség helyi szervezete.* Célja: vallásos összejövetelek és esték rendezése, vezetősége az egyházközség vezetősége.

Egyéb adat nem érkezett.

6. Mende.

Mende nagyközség területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye gyömrői járásában. Ph. Tá. Tel. Vá. helyben (Budapest—Újszász-i vonal) 1924-ig Péterihez tartozott, mint leányegyház, ez évben alakult anyaegyházközséggé. Egyházi anyakönyvei 1925 óta vannak. Hozzá tartozik, mint kiegészítő rész Gyömrő fiókegyház, továbbá a gyömrői járásból 3, a nagykáta járásból 2 szórványközség. Mende és Gyömrő képezik a gyülekezet törzsterületét.

Lsz. az anyaegyházközségben 536, Gyömrőn 407. A szórványterületen: a) a gyömrői járásban: Tápiósáp 28, Tápió-

súly 39, Uri 27, összesen 94. b) a nagykatái járásban: Kóka 13, Tápiószecső 24, összesen 37. A szórványterület lélekszáma 135. A teljes gyülekezet lélekszáma **1074**.

Mende nagyközségben a gyülekezet székhelyén (4829 hold) a lakosság száma 2542. E számból evang. 536 (21.08%, ref. 86 (3.38%), r. kat. 1905 (74.94%), g. kat. 1, izr. 13, egyéb vall. 1. A gyülekezet törzsterületén Mende és Gyömrő (9400 hold) a lakosság száma 9534. E számból evang. 943 (9.88%), ref. 2367 (24.82%), r. kat. 5918 (62.07%), g. kat. 77 (0.80%), g. kel. 21, izr. 188 (0.97%), egyéb vallású 20. A szórványterület öt községében (26.707 hold) 16.926 lélek él, mégpedig evang. 131 (0.77%), ref. 253 (1.48%), r. kat. 16.274 (96.14%), g. kat. 19, g. kel. 3, izr. 198 (1.15%), egyéb vallású 51. — A gyülekezet egész közigazgatási területén (36.107 hold), a lakosság száma 26.460. E számból evang. 1074 (4.05%), ref. 2620 (9.90%), r. kat. 22.192 (83.86%), g. kat. 96, g. kel. 24, izr. 386 (1.45%), egyéb vall. 71.

A protestánsok együttes arányszáma az anyaegyházban 24.46%, a törzsterületen 34.70%, a szórványterületen 2.25%, a gyülekezet egész területén 13.95%.

Temploma 1786-ban épült. Az istentisztelet nyelve vasárnaponként d. e. magyar, d. u. tót. Iskolája 2 tantermes két tanítóval. A tanulók száma 74, (73 evang.). A vallástanítást a tanítók végzik.

A gyülekezet kormányzata.

Lp. **Droba Márton** 1923 óta.

F.: **Ifj. Kriskó Mihály** banktisztviselő 1928 óta Mendén.

Mf.: **Ifj. Benyovics Mihály** földműves 1929 óta Mendén.

Kántor: Szrecska György 1926 óta.

Tanítók: Dr. Márok Jánosné, Fassziger Mária 1926 óta és Frecska György 1926 óta.

Gondnok: Kriskó Mihály ny. M. Á. V. altiszt 1930 óta.

Ellenőr: Glózik János 1930 óta.

Jegyző: Szrecska György 1926 óta.

Az egyháztanács tagjainak száma az anyaegyházból 12, Gyömrő fiókegyházból 10, Tápióságáról 1, Tápiósülyről 1, Tápiószecsőről 1, Uriből 1, összesen 26.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

Adatok nem érkeztek.

Mende gondozása alatt áll

Gyömrő fiókegyház.

Gyömrő nagyközség területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye gyömrői járásában. Járási székhely. Ph. Tá. Tel. Vá. helyben. (Budapest—Ujszász-i vonal, Gyömrő—Kócánpuszta állomás.). Fiókegyházzá 1924-ben alakult szórványból. Előbb Péterihez tartozott. Mendétől 5 km távolságra van.

Lsz. 407. Gyömrő nagyközség területén (4571 hold) összesen 6992 lélek él, ebből r. kat. 4013 (57.39%), g. kat. 76. ref. 2281 (32.62%), evang. 407 (5.82%), g. kel. 21, izr. 175 (2.51%) és egyéb vallású 19.

A protestáns hívek arányszáma 38.44%.

Sem temploma, sem iskolája nincsen. A lelkész havonként egyszer tart istentiszteletet az állami elemi iskolában. Az istentisztelet nyelve magyar. Az evang. gyermekek az állami elemi iskolába járnak. A tanulók száma 32. A vallást Csány Imre állami tanító tanítja.

A gyülekezet kormányzata.

F.: dr. Okoliesányi Kuthy Dezső orvos, egyet. m tanár, Budapest. 1925 óta.

Kántor: Csány Imre áll. tanító.

Gondnok: Felesány József 1927 óta.

Jegyző: Csány Imre 1922 óta.

Az egyháztanács tagjainak száma 10.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

Adatok nem érkeztek.

7. Nyáregyháza.

Nyáregyháza nagyközség területén Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye monori járásában. Ph., tá., tel. helyben, V. á. Pilis. (5 km.) Régebben Pilisnek leányegyháza volt. 1903-ban alakult anyaegyházzá. Egyházi anyakönyvei 1903-tól vannak. Hozzá tartozik mint szórvány Újhartyán-Lengyelfalva az alsódabasi járásban.

Lsz. Az anyaegyházban 687, (a belsőterületen 289, a tanyákon 398). Újhartyán-Lengyelfalván 114; a teljes lélekszám 801.

Nyáregyháza nagyközségben (15.951 hold) 4173. lélek él, ebből r. k. 2740 (65.65%), g. kat. 6, ref. 725 (17.37%), evang. 687 (17.36%), g. kel. 6, izr. 8, egyéb vall. 1. A szórványban (Újhartyán-Lengyelfalva) (11.806 hold) a lakosság száma 5139,

ebből r. k. 4815 (93.69%), g. k. 6, ref. 182 (3.94%), evang. 114 (2.21%), g. kel. 4, izr. 16, egyéb vall. 2. A gyülekezethez tartozó egész területen (27.757 hold) összesen 9312 lélek él, még pedig r. k. 7555 (81.13%), g. k. 12, ref. 907 (9.73%), evang. 801 (8.61%), g. kel. 10, izr. 24, egyéb vall. 3. A protestáns hívek arányszáma az anyaegyházban 34.73%, a szórványban 5.75%, s az egész területen 18.34%.

Temploma közös a ref. egyházzal. Templomon kívül istentisztelet van a külsőtelki áll. iskolában a nagy ünnepeken. Az istentisztelet nyelve kizárólag magyar. Felekezeti iskolája nincs a gyermekek áll. iskolába járnak, számuk 120 (ref. 118, kat. 504). A községi iskolában az evang. tanulók száma 4. A vallástanítást mindenütt a lelkész végzi.

Szektás mozgalomról jelentés nem érkezett.

A gyülekezet kormányzata.

Lp. **Rácz Gyula** 1903 óta.

F.: **Török József** MÁV. főmérnök és földbirtokos (Budapest, VIII., Baross-utca 36. és Tápiószele) 1927 óta.

Mf.: **Dr. Riccsánszky Endre** közs. orvos, Nyáregyházán 1932 óta.

Kántor:

Gondnok: Kozma Mihály 1927 óta.

Ügyész: Dr. Baltigh Árpád 1932 óta.

Jegyző:

Az egyháztanács tagjainak száma 14, akik közül egy az újhartyáni hívek választottja.

Egyházépítő intézmények és egyesületek

Adatok nem érkeztek.

8. Péteri.

Péteri nagyközség területén, Pest-Pilis- Solt-Kiskun vármegye gyömrői járásában. Ph. Táv. Tel. helyben. Vá. Hosszú-berek-Péteri (Budapest—ceglédi vonal). Először 1742-ben alakult egyházzá, 1749-től 1763-ig Maglód, utóbb Bénye fiókegyháza volt. 1763—1781-ig szünetelt. A türelmi rendelet évében újjáalakult. Hozzá tartozik mint kiegészítő rész Monor misszióegyházközség, továbbá Vasad és Üllő, mint szórványterület. Mindkét község a monori járásban. 1924-ig Mende és Gyömrő is hozzá tartozott.

Lsz. Az anyaegyházban 1678. Monoron 592, Üllőn 188, Vasadon 162. A gyülekezet teljes lélekszáma **2620**.

Péteri nagyközség területén (1934 hold) összesen 1876 lélek él. E számból evang. 1678 (89.44%), ref. 31, r. kat. 154 (8.21%), g. kat. 4, egyéb vallású 9. Monor nagyközség missziói fiókegyház területén (10.747 hold) a lakosság száma 12.886. Ebből evang. 592 (4.59%), ref. 5908 (45.18%), r. kat. 5814 (45.15%), g. kat. 57, g. kel. 21, izr. 445 (3.45%), baptista 37, egyéb vallású 12. A gyülekezet törzsterületét Péteri és Monor alkotja. Monornak anya egyházzá alakulása azonban közvetlen külsőben áll.

A szórványterületen (Üllő és Vasad) összesen 14.176 holdon) a lakosság száma 8522, ebből evang. 350 (4.10%), ref. 2251 (26.41%), r. kat. 5772 (67.73%), g. kat. 27, g. kel. 19, izr. 102 (1.19%). A szórványterülethől Üllő közvetlenül az anyaegyház, Vasad pedig a monori missziói kirendeltség gondozása alatt áll.

Az egyházközség közigazgatása alá eső területen (26.857 hold) a lakosság száma 23.284. E számból evang. 2620 (11.25%), ref. 8190 (35.17%), baptista 37, róm. kat. 11.740 (50.42%), gör. kat. 82, gör. kel. 40, izr. 547 (2.34%), egyéb vall. 28.

A protestánsok együttes arányszáma Péterin a gyülekezet székhelyén 90.00%, Monoron 49.70%, a szórványterületen 30.51%, a gyülekezet egész közigazgatási területén 46.42%.

Temploma 130-ban épült és műemlék. Az istentisztelet nyelve magyar és tót, feles arányban, d. e. magyar, d. u. tót. A hétköznapi könyörgések arányszáma magyar és tót 1:2 arányban. Iskolája 3 tantermes, 3 tanítóval. Iskolája 1783-ban nyílt meg, új épületét 1910-ben emelte. A tanulók száma 192 (evang. 181, r. kat. 10, gör. k. 1). A vallástanítást az osztálytanítók végzik.

Az egyházközség kormányzata.

Lp. **Csaba Gyula** 1914 óta.

Mf.: **Kuszenda József** ny. közs. főjegyző, Bényén, 1902 óta.

Tanítók: Bartal Béla ig. és kántor 1920 óta, Huber Zsigmond 1924 óta, Schuchtár Gizella 1918 óta.

Gondnokok: Tucsni Mihály és Szenyon Mihály 1930 óta.

Az egyháztanács tagjainak száma: 20.

Egyházépítő intézmények és egyesületek

1. *Legényegylet.* Célja: valláserkölcsei és hazafias szellemi önképzés. Alakult 1921. Tagok száma: 35. *Elnöke:* Csaba Gyula lelkész. *Alelnök:* Ifj. Szmeló Sándor. Választmányi tagok száma: 8

2. *Isk. Ifjúsági könyvtár*: Keletkezés éve 1909. Kötetek száma 210. Könyvtáros: Bartal Béla ig. tanító.

Péteri gondozása alatt áll, mint külön missziói kirendeltség.

Monor fiókegyház.

Monor nagyközség területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye monori járásában, járási székhely. Ph. Táv. Tel. Vá. helyben. (Budapest—ceglédi vonal). Fiókegyházzá 1912-ben alakult szórványból. Az anyegyháztól 5 km távolságra van. Hozzátartozik és gondozása alatt áll Vasad (3 km).

Lsz. Monoron 592 (a belső területen 484, a külső területen 158), Vasadon 162. Összesen: 754. — Monor területén (10.747 hold) összesen 12.886 lélek él, amelyből evang. 592 (4.59%), ref. 5908 (45.84%), r. kat. 5814 (45.11%), g. kat. 57, g. kel. 21, izr. 445 (3.45%), baptista 37, egyéb vallású 12. Vasad szórványhelyen (5810 holdon) 1772 lélek él, ebből evang. 162 (9.14%), ref. 849 (47.91%), r. kat. 757 (42.72%), g. kat. 1, g. kel. 2, izr. 0, egyéb vallású 1.

Az egész missziói körzet területén (16.557 hold) a lakosság száma 14.658; e számból evang. 754 (5.14%), ref. 6757 (46.09%), baptista 37, r. kat. 6571 (44.82%), g. kat. 58, g. kel. 23, izr. 445 (3.03%), egyéb vallású 18. — A protestáns hívek együttes arányszáma 51.23%.

Temploma nincs, az istentiszteleteket az áll. elemi iskolában tartják. Az istentisztelet nyelve magyar. A gyermekek az áll. elemi iskolába járnak, számuk 73. A vallást a fiókegyház gondozásával megbízott egyházmegyei segédlelkész tanítja, ugyan ő tartja az istentiszteleteket is.

A fiókegyház kormányzata

Missziói gondozó s. lelkész **Detre Lajos** egyházm. s. lelkész 1935 óta.

F.: **dr. Lehotzky Antal** kir. közjegyző, kormányfőtanácsos, Johannita rend lovagja 1912 óta.

Kántor:

Gondnok: Pál István gazdálkodó 1912 óta.

Jegyzők: Kovács József és Kelemen Samu.

Az egyháztanács tagjainak száma 27. A fiókegyház az anyaegyház közgyűlésén és presbiteriumában nincsen képviselve.

Egyházépítő intézmények és egyesületek

Adatok nem érkeztek be.

9. Pilis.

Pilis nagyközség területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye monori járásában. Ph. Tá. Tel. Vá. helyben. (Budapest ny. p.-u.—ceglédi vonal). Anyaegyházzá 1721-ben alakult, egyházi anyakönyvei 1722-ben nyíltak meg. Hozzátartozik Dánszentmiklós fiókegyház, ugyancsak a monori járásban.

Lsz. Az anyaegyházban 5355, Dánszentmiklóson 443; a teljes gyülekezet lélekszáma 5798.

Pilis nagyközségben, a gyülekezet központjában (8136 holdon) összesen 7215 lélek él, ebből r. k. 1355 (18.78%), g. kat. 13, ref. 332 (4.60%), evang. 5355 (74.22%), g. kel. 10, izr. 136 (1.88%), egyéb 14, Dánszentmiklós fiókegyház területén (6692 holdon) a lakosság száma 1951, e számból r. k. 1368 (70.11%), gör. kat. 7, ref. 128 (6.56%); evang. 443 (22.70%), g. kat. 1, izr. 4. A teljes gyülekezet közigazgatási területén (14.828 hold) összesen 9166 lélek él, ebből r. k. 2723 (29.70%), g. k. 20, ref. 460 (5.18%), evang. 5798 (63.25%), g. kel. 11, izr. 140 (1.52%), egyéb 14.

A protestáns hívek arányszáma Pilisen 78.82%, Dánszentmiklóson (29.26%), az egész területen 68.43%.

Szektás mozgalom főleg a baptizmus irányában jelentkezett. Híveinek imaházuk van, azonban a népszámlálás adatai szerint az evang. egyházból nem léptek ki, mert összesen csak 14 egyéb vallású van nyilvántartva. A mozgalom jelenleg hanyatlóban van.

Temploma 1784-ben épült, jórészt a Beleznay-család segítségével; régebbi temploma 1724—1784-ig állt ugyanazon a helyen. Az istentisztelet nyelve magyar és tót 1 : 2 arányban. Vasárnaponként délelőtt van ifjúsági istentisztelet. Felekezeti iskolája nincsen. Az állami elemi iskolába 800 evang. gyermek jár, akiknek vallásbeli oktatását külön vallástanító lelkész végzi.

A gyülekezet kormányzata.

Lp. **Honéczy Pál** esperes 1922 óta.

Vallástanító lelkész: **Keveházi (Kümmmerle) Ottmár** 1927 óta.

F.: **Dr. Lehotzky Antal** kir. közjegyző Monor, 1903 óta.

Kántor: **Lustyik János** 1924 óta.

Gondnokok: **Malik János** 1927 óta, **Csajka János** 1930 óta.

Jegyző: **Lustyik János** 1924 óta.

Az egyháztanács tagjainak száma az anyaegyházból 24, a fiókegyházból 12, összesen 36.

Egyházépítő intézmények és egyesületek:

1. *Nőegylet.* Alakult 1927-ben, tagok száma 21. Célja: jótekonyság, a templom rendbentartása, a szegények, öregek gondozása. *Elnöke:* Honéczy Pálné. *Aelnök:* Kemenczay Istánné. *Titkár:* Honéczy Pál. *Jegyző:* Pap Vilma. *Pénztáros:* Postha Lajosné. A választmányi tagok száma: 24.

2. *Leányegylet.* A nőegylet vezetése alatt a leányok vallás-erkölcsi nevelésével és az evangélikus öntudat ébrentartásával foglalkozik.

3. *Evang. Luther Szövetség* helyi szervezete; munkaköre egyházépítés és szociális munka. *Elnöke:* Honéczy Pál lelkész. *Titkára:* Nitschinger Lajos.

4. *Sárkány Sámuel cserkészcsapat.* Alakult 1929-ben. *Parancsnok:* Keveházi Ottmár vallástanító lelkész.

Pilisnek gondozása alatt áll:

Dánszentmiklós fiókegyház.

Dánszentmiklós nagyközség területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye monori járásában. Ph. Tel. helyben, Tá. Vá. Alberti-Irsa, e . . . km, esetleg Pilis . . . km. Az anyaegyház-tól 6 km távolságra van. Fiókegyházzá 1923-ban alakult szórványból.

Lsz. 443. A lakosság száma (6692 holdon) 1951 lélek, mégpedig r. kat. 1368 (70.11%), g. kat. 7, ref. 128 (6.56%), evang. 443 (22.70%). A protestáns hívek arányszáma 29.26%.

Temploma nincs, a lelkész évente 3 istentiszteletet tart a községi iskolában. Az istentisztelet nyelve kizárólag magyar. Iskolája nincsen, az evang. tankötelesek a községi iskolába járnak, ahol a vallást a községi tanító tanítja.

A gyülekezet kormányzata.

Elnöksége az anyaegyház elnöksége.

Gondnok: Gál János 1925 óta.

Evang. vallástanítók a községi iskolában: Holub Sándor 1923 óta és Fazekas Lajos 1930 óta.

Az egyháztanács tagjainak száma 12.

Egyházépítő intézmények és egyesületek:

Adatok nem érkeztek be.

10. Tápiószele.

Tápiószele nagyközség területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye nagykátaí járásában. Ph. Táv. Tel. Vá. helyben (Budapest—Ujszász—Szolnok-i vonal). Anyaegyházzá 1838-ban alakult, előbb Tápiószentmártonhoz tartozott. Hozzátartozik Farnos leányegyház, mint kiegészítő rész; szórványterülete 3 község a nagykátaí és abonyi járásban. Anyakönyvei 1834 óta vannak.

Lsz. Tápiószelén 304, Farnos leányegyházban 333; szórványterületén: Tápiógyörgyén 25, Újszászon (abonyi járás) 10, Zagyvarékáson (abonyi járás) 7. A teljes gyülekezet lélekszáma **679**.

A gyülekezet törzsterületét Tápiószele és Farnos képezi.

Tápiószele község, az anyaegyház székhelyének területén (15.599 hold) összesen 9817 lélek él, még pedig 304 evang. (3.09%), ref. 1797 (17.97%), r. kat. 7638 (77.80%), g. kat. 15, g. kel. 1, izr. 88 (0.89%), egyéb vallású 6. A gyülekezet törzsterületén (Tápiószele és Farnos összesen 22.570 hold) a lakosok száma 13.001. Ebből evang. 637 (4.90%), ref. 1932 (14.86%), r. kat. 10.300 (79.22%), g. kat. 28, g. kel. 19, izr. 106 (0.81%), egyéb vallású 7.

A szórványterületen (26.834 hold) a lakosság száma 17.021; e számból evang. 42 (0.24%), ref. 566 (3.32%), r. kat. 16.259 (95.28%), g. kat. 10, g. kel. 17, izr. 119 (0.69%). Az egyházközség egész közigazgatási területén (49.404 hold) a telje s lélekszám 30.022, mégpedig evang. 679 (2.26%), ref. 2498 (8.32%), r. kat. 26.559 (88.46%), g. kat. 28, g. kel. 19, izr. 225 (0.74%).

A protestánsok együttes arányszáma Tápiószelén 21.06%, a törzsterületen 19.76%, a szórványban 3.56%, az egész közigazgatási területen 10.58%.

Temploma 1826-ban épült. Az istentisztelet nyelve kizárólag magyar. Elemi iskolája 1 tantermes, egy tanítóval. A tanulók száma 38 (23 ev., 8 ref., 7 r. kat.). Az áll. elemi iskolában 6, a r. kat. iskolába 1, a ref. iskolába 19 evang. gyermek jár, akiknek vallásbeli oktatását a lelkész végzi. Az összes ev. tanulók száma 64.

Szektás mozgalom. 1924 óta vannak baptisták. A mozgalom azonban hanyatlóban van. Gyermekeiket evang. iskolába és templomba járatják. Hivatalosan az egyházközségből nem léptek ki.

A gyülekezet kormányzata.

Lp. **Bódy Pál** érd. esperes 1910 óta.

F.: **Benedicty Béla** földbirtokos Tápiószele 1925 óta.

Mf.: **Gombos Ernő** földbirt., Cegléd és Tápiószele 1916 óta.

Kántortanító: Szenyon Pál 1929 óta.

Gondnok: Vághy Pál 1922 óta.

Ellenőr: Rakitovszky László közs. számtiszt.

Jegyző: Szenyon Pál 1929 óta.

Az egyháztanács tagjainak száma az anyaegyházból 14, a szórványból 1, összesen 15.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

1. *Nőegylet.* Alakult 1918-ban. A tagok száma 14. Célja: jótékonyosság, a szegények, öregek gondozása. *Elnöke:* Bódy Pálné. *Titkára:* Bódy Pál. *Jegyzője:* Szenyon Pál. *Pénztárosa:* Vághy Boriska. Választmánya nincs.

2. *Az Egyházi Gyámintézet helyi szervezete.* Vezetősége az egyházközség elnöksége.

Tápiószele anyaegyház gondozása alatt áll:

Farmos leányegyház.

Farmos nagyközség területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye nagykátai járásában. Leányegyházzá 1846-ban alakult szórványból. Az anyaegyháztól 5 km távolságra van.

Lsz. 333. Farmos nagyközség területén (6975 hold) összesen 3184 lélek lakik, még pedig r. kat. 2662 (83·60%), gör. kat. 3, ref. 167 (5·2%), evang. 333 (10·45%), gör. kel. 1 és izr. 18. A protestáns hívek együttes arányszáma 15·69%.

A szektás mozgalmak közül az adventisták terjedtek el, azonban az egyházból hivatalosan nem léptek ki, adót fizetnek, és temetésnél az evang. lelkész szolgálatát igénybe veszik. A terjedés és hódítás ez idő szerint szünetel.

Temploma 1859-ben épült. Az istentisztelet nyelve kizárólag magyar; a lelkész havonta egy, a tanító három istentiszteletet tart.

Iskolája 1 tantermes, egy tanítóval. A tanulók száma 70, (56 evang., 13 ref., 1 izr.). A vallástanítást a tanító végzi.

A gyülekezet kormányzata.

F.: báró **Kaas Andor** földbirtokos, Farmos. 1920 óta.

Kántortanító: Keresztes István 1910 óta.

Gondnok: Csákó Pál 1921 óta.

Az egyháztanács tagjainak száma 12. A leányegyház az anyaegyház presbitériumában nincs képviselve.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

1. *Nőegylet.* Alakult 1916-ban. Tagok száma 18. Célja: jótekonyság és a templom rendbentartása. *Elnöke:* Bódy Pálné. *Alelnök:* Keresztes Istvánné. *Titkár:* Bódy Pál. *Jegyző:* Keresztes István. *Pénztáros:* Bobály István.

2. *Egyházi Gyámintézet helyi szervezete.* Vezetősége a gyülekezet vezetésére.

11. Tápiószentmárton.

Tápiószentmárton nagyközség területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye nagykátai járásában. Ph. Tá. Tel. helyben. Vá. Nagykáta (Máv. Budapest—újszászi vonal) a községtől 15 km távolságra. (Autóbuszközlekedés Tápióbicskén át). Területe gyakran változott, jelenleg az anyagyülekezetten kívül hat szórványközségből áll (valamennyi a nagykátai járásban).

Lsz. az anyagyülekezetben 1261. A szórványközségekben: Tápióbicske (— km) 111, Tápióság 3, Tóalmás 17, Szentlőrinc-káta 2, Szentmártonkáta (— km) 32, Nagykáta (15 km) 83. A szórvány lélekszáma összesen 248. A teljes gyülekezet lélekszáma 1509.

A gyülekezet székhelyén Tápiószentmártonban (18.151 hold) a lakosság száma 5367, e számból evang. 1261 (23.47%), ref. 378 (7.04%), r. kat. 3661 (68.21%) izr. 21, egyéb vallású (jobbára felekezetenélkül baptisták, vagy reszketők) 42. A szórványterületen (6 község, 47.841 hold) a lakosság száma 27.463. E számból evang. 248 (0.90%), ref. 2659 (9.64%), r. kat. 24.104 (87.76%), g. kat. 28, g. kel. 10, izr. 383 (1.38%). A gyülekezet teljes közigazgatási területén (65.992 hold) 32.830 lakos él. E számból evang. 1509 (4.59%), ref. 3034 (9.25%), r. kat. 27.765 (84.57%), g. kat. 32, g. kel. 10, izr. 404 (1.23%).

A protestánsok együttes arányszáma a gyülekezet székhelyén 30.51%, a szórványterületen 10.54%, az egész területen 13.84%.

Szektás mozgalom 1928 óta jelentkezett, nagyobb eredmény nélkül. Baptisták, pünkösdiel és reszketők csoportjára oszlanak. Az egyházi adót $\frac{3}{4}$ részt megfizetik, templomba nem járnak, a lelkész szolgálatával nem élnek. A mozgalom terjedése ez idő szerint szünetel.

Temploma 1847-ben épült. Az istentisztelet nyelve magyar; téli időszakban vannak reggeli könyörgések, adventben és böjtkorban írásmagyarzatok. Iskolája 3 tantermes, három tanítóval. A tanulók száma 169 (165 evang., 1 ref., 2 r. kat.). A vallástani-tást a tanítók végzik.

A gyülekezet kormányzata.

Lp. Pál Béla 1928 óta.

F.: Turáky Dezső járásbír. elnök Kispesten
(Budapest, VIII., Üllői-út.

Mf.:

Kántortanítók: Fecske Pál 1920 óta, Raffay Lajos 1910 óta.

Tanító: Keresztúri Zsófia 1927 óta.

Gondnok: Fejős István ———— óta.

Jegyző: Raffay Lajos tanító ———— óta.

Az egyháztanács tagjainak száma az anyaegyházból 23, Tápióbicskéről 1, összesen 24.

Egyházépítő intézmények és egyesületek.

1. Az *Evang. Luther Szövetség* helyi szervezete: Munkaköre az orsz. Szövetség alapszabályaiban van meghatározva. *Elnök:* Üresedésben. *Alelnök:* Pál Béla lelkész. *Pénztáros:* Fejős István. A szövetség különböző szakosztályokra oszlik:

a) Nőegylet: Alakult 1928-ban, a tagok száma 70. Hivatása jótékonyság, a templom, az ifjúság, szegények és öregek gondozása. *Elnöke:* Pál Béláné. *Alelnöke:* Fecske Pálné. *Titkára:* Borsos Mihályné. *Jegyzője:* Keresztúri Zsófia. *Pénztárosa:* özv. Filipcsei Pálné.

b) Leányegylet: a nőegylet felügyelete és irányítása mellett, mint alosztály működik.

c) Legényegylet: Alakulása éve: 1928. A tagok száma 40.

2. Az *Egyházi Gyámintézet* helyi szervezete. Vezetősége az egyházközség elnöksége.

12. Vecsés missziói egyházközség.

Vecsés nagyközség területén, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye monori járásában. Ph. Tá. Tel. Vá. helyben, (Budapest—ceglédi vonal, Vecsés és Vecsés-Kertekalja állomások). 1923-ig Maglódhoz tartozott, mint szórvány, később, mint fiókegyház. 1923-ban alakult missziói egyházközséggé, kirendelt segédlelkész lelkigondozása alatt. Első gondviselő lelkész dr. Helle Ferenc volt, akinek köszönhető a gyülekezet szervekedése és a templomépítés. Őt követte rövid ideig Mina János. A gyülekezetet kizárólag vecsési evang. hívek alkotják.

Lsz. 489.

A község területén (7753 holdon) 13.006 lélek él, ebből evang. 489 (3.75%), ref. 1292 (9.93%), r. kat. 10.904 (83.83%), g. kat. 96, g. kel. 16, izr. 166 (1.27%), egyéb vallású 43.

Temploma 1930—31-ben épült. Az istentisztelet nyelve magyar. Istentisztelet minden vásár- és ünnepnapon van. Evang. iskolája nincsen, a gyermekek részint állami (61 tanuló), részint községi (15 tanuló), részint r. kat. felekezeti iskolába (25 tanuló) járnak. A vallástanítást a missziói lelkész végzi.

A gyülekezet kormányzata.

Missziói gondozó lelkész: **Hegedűs Lajos** 1933 óta.

F.: **Porvay Sándor** MÁV. felügyelő 1924 óta.

Kántor: Greschó János ny. ig. tanító 1922 óta.

Gondnokok:

Jegyző:

Pénztáros:

Az egyháztanács tagjainak száma 12.

Egyházépítő intézmények és egyesületek

1. Női biblia egyesület. Alakult 1930-ban. A tagok száma változó. Hivatása jótékonyság, a templom rendben tartása, hitéletet nem élők kitérés gondolatával foglalkozók, jegyes párok látogatása és felvilágosítása, bibliaórák tartása. *Elnöke*: Dr. Helle Ferencné. *Pénztárosa*: Greschó Ilona. Az egyház területén vannak baptisták, akik jelenleg még hódító erővel bírnak, azonban nem az evang. egyházból váltak ki. Felekezet-nélküliek egyáltalán nincsenek.

VIII. Elszak tott egyházmegyék.

1. Bácsi egyházmegye.

A bácsi egyházmegye 1791-ben keletkezett, mint bács-szerémi esperesség 13 egyházközségből 15.608 lélekkel. Első esperese s tulajdonképen alapítója Sztehló András petrováci (Petróc) lelkész, első felügyelője Kiss József zombori kincstári építési igazgató. 1900-ban az egyházmegyének 39 anya-gyülekezete volt 81.599 lélekkel, 105 tanítóval. Ez évben a szerémségi egyházközségek kiváltak s külön egyházmegyévé alakultak „Horvát-szlavon egyházmegye“ név alatt (8 anya-egyház).

1919-ben az egyházmegye 33 anyaegyházközségből állt. Az egyházmegyéből csupán a bajai gyülekezet maradt magyar uralom alatt a felső bácskai szórványterülettel. Baja a pestmegyei alsó egyházmegyéhez csatlakozott.

Az elszakított egyházrészek mind Bács-Bodrog megye területén vannak és kebelőbe tartoznak. A gyülekezeteknél a járást külön megjelöljük. Anyaegyházától elszakított leánygyülekezet nincsen a megye területén; csak egyetlen szórványhely, a csongrádmegyei Horgos (Szabadka).

Az anyaegyházak sora a következő:

1. **Bácsfeketehegy** nagyközség a topolyai járásban, 2 tanítóval, 1438 lélekkel. Alakult 1860-ban.

2. **Bácsújfalu** nagyközség a hódtsági járásban, 2 tanítóval. Lsz. az anyában 1651, a szórványban (4 község) 76, összesen 1727. Alakult 1787.

3. **Bajsa** nagyközség a topolyai járásban, kéttermes iskolával. Lsz. a központban 1142, a szórványban (4 község) 236 (Topolya 128). Összesen 1378 lélek. Alakulás éve 1785.

4. **Bulkeszi** nagyközség a német-palánkai járásban, négytantermes iskolával, 2823 lélekkel. Alakulás éve 1786.

5. **Cservenka** nagyközség a kulai járásban, az anyában 8, Bácskula leányegyházban egy termes iskolával. Lsz. az

anyában 5462, Bácskula leányegyházban 270, a szórványban (2 község) 169 (Ó-Szivác 155). A teljes lélekszám 5901. Alakult 1785.

6. **Dunagálos** (Glozsán) nagyközség az újvidéki járásban, négytantermes iskolával. Lsz. az anyában 2547, Dunacsében 301, Begecsen 165, összesen **3013** lélek. Alakult 1770.

7. **Káty** nagyközség a titeli járásban (községi iskola), 976 lélekkel. Alakult 1840.

8. **Kiskér** nagyközség a kulai járásban, háromtantermes iskolával, 3443 lélekkel. Szórványa egy község, Turja 15 lélekkel. Összesen 3458. Alakult 1786.

9. **Kiszács** nagyközség az újvidéki járásban, héttantermes iskolával. Lsz. az anyában 4139, a szórványban (Piros község) 93 lélek. Összesen 4232. Alakult 1787.

10. **Kölpény** nagyközség az újvidéki járásban, háromtantermes iskolával. Lsz. 2018. Alakult 1821.

11. **Kuczora** nagyközség a kulai járásban, kéttantermes iskolával, 959 lélekkel. Alakult 1811.

12. **Liliomos** nagyközség a hódásági járásban, kéttantermes iskolával. Lsz. az anyában 1247, négy szórványközségben 92, összesen 1339. Alakult 1790.

13. **Ó-Becse** nagyközség az ó-becsei járásban; iskolája nincsen. Lsz. az anyában 139, a szórványban Zenta 62, 4 község 88. Összesen 279. Alakult 1898.

14. **Ókér** nagyközség az újvidéki járásban, négytantermes iskolával, 2547 lélekkel.

15. **Ó-Verbász** nagyközség a kulai járásban, háromtantermes iskolával, Szenttamáson egytantermes iskolával. Lsz. az anyában 1497, Szenttamáson 355. Összesen 1852. Alakult 1850.

16. **Palánka** nagyközség a palánkai járásban, egytantermes iskolával. Lsz. az anyában 935, a szórványban (4 község) 45, összesen 970. Alakult 1860.

17. **Petrőcz** nagyközség az újvidéki járásban, kilencstantermes iskolával, 7349 lélekkel. Alakult 1733.

18—19. **Pincéd** nagyközség a hódásági járásban, két anyagyéyházzal, összesen hattantermes iskolával (beleértve az úrszentiváni leányegyház iskoláját is). Lsz. Pincéden 3299, Úrszentiván leányegyházban 183, a szórványban (2 község) 65, összesen 3447 lélek. Alakult a felső gyülekezet 1791, az alsó 1874. évben.

20. **Sajkásszentiván** nagyközség a titeli járásban (községi iskola). Lsz. az anyában 1193, a szórványban (2 község) 65, összesen 1258. Alakult 1877.

21. **Szabadka** önálló törvényhatóság (ev. iskola nélkül). Lsz. az anyában 511, a szórványban (5 község) 294, összesen 805. Alakult 1886.

22. **Szeghegy** nagyközség a topolyai járásban, nyolctantermes iskolával. Lsz. az anyában 4977, Kishegyes szórványközségben 105 l. összesen 5082 lélek. Alakult 1786.

23. **Szilbács** nagyközség a palánkai járásban. Egytantermes iskola. Lsz. az anyában 1046. Két szórványközség 175 l. (Szépliget 172.), összesen 1221 lélek. Alakult 1818.

24. **Tiszaistvánfalva** nagyközség az újvidéki járásban 3 tantermes iskola. Lsz. az anyában 2092, egy szórványközségben 49 l., összesen 2141 lélek. Alakult 1786.

25. **Tizsakálmánfalva** nagyközség a titeli járásban, egytantermes iskolával. Lsz. az anyában 894, a szórványban (2 község) 82, összesen 976. Alakult 1894.

26. **Titel** nagyközség a titeli járásban (ev. iskola nélkül). Lsz. Titelen 723, a szórványban (2 község) 114, összesen 837. Alakult 1891.

27. **Torzsa** nagyközség a kulai járásban, háromtantermes iskolával, árvaházzal, 1847 lélekkel. Alakult 1785.

28. **Új-Sové** (Ó-Sovéval) nagyközség az újvidéki járásban, kéttantermes iskolával, 1359 lélek. Alakult 1819.

29. **Új-Verbász** nagyközség a kulai járásban, kilenctantermes iskola, 3711 lélek. Alakult 1784.

30. **Újvidék** önálló törvényhatóság, négytantermes iskolával. Lsz. Újvidéken 3089. Szórványa 4 község: Kamenica 30, Ó-Futak 216, Új-Futak 380, Pétervárad 200 lélekkel. Összesen 3915 lélek. Alakult 1800.

31. **Zombor** önálló törvényhatóság (iskolája nincsen). Lsz. Zomborban 257, Apatin fiókegyházban 34; 19 szórványközségben 337, összesen 628. Alakult 1904.

32. **Zsablya** missziói központ a zsablyai járásban (iskolája nincsen). Lsz. Zsablyán 267, a fiókegyházakban: Boldogasszonyfalván 297, Csurgón 113, Nádalján 106 (2 szórványhelyen 7), összesen 788. Alakult 1900.

A békekötés a régi bácsi egyházmegyéből elszakított 32 anya-, 3 leány-, 4 fiókegyházat, a szórványhelyekkel együtt 3 törvényh. jogú, 2 megyei várost, 99 nagy- és kisközséget 69.469 lélekkel, 30 elemi iskolával, összesen 95 tanteremmel; továbbá egy árvaházat (Torzsán), s egy evangélikus jellegű községi főgimnáziumot (Új-Verbászon).

2. Bánsági egyházmegye.

A bánsági egyházmegye evangélikusai II. József idejében vándoroltak mostani lakóföldjükre s legrégebb gyülekezeteik is ekkor keletkeztek, azonban az állandó néphullámozás, ideoda költözés miatt néhány évi fennállás után meg is szűntek. Az állandó jellegű alakulások az 1791. évi zsinat után történtek, bár még ekkor is akadt megszűnő gyülekezet (Théés, 1830-ban 30 évi fennállás után). A bánsági gyülekezetek 1782—1791, a pest-békési egyházmegyéhez tartoztak. 1791-ben a békési és bánsági egyházak különváltak a pestmegyei egyháztól és külön egyházmegyét alkottak. A bánsági gyülekezetek azonban keletkezésük kora óta, tehát 1781—1812-ig külön dekanatust, 1812—1835-ig pedig külön alespereséget alkottak, végre 1836-ban teljesült régi vágyuk s önálló egyházmegyébe tömörültek. Az új egyházmegye felügyelői pár év híján napjainkig kivétel nélkül a sédemi báró Ambrózy családból kerültek ki; első esperese szintén az Ambrózy családból való volt (Ambrózy Mátyás). E név egyházunkban tisztelt régi ároni név s egy tiszakerületi püspök is viselte.

A bánsági egyházak egytől-egyig áldozatul estek a trianoni békének. Földrajzi helyzetük szerint Torontál, Temes és Krassó-Szörény vármegyék területére esnek.

Az egyházközségek felsorolását megyék szerint végezzük; hogy mely állam hatalmába tartoznak jelenleg, azt később, jelenlegi egyházi beosztásuknál tüntetjük fel.

A) Torontál vármegye.

1. **Antalfalva** nagyközség az antalfalvai járásban. (Elemi iskolája nincsen.) Lsz. Antalfalván 4301, 10 szórványközségben (Torontálvásárhelyen 121) 317, összesen 4618 lélek. Alakult 1802.

2. **Felső-Aradi** nagyközség a nagybecskereki járásban, négytantermes iskolával. Lsz. Felső-Aradin 2200, Alsó-Aradin 162, hat szórványközségben 16, összesen 2216. Alakult 1785.

3. **Ferenchalom** nagyközség a pancsovai járásban (iskolája nincs). Lsz. az anyában 3673, három községben 91. Összesen 3764 lélek. Alakult 1792.

4. **Hertelendyfalva** nagyközség a pancsovai járásban (iskolája nincs). Lsz. az anyában 1617, 4 szórványközségben (Tárcsó 84) 172. Összesen 1789. Alakult 1886.

5. **Istvánvölgy** nagyközség a bánlaki járásban (iskola nélkül). Lsz. az anyában 1268, Árkod fiókegyházban 101; 13 szórványhelyen (Zichyfalva 93, Szentjános 61, Györgyháza 58) 507, összesen 1875. Alakult 1810

6. **Nagybecskerek** megyei város (el. isk. nincs). Lsz. a központban 813; 8 szórványhelyen (Katalinfalván 81) 112, összesen 925 lélek. Alakult 1820.

7. **Nagy-Erzsébetlak** nagyközség a nagybecskereki járásban (iskola nélkül). Lsz. az anyában 929, 4 szórványhelyen 44, összesen 973. Alakult 1891.

8. **Nagykikinda** megyei város, 1 tantermes iskolával. Lsz. az anyában 208, a szórványban (8 község, Valkány 98) 223, összesen 431. Alakult 1840.

9. **Nagylajosfalva**, az antalfalvai járásban (iskola nélkül). Lsz. egy szórványfaluvál (2 l.) 4017. Alakult 1808.

10. **Pancsova** önálló törvényhatóság (isk. nélkül). Lsz. két szórványhellyel (13 l.) 1992. Alakult 1854.

11. **Tiszaszentmiklós** nagyközség a törökkanizsai járásban, 1 tantermes iskolával. Lsz. 385.

12. **Törökbecse** nagyközség a törökbecsei járásban. (Isk. nélkül.) Lsz. az anyában 47; 30 szórványhelyen (Törökkanizsa 67) 149. Összesen 196. Alakult 1814.

13. **Új-Sándorfalva** nagyközség az alibunári járásban. (El. isk. nincsen.) Lsz. az anyában 802, 6 szórványhelyen 87, összesen 889. Alakult 1841.

Torontálban az evangélikusok lélekszáma 24.570.

B) Temes megyében.

1. **Birda** nagyközség a dettai járásban, 1 tantermes iskolával. Lsz. az anyában 604 (Detta fiókegyházban 91, 10 szórványhelyen (Sósd 356) 406, összesen 1001. Alakult 1842.

2. **Homokos** nagyközség a kevevári járásban (községi iskola). Lsz. az anyában 2056, Kevevéra fiókegyházban 123, kilenc szórványhelyen (Homokbálványos 210) 348, összesen 2527. Alakult 1822.

3. **Liebling** nagyközség a csáki járásban, 6 tanerős iskolával. Lsz. az anyában 4104, a szórványban (13 község) 275, összesen 4379. Alakult 1786.

4. **Temesbökény** a dettai járásban (iskola nincsen). Lsz. az anyában 516, Mezősomlyó fiókegyházban 95, a szórványban (1 község) 5, összesen 616. Alakult 1918.

5. **Temesvár** önálló törvényhatóság. (Közs. iskola.) Lsz. a központban 1603, a szórványban (80 község) 439, összesen 2042. Alakult 1824.

6. **Temesvukovár** nagyközség a buziási járásban. (Elemi iskola nincsen.) Lsz. az anyában 552, Tésfalva fiókegyházban

(hajdan anyaegyház) 81, a szórványban (17 községben) 252 (Buziás 54, Végvár 88). Összesen 885. Alakult 1825.

7. **Vársonlyó** a dettai járásban, egytantermes iskolával. Lsz. az anyában 670, Klopódia fiókegyházban 149, a szórványban (8 község) 216 (Ferend 110). Összesen 1035. Alakult 1834.

8. **Versec** önálló törvényhatóság. (El. iskola nincs.) Lsz. az anyában 333, Fehértemplom fiókegyházban 293, a szórványban (26 község) 204, összesen 830. Alakult 1869.

Temesben az evangélikusok száma 13.315.

C) **Krassó-Szörény megyében.**

1. **Lugos** megyei város, egy tanítóval. Lsz. a központban 553. Szórványa: a bégai járásban 27 község, 163 lélek, a facsádi járásban 38 község, 77 lélek, a lugosi járásban 24 község, 96 lélek, a marosi járásban 25 község, 51 lélek, a temesi járásban 30 község, 210 lélek, összesen 144 község, 597 lélek. A teljes lélekszám 1150. Alakult 1853.

2. **Nándorhegy** a karánsebesi járásban. Lsz. az anyában 67, Karánsebesen 254, a karánsebesi járás 36 községében 71. Összesen 392. Alakult 1908.

3. **Orsova** az orsovai járásban. Lsz. az anyában 224, a szórványban (22 község) 87, összesen 311. Alakult 1874.

4. **Resicabánya** a resicabányai járásban, 1 tanítóval. Lsz. az anyában 450, a szórvány 46 községében 199. Összesen 649. Alakult 1872.

5. **Stájerlak-Anina** az oravicai járásban (iskola nincs). Lsz. az anyában 155, a szórvány 41 községében 114. Összesen 269. Alakult 1865.

Krassó-Szörényben az evangélikusok lélekszáma 2771.

*

Az elvesztett egyházmegye révén veszteség 26 anyaegyház, 15 fiókegyház, 3 törvényhatósági jogú, 5 megyei város, 560 nagy- és kisközség (ahol evang. hívek laknak), 40.656 lélek, 15 iskolaterem. (A községekben jobbra községi vagy állami iskola volt.)

3. Horvát-Szlavón egyházmegye.

A horvát-szlavón egyházmegye előbb a bács-szerémi egyházmegye kiegészítő része volt. Legrégibb gyülekezetei: Ó-Pázua (1770), Új-Pázua (1792), Neudorf-Vinkovce (1820), Beska (1872), Bingula (1863), Eszék (1872), Szurcsin (1879), Kracsedin és Sid (1897), a többi hat gyülekezet 1903—1920. között keletkezett, azóta alkalmasint újabbak is alakultak a sűrű bevándorlás következtében. A lakosság legnagyobb részét bácskai eredetű. A vándorlás most is tart s emiatt az egyes egyházközségek területe folyton ingadozik s népessége is hullámzik, azonban kétségtelen, hogy híveink itt állandóan hódítanak új földterületeket, csak úgy, mint a régi békési egyházmegye területén s ennek következményeképpen nőttön-nő a hívek és gyülekezetek száma is. A gyülekezetek és hívek nyelvi tekintetben németek és tótok nagyjában felesarányban oszlanak meg; csupán 2 egyház esik Verőce megyére, a többi a Szerémségben van.

Evangélikus felekezeti iskola csupán a németnyelvű Új-Pázuán és Új-Bánovcén volt a háború kitörésekor; a többiben községi, Eszéken állami iskola van. A vallástanítást a lelkészek és községi vagy áll. tanítók végzik. Azóta valószínűleg valamennyi evang. iskola átalakult községivé vagy államivá.

Az anyaegyházak sora a következő:

1. **Beska**, Szerém m. ó-pázuai járásban. (Közs. iskola.) Lsz. az anyában 1251, a szórványban (10 község) 343. (Ebből India 165, Ruma 58, Beocsin 55.) Összes lélekszám 1594. Alakult 1872.

2. **Bingula**, Szerém m. újlaki járásában. (Közs. iskola.) Lsz. az anyában 619, Erdővég leányegyházban 1056, a szórványban (2 község) 34 lélek. Összesen 1709. Alakult 1863.

3. **Boljevci**, Szerém m. zimonyi járásában. (Közs. iskola.) Lsz. 1010. Alakult 1910.

4. **Eszék**. Törvényhatósági jogú város, Verőce vármegye szélén (áll. iskolák). Lsz. az anyában 594, Nasic leányegyházban 391. Szórványa: Verőce megye alsómihajláci, diakovári, eszéki, nasici és verőcei járásában 48 község 1238 lélekel. Összes lélekszám 2219. Alakult 1872.

5. **Újlak** (Ilok), Szerém m. újlaki járásában (közs. iskola). Lsz. az anyában 646; Bánostor (Cerevice) leányegyházban 150; szórványa: Susek 488, Nestin 158. Összesen 1442. Alakult 1903.

6. **Kresedin**, Szerém m. ó-pázuai járásában (közs. iskola). Lsz. az anyában 990, Új-Szalánkemény 201. Szórványa 2 község, 69 lélekkel. Összes lélekszám 1260. Alakult 1897.

7. **Mitrovica** megyei város, Szerém megyében, járási székhely (közs. iskola). Lsz. a központban 172. Szórványa 18 község 535 lélekkel (Kuzmin 158, Divos 100, Grk 152). Összesen 707 lélek. Alakult 1903.

8. **Neudorf-Vinkovce**, Szerém m. vinkovcei járásában. (Községi iskola.) Lsz. az anyában 1149, Vinkovce leányegyházban 437; szórványa 42 község 651 lélekkel (Niemci 213). Összesen 2237. Alakult 1820.

9. **Ó-Pázua**, Szerém m. ó-pázuai járásában (közs. iskola). Lsz. az anyában 5563, négy szórványhelyen 40. összesen 5603. Alakult 1770.

10. **Sid**, Szerém m. sidi járásában (községi iskola). Lsz. az anyában 451, Ilaca 407; négy szórványhelyen 204 (Soljani 154), összesen 1112. Alakult 1897.

11. **Szlatina**, Verőce megye szlatinai járásában (községi iskola). Lsz. az anyában 177 a szórványban (6 község) 553 lélek. (Felső-Mihajlác 177, Új-Bukovica 160). Összesen 730. Alakult 1904.

12. **Szuresin**, Szerém m. zimonyi járásában (közs. iskola). Lsz. az anyában 905; Obrezs leányegyházban (evang. iskolával) 329; Asanya fiókegyházban 331; Bazsanija fiókegyházban 594; Dobanovce fiókegyházban 664; szórványa 11 község 444 lélekkel. (Decs 179, Kupinovo 105.) Összesen 3267 lélek. Alakult 1879.

13. **Új-Bánovce**, Szerém m. ó-pázuai járásában (evang. iskolával). Lsz. az anyában 718. Ó-Bánovce szórványhelyen 31, összesen 749. Alakult 1906.

14. **Új-Pázua**, Szerém m. ó-pázuai járásában, 7 tantermes iskolával. Lsz. az anyában 3991, Vojka szórványhelyen 226. Összesen 4217. Alakult 1791.

15. **Zimony** önálló törvényhatósági jogú város. (Községi iskola.) 357 lélekkel.

*

A magyar evang. egyetemes egyház vesztesége ezen egyházmegye elszakítása révén 15 anya-, 5 leány- és 3 fiókegyház, 2 törvényhatósági jogú, 1 megyei város, 209 nagy- és kisközség, 24.197 lélek, 2 evang. iskola, összesen nyolc tanteremmel.

4. Turóci egyházmegye.

A turóci egyházmegye első szervezkedése a XVII. század első tizedében történt. Az üldözések idején a gyülekezetek száma kettőre olvadt le, amelyeket az 1681. évi 26. tc. articularis helyeknek nyilvánított. (Ivánkafalva és Necpál). 1734-ben az egyházkerületek új szervezésekor Turócot a dunán-inneni egyházkerülethez csatolták. 1783-ban 9 gyülekezettel újra szervezkedett, majd 1785-ben két, 1820-ban egy új gyülekezettel gyarapodott s 1894-ig, amikor az országos zsinat a kerületeket arányosította, a dunáninnyi kerület kötelékében maradt. A zsinat a bányakerületbe kebelezte be. Turóc megye volt az egyetlen magyar megye, ahol az evangélikusság elérte az abszolút többséget. A kivándorlás azonban jelentősen csökkentette az evangélikusok számát s az 1910. évi népszámlálás adatai szerint az evang. hívek száma már 200 fővel alatta maradt az összes lakosság 50%-ának.

Az anyaegyházak sora a következő:

1. **Blatnica** nagyközség, a turócszentmártoni járásban 2 tanerős iskolával. Lsz. 841, Laszkár leányegyházban (1 tantermes iskola) 111, Turóckárolyfalván 108. Összesen 1060. Alakult 1785.

2. **Ivánkafalva**, kisközség a stubnyafürdői járásban, articularis egyház. Lsz. az anyában 193, Turócdívék leányegyházban 391, Turóctölgyes (Dubova) leányegyházban 808. Szórványa 14 község 1397 lélekkel (Kis-Csepcsény 157, Nagy-Csepcsény 322, Bodorfalva 146, Borefalva 119, Turócabrahámfalva 116, Márkfalva 133). Teljes lélekszáma 2789. Összesen 3 iskola 1—1 tanerővel. Alakult 1681 után.

3. **Mosóc** nagyközség (stubnyai járás), alakult 1783. Lsz. az anyában (2 tan.) 353, Turócnádasér leányegyházban (1 tan.) 110; négy szórványhelyen 292 (Kisraksa 143). Összesen 1748. Két iskola összesen 3 tanerővel.

4. **Nagyjeszen** kisközség (turócszentmártoni járás), alakult 1783. Lsz. az anyában (2 tan.) 353, Szklabinya leányegyházban (1 tan.) 536. Szórványa 5 község 760 lélekkel (Kisjeszen 302, Szklabinyaváralja 141, Zábor 141, Felsőkálnok 126, Alsókálnok 50). Összesen 1649 lélek, 3 iskola 3 tanerővel.

5. **Nagyturány** nagyközség (turócszentmártoni járás), alakult 1785. Lsz. az anyában (3 tan.) 1426, Nolicsón (1 tan.) 322. Sutón (1 tan.) 438, Kerpelényen (1 tan.) 326 Vágratkó szórványhelyen 128. Az egész lélekszám 2676. (Össz. 6 tan.)

6. **Necpál** nagyközség (turócszentmártoni járás), articularis egyház, alakult 1698. Lsz. az anyában (2 tan.) 825. Tartozékai: Deákfalva (1 tan.) 400, Zsámbokrét (1 tan.) 412, Turócbéla (2 tan.) 748, Folkusfalva (1 tan.) 247. Továbbá Gyulafalva szórványhely 180. A teljes lélekszám 2812. (Összesen 7 tan.)

7. **Pribóc** kisközség (turócszentmártoni járás), alakult 1783. Lsz. Pribóc (1 tan.) 322, Kistorboszló (1 tan.) 325, Kostyán (1 tan.) 315 továbbá 12 szórványközségben 934. (Tarnó 228, Nagyrákó 156, Znióváralja 114, Turóctótfalu 175.) A teljes lélekszám 1896; (összesen 3 tan.)

8. **Ruttka** nagyközség (turócszentmártoni járás), alakult 1917. (Áll. iskola.) Lsz. 1982.

9. **Szucsány** nagyközség (turócszentmártoni járás), alakult 1783. Lsz. az anyában (2 tan.) 1111, Kisselmec (1 tan.) 523, Szucsánváralja (1 tan.) 488, Vágkelecsény (1 tan.) 537, Lamosfalva (1 tan.) 307, Turócménes szórványhely 143, összesen 3109 lélek, öt iskolában hat tanító.

10. **Tótpróna** nagyközség (stubnyafüredi járás), alakult 1783. Az anyában egytantermes iskola 1 tanítóval. Lsz. Tótpróna 618, nyolc szórványközségben 1338 lélek. (Turócjeszenő 139, Turócborkút 205, Turócrudnó 233, Turóckelemenfalva 129, Hedvigfalva 272, Berestyánfalva 259, Turócerdőd és Mezőpatak 101). A teljes lélekszám 1956; egy tanító.

11. **Turócliget** (Háj) kisközség (stubnyai járás), alakult 1820. Lsz. az anyában (1 tan.) 482, Alsóstubnya (1 tan.) 477, Turóckisfalud (1 tan.) 366, Turócmegyjes (1 tan.) 232, három szórványközségben 164 (Stubnyafüredő 86), összesen 1721 lélek. 4 iskola ugyanannyi tanítóval.

12. **Turócszentmárton** nagyközség, megyei és járási székhely s a tót közművelődési egyesület (Matica) központja. Alakult 1783. Lsz. az anyában (3 tan.) 1641, Turóchesztercén (1 tan.) 473, öt szórványközségben 881 (Draskócvölgye 200, Epres 470, Tomcsány 68). Összesen 2995 lélek 2 iskola 4 tanítóval.

13. **Záturesány** kisközség (turócszentmártoni járás), fölédelt s újjáalakult 1783. Lsz. az anyában (1 tan.) 381, Révayfalván (1 tan.) 833, Kossuthon 16, összesen 1230 lélek, 2 iskola 2 tanítóval.

*

Az egyházkerület s az egyetemes egyház vesztesége a turóci egyházmegye elszakítása révén 13 anya-, 24 leányegyház, 92 nagy- és kisközség, 27.623 lélek, 35 elemi iskola 44 tanítóval.

5. Zólyomi egyházmegye.

A zólyomi egyházmegye 1588-ban szervezkedett legelső ízben. Az 1610. évi zsolnai zsinat a Révay-család oltalma alatt álló egyházkerületbe sorozta, Turóccal, Honttal, Nógráddal együtt. A XVII. század közepén úgyszólván az egész vármegye evangélikussá lett; a hetvenes években nagy erővel megindult az üldözés s az evangélikus falvaktól a hatalom elvette templomaikat és elűzte lelki tanítóikat. Csupán két articularis gyülekezetben lobogott az evangéliumi hit régi tiszta tüze az 1681. XXVI. t.-c. alapján, Garamszegen a Géczyek, Osztrolukán az Osztroluczkyak hatalma árnyékában. Az 1734. évi rendezés Zólyomot a bányakerülethez csatolta, amelynek Barssal, Nagyhonttal, mint bányavidék magvává lett. Az 1894. évi arányosító egyházi törvény is meghagyta a bányakerületben Turóccal együtt, mint nem jogi, de földrajzi értelemben „corpus separatumot“. Az eszperesség kebelébe tartozó gyülekezetek közül 3, Korpona, Hontkirályfalu és Zsibritó Hont megye területén van, a többi Zólyom megye területén. Az egész egyházmegye idegen állam hatalma alá került.

Az anyaegyházak sora a következő:

1. **Bábaszék** kisközség (zólyomi járás), alakult 1791. Lsz. 698. (Iskola egy tanítóval.)

2. **Besztercebánya** megyei város, megyeszékhely. Alakult 1530, föléledt 1743. Lelkészek száma 2; elemi iskola 6 tanítóval. Lsz. az anyaegyházban 2814; a leányegyházakban: *a*) Göncölfalva (1 tan.) 139, *b*) Pallós (1 tan.) 703, *c*) Szentjakabfalva (1 tan.) 73, *d*) Zólyomszászfalu (1 tan.) 576 lélek; 13 szórványközségben 1388 (Majorfalva 251, Szénás 199, Zólyomnémeti 247, Rudló 344.). Az egész gyülekezet lélekszáma 5693; összesen 5 iskola 10 tanítóval.

3. **Breznóbánya** megyei város, járási székhely. Alakulás éve 1564 és 1784. (Áll. iskola). Lsz. az anyaegyházban 1802; szórványban 9 község, 355 lélek. (Garam-Olaszka 175.) Összesen 2157.

4. **Dobrónya** nagyközség (zólyomi járás), alakulás éve 1781. Lsz. az anyában (3 tan.) 1572, Zólyomberezna leányegyházban (1 tan.) 177, a szórványban (3 község) 86. Összesen 1835 lélek, két iskola 4 tanítóval.

5. **Erdőbádony** (Badin, besztercebányai járás), alakult 1874. Lsz. az anyában (1 tan.) 1032 lélek, Rakolcz szórványhelyen 122. Összesen 1154. Egy iskola, 1 tanítóval.

6. **Felső-Micsinye** kisközség (besztercebányai járás). Alakulás éve 1575. föléledt 1784. Lsz. az anyában (1 tan.) 382; a leányegyházakban: Alsó-Micsinyén (1 tan.) 313, Zólyom-Mócsán (1 tan.) 414, Cserényben és Csécsényben (1 tan.) 310. Összesen 1419 lélek. 4 iskola ugyanannyi tanítóval.

7. **Felső-Szabadi** nagyközség (besztercebányai járás). Alakult 1619, föléledt 1784. Lsz. az anyában (1 tan.) 728, Alsó-Szabadi leányegyházban (1 tan.) 191, a szórványban 5 község 400 (Kisgaram 125, Lopér Zólyombrézóval 247). Összesen 1319 lélek. 2 iskola 2 tanítóval.

8. **Garamszeg** kisközség, articularis gyülekezet (besztercebányai járás). Alakult 1681. Lsz. az anyában (1 tan.) 180, a leányegyházakban: Hajnik (1 tan.) 422, Nagyrét (1 tan.) 254, Szénpor (1 tan.) 183; a szórványban 688 (Garamhalászi 356, Farkaspetőfalva 190, Lukóca 133). Összesen 1727. 4 iskola, 4 tanítóval.

9. **Horhát** nagyközség (nagy-szalatnai járás). Alakult 1875. Lsz. az anyában (1 tan.) 1161, a szórványban (1 község) 82, összesen 1243; egy iskola, egy tanítóval.

10. **Hontkirályfalva** kisközség, Hont m. (korponai járás). Alakult 1793. Kormosóval alkot egy gyülekezetet. Lsz. az anyában (1 tan.) Királyfalun 260, Kormosón 341 (= 601), Szitnyaliget leányegyházban (1 tan.) 171, összesen 772. Két iskola, 2 tanítóval.

11. **Korpona** megyei város. Alakult 1638, föléledt 1783. Lsz. (1 tan.) 1316.

12. **Libetbánya** nagyközség (besztercebányai járás). Alakult 1639, föléledt 1783. Lsz. az anyában (3 tan.) 1374, Sebő leányegyházban 1148 (2 tan.), Póráz szórványhelyen 328. Összesen 2850 lélek, 2 iskola, 5 tanítóval.

13. **Nagyócsa** nagyközség (nagyszalatnai járás). Alakulás éve 1552 föléledt 1784. Lsz. az anyában (3 tan.) 1957, Zolna leányegyházban (1 tan.) 450, Czebedény leányegyházban (1 tan.) 245. Összesen 2652 lélek, 3 iskola, 5 tanító.

14. **Nagyszalatna** nagyközség, járási székhely. Alakulás éve 1582, föléledt 1784. Lsz. az anyában (3 tan.) 1632, Végleskálnok leányegyházban (1 tan.) 204, Kisszalatna leányegyházban (1 tan.) 285, a szórványban (7 község) 230. (Ebből Végles 142.) Összesen 2351 lélek, 3 iskola, 5 tanítóval.

15. **Osztroluka** nagyközség (zólyomi járás), articularis gyülekezet. Alakult 1580, föléledt 1681. Lsz. az anyában (1 tan.) 383; a leányegyházakban: Dobó (1 tan.) 340, Bacur (1 tan.) 293, Kecskés (1 tan.) 241, a szórványban (2 község) 265 (Garamberzencén 225). Összesen 1522 lélek, 4 iskola, 4 tanítóval.

16. **Pónik** nagyközség (besztercebányai járás). Alakulás éve 1540, föléledt 1784. Lsz. az anyában (2 tan.) 1463, három szórványközségben 357. (Dubravica 208, Oróc 140.) Összesen 1820 lélek, 1 iskola 2 tanítóval.

17. **Radvány** nagyközség (besztercebányai járás). Alakulás éve 1578, föléledt 1785. Lsz. az anyában (2 tan.) 822, Malakó leányegyházban (1 tan.) 510, a szórványban (7 község) 1507 (Felső-Peressény 211, Garamkirályfalva 402, Királyka 186, Keremcse 363, Szakbény 323). Összes lélekszám 2839; van 2 iskola összesen 3 tanítóval. A gyülekezethez tartozó községekben, Malakót kivéve, állami iskolák vannak.

18. **Szászpelsőc** kisközség (zólyomi járás). Alakult 1912. Lsz. 648; 1 iskola 1 tanítóval.

19. **Tótpelsőc** nagyközség (zólyomi járás). Alakult 1784. (Állami iskola.) Lsz. 3113, a szórványbeli 1 községben 13, összesen 3126.

20. **Vámos** nagyközség (breznóbányai járás). Alakult 1871. Lsz. az anyában (1 tan.) 662, a szórványban (2 község) 99, összesen 761; egy iskola, 1 tanítóval.

21. **Zólyom** megyei város, járási székhely. Alakulás éve 1577, föléledt 1783. Zólyomban áll. iskola van. Lsz. az anyában 2644; a leányegyházakban: Mátyásfalva (2 tan.) 991, Új-Mogyoród (1 tan.) 662, Zólyombúcs (1 tan.) 475, Zólyomlukó (1 tan.) 239; a szórványban (4 község) 224 (Kovácsfalva 157). Összesen 5235 lélek. 4 iskola, 5 tanítóval.

22. **Zólyom-Lipese** nagyközség (besztercebányai járás). Alakulás éve 1557, föléledt 1783. Lsz. az anyában (áll. iskola) 752, Garamsálfalva leányegyházban (1 tan.) 238; a szórványban (9 község) 297 (Lucató 233). Összesen 1287, egy iskola, 1 tanítóval.

23. **Zsibritó** (hontmegyei kisközség) (korponai járás). Alakult 1855. Lsz. 305, egy iskola, 1 tanítóval.

*

Az egyházkerület s az egyetemes egyház vesztesége a zólyomi egyházmegye elszakítása révén 23 anya-, 26 leányegyház, 4 város, 121 nagy- és kisközség, 44.729 lélek, 46 elemi iskola, 66 tanítóval.

18. The first part of the document is a list of names and addresses of the members of the committee.

19. The second part of the document is a list of names and addresses of the members of the committee.

20. The third part of the document is a list of names and addresses of the members of the committee.

21. The fourth part of the document is a list of names and addresses of the members of the committee.

22. The fifth part of the document is a list of names and addresses of the members of the committee.

23. The sixth part of the document is a list of names and addresses of the members of the committee.

24. The seventh part of the document is a list of names and addresses of the members of the committee.

25. The eighth part of the document is a list of names and addresses of the members of the committee.

26. The ninth part of the document is a list of names and addresses of the members of the committee.

27. The tenth part of the document is a list of names and addresses of the members of the committee.

28. The eleventh part of the document is a list of names and addresses of the members of the committee.

29. The twelfth part of the document is a list of names and addresses of the members of the committee.

30. The thirteenth part of the document is a list of names and addresses of the members of the committee.

31. The fourteenth part of the document is a list of names and addresses of the members of the committee.

32. The fifteenth part of the document is a list of names and addresses of the members of the committee.

33. The sixteenth part of the document is a list of names and addresses of the members of the committee.

34. The seventeenth part of the document is a list of names and addresses of the members of the committee.

